
MÄNTSÄLÄN KUNNAN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

2011

Sivistyslautakunta 10.8.2011

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Opetuksen järjestämisen lähtökohdat	5
2.1	Perusopetuksen arvopohja.....	5
2.1.1	Opetus- ja kasvatustyötä ohjaavat arvot.....	5
2.1.2	Visio ja toiminta-ajatus.....	5
2.2	Kasvatuksen ja opetuksen yleiset tavoitteet.....	6
2.3	Perusopetuksen järjestäminen Mäntsälässä.....	7
2.4	Yhteistyö esiopetuksen kanssa.....	8
2.5	Perusopetuksen tuntijako, koulukohtaiset painotukset, valinnaisuus.....	9
2.6	Tuntijaon koulukohtaiset painotukset.....	10
2.7	Mäntsälän kunnan kieliohjelma	10
2.8	Tietostrategia.....	12
3	Opetuksen toteuttaminen.....	13
3.1	Oppimiskäsitys.....	13
3.2	Oppimisympäristö	13
3.3	Toimintakulttuuri.....	14
3.4	Työtavat.....	14
4	Oppimisen ja koulunkäynnin tuki.....	15
4.1	Yleinen tuki	18
4.2	Tehostettu tuki	19
4.3	Eriytynen tuki.....	21
4.4	Yksilölliset suunnitelmat.....	24
4.4.1	Oppimissuunnitelma.....	24
4.4.2	Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)	25
5	Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot	28
5.1	Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki.....	28
5.1.1	Tukiopetus	28
5.1.2	Osa-aikainen erityisopetus	29
5.1.3	Eriytisopetus	30
5.1.4	Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	31
5.1.5	Pidennetty oppivelvollisuus.....	31

5.1.6	Toiminta-alueittain opiskelu.....	32
5.2	Ohjauksellinen ja muu tuki.....	33
5.2.1	Kodin ja koulun välinen yhteistyö.....	33
5.2.2	Ohjauksen järjestäminen.....	34
5.2.3	Tulkittamis- ja avustajapalveluiden järjestäminen.....	35
5.2.4	Perusopetusta tukeva muu toiminta.....	37
5.3	Joustavan perusopetuksen toiminta.....	38
5.4	Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen.....	39
5.4.1	Oppilashuolto.....	39
5.4.2	Turvallisuuden edistäminen.....	41
5.4.3	Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen.....	41
6	Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus.....	43
6.1	Maahanmuuttajaopetuksen lähtökohdat.....	43
7	Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.....	44
7.1	Äidinkieli ja kirjallisuus.....	44
7.2	B1 -KIELI RUOTSI (ENGLANTI).....	59
7.3	A2 –KIELI RANSKA.....	61
7.4	A2 –KIELI SAKSA.....	64
7.5	A1 -KIELI ENGLANTI.....	67
7.6	MATEMATIIKKA.....	73
7.7	7.7 YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO.....	86
7.8	BIOLOGIA JA MAANTIETO.....	89
7.9	FYSIIKKA JA KEMIA.....	95
7.10	TERVEYSTIETO.....	104
7.11	USKONTO.....	107
7.12	ELÄMÄNKATSOMUSTIETO.....	118
7.13	HISTORIA.....	123
7.14	YHTEISKUNTAOPPI.....	129
7.15	MUSIIKKI.....	131
7.16	KUVATAIDE.....	135
7.17	KÄSITYÖ.....	142
7.18	LIIKUNTA.....	148
7.19	KOTITALOUS.....	151
7.20	VALINNAISET AINEET.....	156

7.21	OPPILAANOHJAUS	156
8	Oppilaan arviointi	160
8.1	Arviointi opintojen aikana	160
8.2	Päätösarviointi	164
8.3	Todistukset	164
8.4	Toiminnan jatkuva arviointi.....	167

1 Johdanto

Mäntsälän perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu kuntatason yhteiseksi opetussuunnitelmaksi. Opetussuunnitelmaa laadittaessa on huomioitu Mäntsälän kunnan sivistystoimen strategia sekä perusopetuslaki (628/1998) ja -asetus (852/1998), asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001), opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (16.1.2004) sekä Mäntsälän kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2001. Mäntsälän kunnan perusopetuksen opetussuunnitelmaa 2004 on valmisteltu Opetushallituksen asettamassa kehittämisverkossa. Työ on tehty pääosin lukuvuoden 2002 - 2003 kuluessa. Täsmennykset opetussuunnitelmaluonnokseen on tehty Opetushallituksen laatimien perusopetuksen opetussuunnitelmien vahvistuttua 16.1.2004 jälkeen. Opetussuunnitelmaa on työstetty kunnan OPS-työryhmän johdolla eri aineryhmätiimeissä. Kaikilla opettajilla ja vanhemmilla on ollut mahdollisuus osallistua valmisteluprosessiin kommentoimalla laadittuja esityksiä. Oppilaiden huoltajille on tiedotettu prosessista ja heidän edustajillaan on ollut mahdollisuus olla työstämässä mm. koulukohtaisia osia. Mäntsälän kunnan opetussuunnitelmassa on täsmennetty valtakunnallisia opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita sekä eri oppiaineiden keskeisiä sisältöjä ja määritelty paikallinen tuntijako sekä joitakin työtapoja, joiden avulla tavoitteisiin pyritään. Opetussuunnitelma toimii valtakunnallisten perusteiden ohella opettajaa ohjaavana ja tukea antavana työvälineenä. Koulut laativat kuntakohtaisen opetussuunnitelman pohjalta koulukohtaiset opetus- ja vuosisuunnitelmat, joissa tarkennetaan mm. koulukohtaisten painotusten ja valinnaisaineiden sisältöjä ja tavoitteita. Mäntsälän kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma 2004 otetaan käyttöön 1.8.2004 kaikilla kouluilla luokka-asteilla 1 - 8. Vuosiluokalla 9 uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2005.

2 Opetuksen järjestämisen lähtökohdat

2.1 Perusopetuksen arvopohja

2.1.1 Opetus- ja kasvatustyötä ohjaavat arvot

Työskentelyn ja toiminnan tärkeimmät lähtökohdat Mäntsälän kunnan kouluissa ovat

IHMISARVO
KULTTUURI
YKSILÖLLISYYS
YHTEISÖLLISYYS
FYYSINEN, PSYKKINEN JA SOSIAALINEN HYVINVOINTI sekä
KESTÄVÄ KEHITYS

Käytännössä näihin lähtökohtiin sisältyvät arvot ilmenevät kouluyhteisön jäsenten elämässä

- arvostavana suhtautumisena kaikkiin yhteisön jäseniin,
- hyvinä käytötapoina,
- perehtymisenä tieteisiin, taiteisiin ja uskontoihin,
- itsensä arvostamisena ja kehittämisenä omien kykyjen ja taipumusten mukaan,
- rakentavana ja vastuullisena osallistumisena koko yhteisön toimintaan ja kehittämiseen,
- hyvinvointia edistävinä elämäntapoina,
- luonnon ja sen monimuotoisuuden vaalimisena.

Mäntsälän perusopetuksen toiminta-ajatus:

Opetuksen lähtökohtana ovat perusopetuksen tavoitteet ja oppilaan omat oppimisedellytykset. Koulujen toiminta perustuu tasa-arvoon ja se tukee oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Koulussa ohjataan oppilasta mäntsäläläisestä ja suomalaisesta kulttuuriperinnöstä tietoiseksi yhteiskunnan jäseneksi ja annetaan taitoja toimia muista kulttuureista olevien ihmisten kanssa. Luonnon ja ympäristön hyvinvoinnin huolehtimisen tärkeyttä korostetaan oppilaalle. Perusopetuksessa eri oppiaineiden opetus on aatteellisesti sitoutumatonta ja uskonnollisesti tunnukseton uskonnon opetusta lukuun ottamatta.

2.1.2 Visio ja toiminta-ajatus

Mäntsälän sivistyspalvelukeskuksen visiot

Sivistys – ja perusturvapalvelukeskukset edistävät inhimillistä ja sivistyksellistä tasa-arvoa. Tuotamme laadukkaita palveluja turvallisessa toimintaympäristössä. Luomme mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen.

Tavoitteenamme on kasvattaa ja opettaa hyvinvoivia, osallistuvia, aktiivisia, iloisia ja kansainvälisiä kansalaisia.

Esiopetuksen ja koulujemme lapset saavat kehitystasonsa mukaista hyvää kasvatusta ja opetusta, mikä kunnioittaa ja tukee yksilöllistä kasvua. Erityistukea kehitetään päivähoidon, esiopetuksen ja yleisopetuksen osana.

Henkilöstömme voi hyvin ja on motivoitunut.

Sivistyspalvelukeskuksen strategiat

- laadukas koulu kaikille
- kouluissa on selkeät ja haasteelliset opetukselliset ja kasvatukselliset tavoitteet
- opetuspalveluiden laatu on hyvä
- arviointi on laadukas ja toimintaa kehittävä
- sivistyspalvelukeskukselle on varattu hyvää palvelutasoa vastaavat erityistuen resurssit
- kasvun, kehityksen ja oppimisen toteutuminen turvallisessa kasvatus- ja oppimisympäristössä joustavin järjestelyin
- erityisopetuksen opetuspalvelut järjestetään lähikouluperiaatteen mukaisesti eri puolilla kuntaa silloin, kun se on oppilaan kannalta tarkoituksenmukaista
- oppilaalle turvataan tarvittaessa mahdollisuus saada opetusta erityisopetuksen pienluokassa tai ryhmässä
- monikulttuuristen lasten opetus ja kasvat.

Mäntsälän perusopetuksen turvalliset ja monipuoliset oppimisympäristöt innostavat oppimiseen ja luovuuteen. Mäntsäläläinen koululainen on vastuullinen, osaava ja taitava sekä omaa ja muiden kulttuuria arvostava. Perusopetuksessa toteutetaan koulujen perustehtävää, opitaan elämässä tarvittavia perustietoja ja -taitoja yhdessä työskennellen ja kasvaen itsetuntoa tukien.

Perusopetuksessa korostetaan lapsen yksilöllisen kasvun tukemista sekä kasvua yhteisöllisyyteen, vastuuseen itsestä ja muista.

2.2 Kasvatuksen ja opetuksen yleiset tavoitteet

Tukea lapsen persoonallisuuden kasvua ja itsetunnon kehittymistä, kehittää lapsen sosiaalisia taitoja, opettaa lapselle elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, herättää ja ylläpitää halu oppimiseen ja itsensä kehittämiseen.

Yleisten kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi on ohessa määritelty koulun opetus- ja kasvatustyön toimintamalleja:

- tuetaan oppilaan persoonallisuuden kasvua ja itsetunnon kehittymistä
- luodaan hyväksyvä, kannustava ilmapiiri
- luodaan luottamusta edistävät suhteet
- laaditaan yhteiset säännöt ja sovitaan yhteisistä menettelytavoista
- kehitetään oppilaan itsetuntemusta ja itsensä hyväksymistä
- kehitetään itsearviointitaitoja
- huomioidaan erilaiset oppimistavat ja yksilöllinen eteneminen
- korostetaan jokaisen yksilön merkitystä ryhmälle ja taitoa arvostaa muita
- järjestetään yhteisiä tapahtumia ja elämyksiä
- mahdollistetaan onnistumisen kokemuksia
- autetaan oppilasta omien vahvuuksien löytämisessä
- kehitetään oppilaan sosiaalisia taitoja

- harjaannutetaan vuorovaikutustaitoja
- ohjataan työskentelyyn erilaisissa ryhmissä
- vahvistetaan erilaisuuden hyväksymistä
- opetetaan vastuuta itsestä ja muista
- opetetaan oppimaan oppimisen perustaidot
- opetetaan elämässä tarvittavia perustietoja ja taitoja
- harjaannutetaan keskittymistä, kuuntelua, havainnointia, luokittelua, kysymysten asettelua, tiedonetsintää, päättelyä, ongelmanratkaisua, tehtävien loppuun saattamista sekä oman oppimisprosessin arviointia
- harjaannutetaan tavoitteiden asettamista ja vastuuntuntoa tehtävistä
- harjoitellaan päätöksentekoa, vaihtoehtojen havaitsemista ja ratkaisujen ennakkointia
- opetetaan opetussuunnitelmassa määritellyt perustiedot ja -taidot
- herätetään halu jatkuvaan oppimiseen ja suodaan mahdollisuus oppimisen iloon
- luodaan kiireetön ilmapiiri
- käytetään vaihtelevia työtapoja
- mahdollistetaan onnistumisen kokemuksia kannustavalla palautteella.

2.3 Perusopetuksen järjestäminen Mäntsälässä

Mäntsälän kunnan perusopetuksen järjestäminen pohjautuu Opetushallituksen laatimiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin ja kunnan yhteiseen opetussuunnitelmaan, jota kaikki kunnan perusopetusta järjestävät koulut noudattavat. Tämän kuntakohtaisen opetussuunnitelman pohjalta koulut ovat laatineet koulukohtaiset opetussuunnitelmansa. Näissä opetussuunnitelmissa koulut täsmenävät opetuksen järjestämiseen sekä koulukohtaiseen painotukseen ja valinnaisuuden toteuttamiseen liittyviä asioita. Perusopetus on opetussuunnitelmallisesti yhtenäinen kokonaisuus. Mäntsälän kunnan perusopetuksen opetussuunnitelmassa opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt kattavat koko perusopetuksen. Pääsääntöisesti oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä on täsmennetty vuosiluokittain tuntijaon mukaisesti. Valtakunnallisessa tuntijaossa on määritelty oppiainekohtaisesti nivelvaiheet, joiden osioiden loppuun on laadittu oppilaiden hyvän osaamisen ja arvosanan 5 kuvaukset.

Mäntsälässä perusopetuksen koulut sijoittuvat kattavasti kunnan alueella. Keskustan alueella sijaitsevat luokka-asteiden 7-9 opetusta järjestävät koulut ja eteläisen Mäntsälän ja keskustan alueella pienryhmäopetusta järjestävät koulut. Koulun esiopetusta järjestetään muutaman koulun yhteydessä. Esiopetusryhmän muodostuminen harkitaan vuosittain ilmoittautuneiden oppilaiden lukumäärän perusteella. Koulut tekevät keskenään esimerkiksi oppiaine- tai aihetyöryhmittäistä yhteistyötä yhtenäisen perusopetuksen toteuttamiseksi. Oppilashuolto ja oppilaan tarvitsema opetuksen erityinen tuki sekä yhteistyö esiopetuksen ja vapaa-aikatoimen kanssa järjestetään sivistyspalvelukeskuksen ohjaamana. Jokaisella koululla on toimivat oppilashuoltoryhmät.

Mäntsälän kunnan perusopetuksen koulut ja opetuksen järjestäminen

Eteläisen Mäntsälän alueella sijaitsevat koulut:

Arolan koulu 1.-6.lk

Hyökännummen koulu esi- 6.lk, pienryhmäopetus

Ohkolan koulu 1.- 6.lk

Hirvihaaran koulu 1.- 6.lk

Nummisten koulu 1.-6.lk

Mattilan koulu esi-6.lk

Itäisen Mäntsälän alueella sijaitseva koulu:
Sääksjärven koulu esi-6.lk

Keskustan alueella sijaitsevat koulut:
Kirkonkylän koulu 1.-6.lk
Hepolan koulu esi - 6. lk + pienryhmä-/eha-opetus 1.-9.lk
Myllymäen koulu 1.-6. lk + pienryhmäopetus 1.-6.lk
Ehnroosin koulu 7.-9.lk + pienryhmäopetus 7.-9.lk
Riihenmäen koulu 7.-9. lk

Läntisen Mäntsälän alueella sijaitsevat koulut:
Lukon koulu 1.-6. lk
Sälinkään koulu esi-6. lk

Pohjoisen Mäntsälän alueella sijaitsevat koulut:
Kaukalammen koulu 1.-6. lk
Saaren koulu esi - 6.lk
Levannon koulu 1.-6.lk

Vaikeimmin vammaisten lasten opetus ostetaan Järvenpään kaupungilta. Ruotsinkielinen perusopetus järjestetään kuntien välisellä sopimuksella Porvooon ruotsinkielisissä kouluissa sekä tarvittaessa Sipoon ruotsinkielisissä kouluissa.

2.4 Yhteistyö esiopetuksen kanssa

Esi- ja perusopetuksesta rakennetaan ehyt ja johdonmukainen oppimiskokemus. Esi- ja alkuopetuksen yhteinen käsitys lapsesta ja oppimisesta turvaavat lapsen oppimisen johdonmukaisen jatkumon esiopetuksesta perusopetukseen. Päivähoidon varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulun yhteistyö on suunnitelmallista. Koulut ja päiväkodit laativat täsmennetyn yhteistoimintasuunnitelman, jossa määritellään konkreettiset tavoitteet, toimenpiteet ja toiminnan arviointi. Yhteistoimintasuunnitelman laatimisesta vastaavat päiväkodinjohtajat ja rehtorit. Lapselle esiopetuksessa laadittu esiopetuksen suunnitelma siirtyy kouluun lukuvuoden alussa. Syyslukukauden aikana järjestetään tarvittaessa kolmikantakeskustelut vanhempien, esiopettajan ja luokanopettajan kanssa. Kolmikantakeskustelussa voidaan käydä läpi lapsen esiopetuksen suunnitelma, mikäli sellainen on laadittu, tai vastaavasti lapsen kasvunkansio.

Tavoitteet:

Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntynyttä yhteistyötä vuorovaikutuksessa huoltajien kanssa ja luodaan pohja myös vanhempien keskinäiselle vuorovaikutukselle.

Toimintamallit

yhteistoimintasuunnitelma
lapsen esiopetuksen suunnitelma / kasvunkansio
kolmikantakeskustelut
vanhempainillat.

2.5 Perusopetuksen tuntijako, koulukohtaiset painotukset, valinnaisuus

Mäntsälän kunnan perusopetuksen vuosiluokkien 1 - 9 opetussuunnitelmassa noudatetaan valtioneuvoston A1435/20.12.2001 hyväksymää tuntijakoa. Luokka-asteilla 5 - 6 on kouluilla mahdollisuus painottaa 2 oppituntia taide- ja taitoaineissa. Luokka-asteilla 7 - 9 koulukohtainen painotus toteutetaan valinnaisuuden kautta.

PERUSOPETUKSEN TUNTIJAKO

AINE VUOSILUOKAT

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	15-16			5	3	3	3
A-kieli			2	2	2	2	2	3	3
B-kieli	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei	2	2	2
Matematiikka	4	4	4	4	4	4	3	3	4
Biologia ja maantieto	9				3	1		3	3
Fysiikka ja kemia					1	1	2	3	2
Terveystieto							0,6	2	0,4
Uskonto ja et	6					2	1	1	1
Historia ja yht.koppi	Ei	Ei	Ei	Ei	3-	4	2	2	3
Musiikki	6				2	2	1		
Kuvataide	6				2	2	2		
Käsityö	2	2	2	2	2	2	3		
Liikunta	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kotitalous							3		
Oppilaanohjaus							0,4	1	0,6
Valinnaiset aineet							2	5	6
A2-kieli							2	2+1	2+2
Vähimmäistuntimäärä	20	20	24	24	23+1/2	25+1/0	30	30	30

* = Lisäksi 5. - 6. luokalla taito- ja taideaineita 2 tuntia koulukohtaisesti lisää

2.6 Tuntijaon koulukohtaiset painotukset

Arolan koulu	5. lk kuvataide ja liikunta
Hepolan koulu	5. lk käsityö ja liikunta
Hirvihaaran koulu	5. lk liikunta ja musiikki
Hyökännummen koulu	5. lk liikunta ja kuvataide
Kaukalammen koulu	5. lk kuvataide
Kirkonkylän koulu	5. lk musiikki, 6. lk kuvataide
Levannon koulu	5. lk kuvataide
Lukon koulu	5. – 6. lk kuvataide
Mattilan koulu	5. – 6. lk kuvataide
Myllymäen koulu	5. lk kuvataide ja käsityö
Nummisten koulu	5. – 6. lk liikunta
Ohkolan koulu	5. lk kuvataide ja liikunta
Saaren koulu	5. – 6. lk kuvataide
Sälinkään koulu	5. – 6. lk liikunta
Sääksjärven koulu	5. – 6. lk kuvataide

Yläkoulujen valinnaisuus tarkentuu vuosittain laadittavissa vuosisuunnitelmissa.

2.7 Mäntsälän kunnan kieliohjelma

PERUSKOULU

A1 -kieli	(3. luokalta alkava yhteinen kieli) englanti
A2 -kieli	(5. luokalta alkava vapaaehtoinen kieliohjelma on lopetettu sltk 20.8.2008 § 115)
B1 -kieli	(7. luokalta alkava yhteinen kieli) ruotsi
B2 -kieli	(8. luokalta alkava valinnainen kieli) espanja, ranska, saksa, venäjä

LUKIO

A1 -kieli	englanti
A2 -kieli	ranska, saksa
B1 -kieli	ruotsi
B2 -kieli	espanja, ranska, saksa, venäjä
B3 -kieli	espanja, ranska, saksa, venäjä

Kieliohjelman toteutuksesta peruskoulussa

Alakoulussa alkava kaikille yhteinen vieras kieli (A1 -kieli) on englanti, jonka opetus alkaa viimeistään 3. luokalla. Englannin kielen opetukseen käytettävä tuntimäärä luokilla 3 - 9 tuntimäärä on yhteensä 16.

Peruskoulun 5. luokalta vapaaehtoisena tarjottavan ja peruskoulun 7. luokalta valinnaisaineeksi muuttuvan vieraan kielen (A2 -kieli) opetukseen käytettävä tuntimäärä on luokilla 5 - 6 kuusi ja luokilla 7 - 9 yhdeksän. A1 - ja A2 -kielen opiskelussa pyritään peruskoulun päättövaiheessa samantasoiseen kielitaitoon. Yläkoulun yhdeksästä tunnista kolme pyritään toteuttamaan etäopetuksena.

Yläkoulussa alkaa kaikille yhteinen toinen kotimainen kieli (B1 -kieli) ruotsi, jonka tuntimäärä luokilla 7 - 9 on yhteensä 6.

Peruskoulun 8. luokalta valinnaisaineena alkavan vieraan kielen (B2 -kieli) tuntimäärä luokilla 8 - 9 on yhteensä neljä. B2 -kielen opetus toteutetaan, jos kielen valinnoita on riittävästi.

Yläkoulussa on lisäksi mahdollisuus tarjota vieraiden kielten valinnaiskursseja koulun omassa opetussuunnitelmassa määritellyssä laajuudessa.

Kieliohjelman toteutuksesta lukiossa

Lukion oppimäärän suorittaminen edellyttää vähintään yhtä A-tason kieltä ja yhtä B-tason kieltä, joista jompikumpi on toinen kotimainen.

Lukiossa jatkuvat peruskoulussa alkaneet A1 - ja B1 -kielet.

Peruskoulun 8. luokalta alkaneiden B2 -kielten ja lukiossa alkavien B3 -kielten opetuksen toteutumisesta päätetään lukuvuosittain työsuunnitelman teon yhteydessä sen mukaan, mitkä ovat ko. kielten opetukseen ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrät ja käytettävissä olevat resurssit.

Kieliohjelman tavoitteet

Kieliohjelman tavoitteena on kieltenopetuksen monipuolistaminen ja käytettävissä olevien resurssien tarkoituksenmukainen käyttö. B2 -kielten opetuksessa pyritään koulujen väliseen yhteistyöhön mahdollisimman laajan tarjonnan turvaamiseksi.

2.8 Tietostrategia

Mäntsälän kunnan sivistyspalvelukeskuksen tieto- ja viestintästrategian 2008 – 2011 mukaisesti tieto- ja viestintäteknikka toimii oppimisen laadun parantajana:

Perusopetuksen tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön sekä oppilaiden tieto- ja viestintäteknikan perustaitojen kehittämissuunnitelman tavoitteita ovat:

Oppilaiden ja opettajien tieto- ja viestintäteknikkataidot vastaavat yksilön ja yhteiskunnan tarpeita. Koulutuksen järjestäjät ja koulut hyödyntävät tieto- ja viestintäteknikkaa aktiivisesti omassa toiminnassaan ja toimivat yhteistyössä keskenään hyvien koulutuspalvelujen turvaamiseksi koko maassa. Tieto- ja viestintäteknikka toimii

koulutuksen tasa-arvon ja laadun kehittämisen tukena sekä osana oppimisympäristöä, opetuksen ja oppimisen tukena.

Tieto- ja viestintäteknikka palvelee sekä lähioppimisen rikastamista että etäoppimisen mahdollisuuksien parantamista.

Kunnissa ja kouluissa on edellytykset tieto- ja viestintäteknikan täysimääräiselle hyödyntämiselle.

Mäntsälän kunnan tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön tavoitteet ovat opetussuunnitelman liitteenä nro 5

3 Opetuksen toteuttaminen

3.1 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jossa oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi tietojen ja taitojen rakennusprosessiksi, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus. Oppiminen tapahtuu tavoitteellisena opiskeluna erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, opettajan ohjauksessa sekä vuorovaikutuksessa opettajan ja vertaisryhmän kanssa. Opittavana on uuden tiedon ja uusien taitojen lisäksi oppimis- ja työskentelytavat, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä.

Oppiminen on seurausta oppilaan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee opittavaa ainesta. Vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, oppiminen riippuu oppijan aiemmin rakentuneesta tiedosta, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista. Yksilöllistä oppimista tukee vastavuoroisessa yhteistyössä tapahtuva oppiminen. Oppiminen on kaikissa muodoissa aktiivinen ja päämääräsuuntautunut, itsenäistä tai yhteistä ongelmanratkaisua sisältävä prosessi. Oppiminen on tilannesidonnaista, joten oppimisympäristön monipuolisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Opittaessa avautuu uusia mahdollisuuksia ymmärtää kulttuuria ja kulttuurin sisältämiä merkityksiä sekä osallistua yhteiskunnan toimintaan.

3.2 Oppimisympäristö

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat erityisesti koulun rakennukset ja tilat sekä opetusvälineet ja oppimateriaalit. Siihen kuuluvat lisäksi muu rakennettu ympäristö ja ympäröivä luonto. Mäntsälän kouluissa pyritään mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään lähiympäristöä erilaisin koulukohtaisin keinoin. Myös työvälineiden ja materiaalien sekä kirjastopalvelua pyritään hyödyntämään siten, että ne antavat mahdollisuuden aktiiviseen ja myös itsenäiseen opiskeluun. Oppimisympäristön varustuksella pyritään tukemaan myös oppilaan kehittymistä nykyaikaisen tietoyhteiskunnan jäseneksi. Fyysisen oppimisympäristön esteettisyyteen kiinnitetään huomiota.

Psyykkisen ja sosiaalisen oppimisympäristön muodostumiseen vaikuttavat toisaalta yksittäisen oppilaan kognitiiviset ja emotionaaliset tekijät, toisaalta vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin liittyvät tekijät. Oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja tuettava oppilaan terveyttä. Tavoitteena on tukea oppilaan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä edistää hänen aktiivisuuttaan, itseohjautuvuuttaan ja luovuuttaan tarjoamalla kiinnostavia haasteita ja ongelmia. Oppimisympäristön tulee ohjata oppilasta asettamaan omia tavoitteitaan ja arvioimaan omaa toimintaansa.

Mäntsälän koulujen oppimisympäristöt pyritään suunnittelemaan ja rakentamaan siten, että ne voisivat tukea myös opettajan ja oppilaan välistä sekä oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, jonka ylläpitämisestä vastuu kuuluu sekä opettajalle että oppilaille.

3.3 Toimintakulttuuri

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa merkittävästi koulun kasvatukseen ja opetukseen ja sitä kautta oppimiseen. Tavoitteena on, että koulun kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan kasvatus- ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu. Toimintakulttuuriin kuuluu myös oppituntien ulkopuolinen koulun toiminta kuten juhlat, teemapäivät sekä erilaiset tapahtumat. Koulun kasvatustavoitteiden ja arvojen sekä aihekokonaisuuksien tulee konkretisoitua toimintakulttuurissa. Tavoitteena on toimintakulttuuri, joka on avoin ja vuorovaikutteinen sekä tukee yhteistyötä niin koulun sisällä kuin kotien ja muun yhteiskunnan kanssa. Myös oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun toimintakulttuurin luomiseen ja sen kehittämiseen. Mäntsälän jokainen koulu kuvaa oman koulun toimintakulttuuria lukuvuosittaisissa työ- ja kehittämissuunnitelmissa.

3.4 Työtavat

Opetuksessa käytetään oppilaiden edellytykset huomioon ottavia, eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistehtäviin ja -tilanteisiin soveltuvia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja. Niiden avulla tuetaan ja ohjataan koko opetusryhmän ja yksittäisen oppilaan oppimista. Menetelmien ja työtapojen valinnalla luodaan sellaisia vuorovaikutteisen oppimisen sekä yhdessä ja yksin työskentelyn tilanteita, joissa oppilaat voivat kehittää oppimisen ja oman tulevaisuutensa kannalta tärkeitä taitoja. Näitä ovat mm. ajattelun ja ongelmanratkaisun, työskentelyn ja vuorovaikutuksen, itsetuntemuksen ja vastuullisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen sekä ilmaisun ja käden taidot. Työskentelyn tulee edistää monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikan sekä verkossa toimimisen taitoja. Menetelmien ja työtapojen tulee antaa mahdollisuuksia myös eri ikäkausille ominaiseen luovaan toimintaan, elämyksiin ja leikkiin.

Opettaja valitsee opetusmenetelmät ja suunnittelee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne

- virittävät halun oppia
- ottavat huomioon oppimisen prosessuaalisen ja tavoitteellisen luonteen
- ottavat huomioon eri oppiaineiden ja oppiainekokonaisuuksien lähtökohdat ja tavoitteet
- aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti
- edistävät jäsenyneen tietorakenteen muodostumista sekä taitojen oppimista ja niissä harjaantumista
- kehittävät tiedon hankkimisen, soveltamisen ja arvioimisen taitoja
- tukevat oppilaiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista
- edistävät sosiaalista joustavuutta, kykyä toimia rakentavassa yhteistyössä sekä vastuun kantamista toisista
- kehittävät valmiuksia ottaa vastuuta omasta oppimisesta, arvioida sitä sekä hankkia palautetta oman toiminnan reflektointia varten
- auttavat oppilasta tiedostamaan omaa oppimistaan sekä mahdollisuuksiaan vaikuttaa siihen.

- kehittävät oppilaan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa.

Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Huomiota kiinnitetään eri oppilaille ominaisiin oppimistapoihin ja työskentelyn rytmiin, erilaisiin valmiuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin sekä itsetuntoon ja motivaatioon kytkeytyviin emotionaalisiin tarpeisiin. Tyttöjen ja poikien väliset sekä oppilaiden yksilölliset kehityserot ja taustat otetaan huomioon. Eriyttämisellä vaikutetaan oppimismotivaation. Opetusta eriyttämällä oppilaille voidaan tuottaa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia kehittyä ja oppia omien vahvuuksien mukaisesti. Tällöin on tärkeää hyödyntää samassa opetusryhmässä olevien oppilaiden erilaista osaamista ja harrastuneisuutta.

Eriyttäminen edellyttää opettajalta kasvun ja oppimisen prosessien tuntemista, opetusryhmän toiminnan ja ilmapiirin sekä oppilaiden kehittymisen seuranta ja oppimisen arviointia. Opettajien keskinäinen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa tukee eriyttämistä.

Eriyttämisen kolme keskeistä ulottuvuutta liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun. Eriyttäminen voi kohdistua muun muassa opetuksen sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin sekä koulu- ja kotitehtävien määrään ja käytettävissä olevaan aikaan.

Oppimisympäristöä ja työtapoja voidaan muokata esimerkiksi luomalla tilaisuuksia oppilaiden osallistumiseen, tarjoamalla valinnanmahdollisuuksia, säätelemällä tilankäyttöä, ryhmittelemällä oppilaita joustavasti ja hyödyntämällä koulun ulkopuolella tapahtuvia oppimistilanteita. Oppilasta ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet kytkevästi opittavat tiedot ja taidot oppilaille merkityksellisiin kokemuksiin ja toimintamuotoihin. Oppilaat voivat tarvita erilaisia mahdollisuuksia osaamisensa ja edistymisensä näyttämiseen ja hyötyvät aina yksilöllisestä palautteesta.

Kun opetusta toteutetaan yhdysluokissa tai yhdessä esiopetusryhmän kanssa, oppilaiden ikä ja kehitysvaihe sekä eri vuosiluokkien tavoitteet ja omaleimaisuus tulee ottaa huomioon.

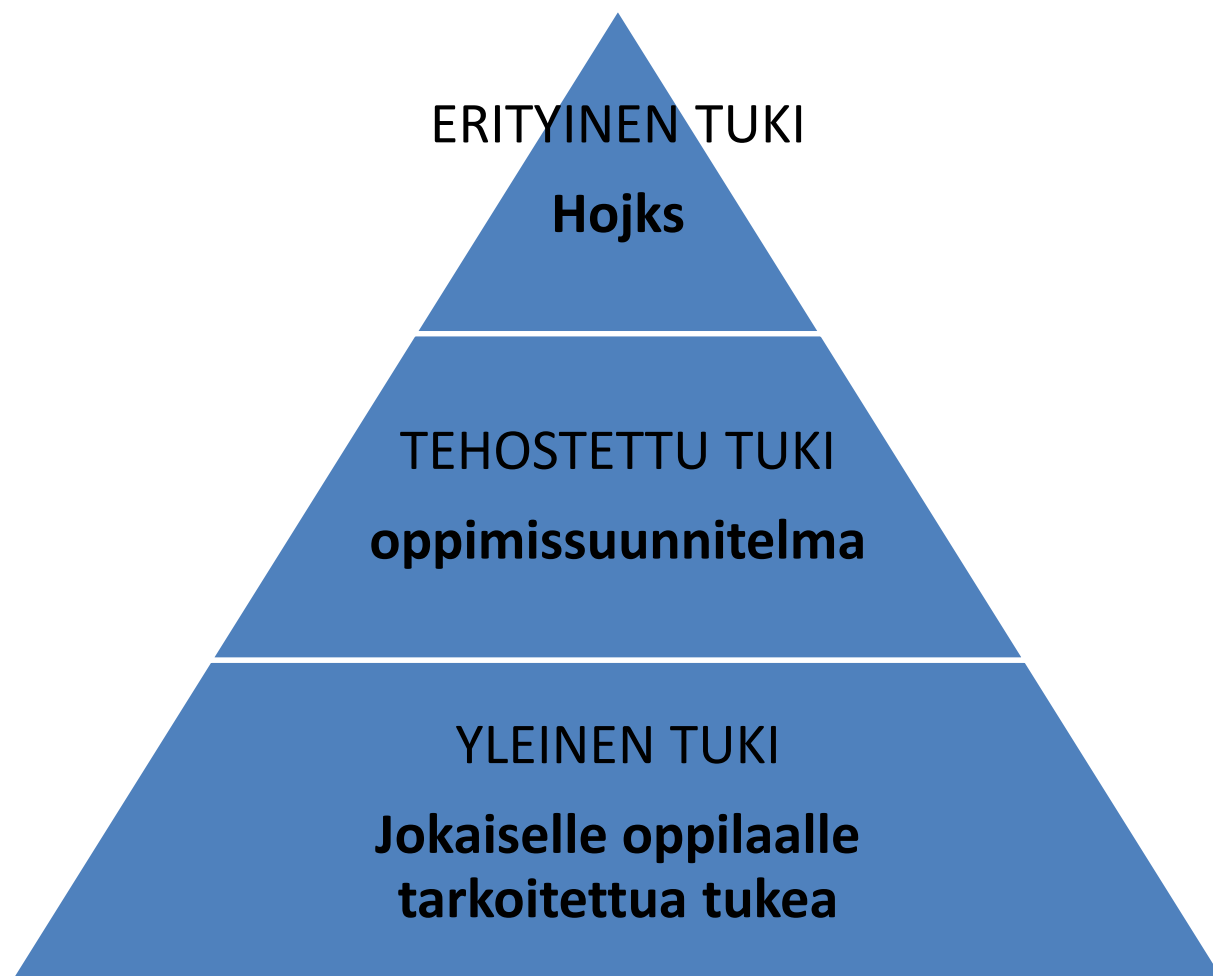
4 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä opetusryhmän että kunkin oppilaan vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki voi vaihdella määrältään, kestoltaan ja vahvuudeltaan, ja se voidaan rakentaa yksilö-, ryhmä- tai yhteisökohtaisesti. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen. Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että oppilaan tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan, yksilöllisestä usealle lapselle samanaikaisesti annettavaan tukeen tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen. Tukea annetaan niin kauan kuin se on tarpeellista. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset, POL 2010)

Koulun oppilashuoltotyössä seurataan säännöllisesti yksittäisten oppilaiden kasvua, kehitystä, oppimista ja koulunkäyntiä sekä luokkien, ryhmien ja kouluyhteisön hyvinvointia. Yksittäisten oppilaiden kohdalla oppilashuoltotyössä seurataan ja arvioidaan tuen tarvetta. Yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajien kanssa suunnitellaan ja järjestetään tarvittava tuki heti tuen tarpeen ilmetessä. Tavoitteena on antaa tukea mahdollisimman varhain ennaltaehkäisten vaikeampien kasvun tai oppimisen vaikeuksien syntymistä tai syrjäytymistä. Yksittäisen oppilaan kohdalla oppilaan luokanopettaja/luokanvalvoja on pääasiallinen toimija oppilaan oppilashuollollisen kokonaistilanteen hallitsijana. Oppilasta opettavat muut opettajat vastaavat oppilashuoltotyöstä ja tukitoimista oman oppiaineensa osalta yhteistyössä luokanopettajan/luokanvalvojan, erityisopettajien ja muun oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Kaikissa tuen eri vaiheissa erityisopettaja tekee konsultoivaa yhteistyötä ja sopii työnjaosta huoltajien, opettajien ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Erityisopettaja osallistuu koulun oppilashuollolliseen toimintaan, jolloin hänelle muodostuu lukuvuosittain kokonaiskuva koulun tuen tarpeesta olevista oppilaista. Lisäksi hän suunnittelee yhdessä muiden oppilashuoltotyötä tekevien toimijoiden kanssa mm. tukitoimien ja avustajien kohdentamisesta tarkoituksenmukaisesti.

Oppilashuoltoryhmä huolehtii luokkien/ryhmien ja koulun hyvinvoinnin seurannasta ja tuesta. Koulun johdolla on vastuu tuen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvistä ratkaisuista ja niiden huomioon ottamisesta kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Rehtori vastaa siitä, että eri tukimuotoja suunnitellaan ja toteutetaan tarvittaessa moniammatillisena yhteistyönä sekä käytetään opetusjärjestelyjen kannalta tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti.

Perusopetuksen tukitoimet Mäntsälässä (tuen kolmiportainen malli)

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tasot

Oppilaita tuetaan suunnitelmallisesti etenevän ja vahvistuvan kolmiportaisen (yleinen tuki, tehostettu tuki, erityinen tuki) mallin mukaisesti. Oppilaan kasvua ja kehitystä sekä oppimista ja koulunkäyntiä tuetaan ensisijaisesti yleisellä tuella. Tuen tarpeen ollessa yleistä tukea jatkuvampaa tai vahvempaa, etenee tuen antaminen suunnitelmallisesti tehostettuun tukeen ja edelleen tarvittaessa erityiseen tukeen.

Kaikilla tuen tasoilla oppilasta voidaan tukea monin eri tavoin. Oppilaalle annettava tuki suunnitellaan ja järjestetään yksilöllisesti koulun, alueen ja Mäntsälän kunnan olemassa olevat opetuksen järjestämisen mahdollisuudet huomioiden.

Kaikkien tukitoimien järjestämisen lähtökohta on hyvä yhteistyö oppilaan huoltajien kanssa. Huoltajan ja oppilaan sitoutuminen yhteisesti laadittujen tavoitteiden toteuttamiseen on erittäin tärkeää. Koulun tulee järjestää oppilaalle riittävät tukitoimet myös ilman oppilaan huoltajan suostumusta, mikäli se on moniammatillisen oppilashuoltoryhmän mukaan välttämätöntä oppilaan edun kannalta.

Vastuuhenkilönä yleisen tuen tarpeen havainnoinnissa, käynnistämisessä ja toteuttamisessa on 1-6 luokilla luokanopettaja ja 7-9 luokilla kunkin aineen aineenopettaja yhteistyössä luokanvalvojan kanssa. Luokan-/aineenopettaja tekee yhteistyötä koulun erityisopettajan ja muiden koulun oppilashuollon palveluita tarjoavien henkilöiden ja asiantuntijoiden kanssa. Tuen tarpeen muuttuessa ja oppilaan siirtyessä tehostettuun tukeen, oppilaan luokanopettaja/-valvoja vastaa pedagogisen arvion laatimisesta sekä oppimissuunnitelman kirjoittamisesta yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Koulun oppilashuoltoryhmä tekee päätöksen tehostetun tuen antamisesta ja aloittamisesta pedagogisen arvion pohjalta.

Mikäli tuen tarve muuttuu tehostetusta tuesta erityiseen tukeen, tehdään moniammatillisena yhteistyönä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa pedagoginen selvitys, jossa kartoitetaan erityisen tuen tarve. Pedagogisen selvityksen laatimisesta vastaa koulun erityisopettaja yhteistyössä luokanopettajan/-valvojan kanssa. Luokanopettajan/-aineenopettajan rooli pedagogisen selvityksen laatimisen sisällössä on keskeinen. Pedagoginen selvitys käsitellään oppilashuoltoryhmässä ja, jonka rehtori oppilashuoltoryhmän puheenjohtajana allekirjoittaa. Päätöksen erityiseen tukeen siirtymisestä tai sen jatkumisesta tekee opetuspäällikkö rehtorin esityksestä. Esityksen liitteenä tulee olla oppilashuoltoryhmässä käsitelty ja rehtorin allekirjoittama pedagoginen selvitys sekä tarvittaessa muut esitystä tukevat asiantuntijalausunnat.

Erityisen tuen päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Koulun erityisopettaja toimii vastuuhenkilönä suunnitelman laatimiselle. Luokanopettajan/-aineenopettajan rooli on kuitenkin oppilaantuntemuksen ja pedagogisen asiantuntijuuden kautta keskeinen laadittaessa henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa. HOJKS:n toteutumisesta vastaavat kaikki oppilasta opettavat opettajat sekä avustavat henkilöt.

Oppilaan yleinen ja tehostettu tuki järjestetään oppilaan lähikoulussa. Myös oppilaan erityinen tuki pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan oppilaan lähikoulussa. Oppilaan erityinen tuki ja

erityisen tuen päätökseen perustuva opetus voidaan myös järjestää Mäntsälän kunnan pienluokissa tai ostopalveluna muissa kunnissa.

4.1 Yleinen tuki

Koulutyössä tulee ottaa huomioon kaikkien oppilaiden edellytykset ja tarpeet. Opettajalla on vastuu opetusryhmän ja sen jokaisen oppijan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta opetuksessa. Opetustyöhön sisältyy myös ohjauksellisia ja oppilashuollollisia tehtäviä. Opettajan tehtävänä on pyrkiä ohjaamaan ryhmää toimimaan niin, että sen sisäinen vuorovaikutus edistää oppimista. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan oppimisen valmiuksiin ja mahdollisuuksiin ottaa vastuuta omasta opiskelusta.

Oppilaan yleisen tuen tarpeen arvioinnista ja toteuttamisesta vastaa luokilla 1-6 oppilaan luokanopettaja ja luokilla 7-9 kunkin aineen aineenopettaja yhteistyössä luokanvalvojan kanssa. Yleisen tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee tehdä tiivistä yhteistyötä oppilaan, huoltajan, oppilasta opettavien opettajien, avustajien sekä erityisopettajien kesken. Kukin aineenopettaja vastaa yleisen tuen antamisesta oppilaalle opettamassaan oppiaineessa.

Huomattuaan oppilaan tuen tarpeen luokan/aineenopettaja noudattaa Mäntsälän kunnan oppimisen ja koulunkäynnin tuen polkua. Tukipolku alkaa keskustelulla oppilaan sekä tämän huoltajien kanssa vallitsevasta huolen aiheesta. Tämän jälkeen luokan/aineenopettaja pohtii yhteistyössä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa mahdollisia Mäntsälän kunnassa käytössä olevia tukitoimia.

Yleinen tuki rakennetaan oppilaskohtaisesti ja sitä muutetaan joustavasti oppilaan kokonaistilanteen vaatimalla tavalla yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajien kanssa. Yleinen tuki voidaan myös rakentaa ryhmä/luokkakohtaisesti, jolloin tuen muodot ovat enemmän opetusjärjestelyratkaisuja (esim. samanaikaisopetus, joustavat ryhmittelyt koulun sisällä jne.).

Esimerkkejä yleisen tuen muodoista Mäntsälässä:

- eriyttäminen
- opettajien yhteistyö
- yhteistyö kodin kanssa
- opetusryhmien joustava muuntelu
- samanaikaisopetus
- tukioetus (myös yli luokkarajojen annettava tukioetus)
- osa-aikainen erityisopetus
- tulkitsemis- ja avustajapalvelut
- ohjaustoiminta
- kerhotoiminta
- aamu- ja iltapäivätoiminta
- apuvälineet
- oppimissuunnitelma
- oppimisympäristön muokkaus
- ohjattu läksyjen tekeminen jne.

Mikäli oppilaan luokan-/aineenopettajalla herää huoli, että yleinen tuki ei riitä oppilaalle, ryhdytään valmistelevaan pedagogisen arvion tekemistä yhdessä oppilaan huoltajan kanssa tehostetun tuen

aloittamiseksi. Valmistelu etenee asian viemisellä oppilashuoltoryhmän käsittelyyn, missä kartoitetaan yhdessä keskustellen oppilaan yleisen tuen aikaisen oppimisen ja kasvun eteneminen ja tuki. Mikäli oppilashuoltoryhmä arvioi oppilaan mahdollisesti tarvitsevan tehostettua tukea, sovitaan pedagogisen arvion laatimisesta. Luokan-/aineenopettaja voi myös laatia pedagogisen arvion ensimmäisen oppilashuoltokäsittelyn pohjaksi.

Pedagoginen arvio

Pedagoginen arvio -lomake sisältää seuraavat osa-alueet:

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanteen kuvaus kokonaisuudessaan
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea

Pedagoginen arvio tehdään oppilaan tilanteen kartoittamiseksi, yleisen tuen ja sen vaikuttavuuden arvioimiseksi ja mahdollisen tehostetun tuen perusteluksi. Pedagogisessa arviossa korostuu opettajien systemaattisten havaintojen, keskustelujen ja tehtyjen kartoitusten ja ikäluokkaseulojen tulosten perusteella muodostunut asiantuntemus oppilaan kasvun ja oppimisen etenemisestä ja annettujen yleisten tukitoimien vaikuttavuudesta. Pedagogisen arvion laadinnasta vastaa luokan-/aineenopettaja opettamansa aineen osalta.

Tehdyt pedagogiset arviot käsitellään oppilashuoltoryhmässä tehostetun tuen tarpeen arvioimiseksi. Kyseinen toimielin päättää joko yleisen tuen jatkumisesta tai tehostetun tuen aloittamisesta pedagogisen arvion pohjalta. Siirryttäessä tehostettuun tukeen, oppilaalle tehty pedagoginen arvio muodostaa hänelle laadittavan oppimissuunnitelman pohjan. Pedagoginen arvio säilytetään kirjallisena arkistointilainsäädöksiä noudattaen oppilaan oppilastietojen kanssa lukolisessa paikassa. Pedagogisesta arviosta lähetetään oppilaan huoltajalle kopio. Pedagogisen arvion laadinnasta vastaa luokan-/aineenopettaja.

4.2 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita eri tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle laadittavan oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä.

Tehostettu tuki suunnitellaan yksittäistä oppilasta varten kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki ja tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.

Mäntsälässä tehostettu tuki järjestetään oppilaan omassa lähikoulussa. Tehostettu tuki suunnitellaan oppilaskohtaisena kokonaisuutena huomioiden koulun mahdollisuudet tuen järjestämiseen.

Esimerkkejä tehostetun tuen muodoista Mäntsälässä:

- osa-aikainen erityisopetus
- oppilaan oppimaan ohjaaminen ja muu oppilaan yksilöllinen ohjaustoiminta
- joustava opetusryhmien muuntelu
- yhteistyö kodin kanssa
- oppilashuoltotyö
- eriyttäminen
- samanaikaisopetus
- tukioetus
- tulkitsemis- ja avustajapalvelut
- apuvälineet
- oppimisympäristön muokkaus esim. luokassa
- kerhotoiminta
- aamu- ja iltapäivätoiminta
- ohjattu läksyjenuki
- rinnakkaisluokkien yhteiset opetustunnit
- opettajien yhteistyö, luokkatasotiimit, oppiainetiimit
- jakotuntien harkinnanvarainen käyttäminen
- erilaiset toimenpideohjelmät jne.

Tehostettua tukea ja oppimissuunnitelmaa tarkistetaan tuen tarpeen muuttuessa. Tehostetun tuen vaikuttavuuden seurannasta vastaa luokanopettaja/valvoja yhteistyössä erityisopettajan sekä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa. Mikäli seurannan perusteella havaitaan, että oppilas ei enää tarvitse tehostettua tukea, oppilashuoltoryhmä arvioi sekä suunnittelee oppilaan siirtymisen yleisen tuen piiriin. Päätöksen tehostetun tuen lopettamisesta ja siirtymisestä yleiseen tukeen tekee koulun oppilashuoltoryhmä ja asia kirjataan oppilashuoltoryhmän muistioon vallitsevan kirjauskäytännön mukaisesti.

Mikäli opetuksesta vastaavalla opettajalla tai oppilaan huoltajalla herää huoli, että tehostettu tuki ei riitä oppilaan tukemiseksi, ryhdytään valmistelevaan pedagogisen selvityksen tekemistä erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa.

Pedagoginen selvitys erityistä tukea varten

Pedagoginen selvitys -lomake sisältää seuraavat kuvaukset:

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanteen kuvaus kokonaisuutena
- oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea
- perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän

Pedagogisen selvityksen perustana on oppilaalle aiemmin laadittu pedagoginen arvio sekä oppimissuunnitelma arviointineen. Oppilaalle tehtyjen erityisopetuksen kartoitusten tuloksia hyödynnetään selvitystä laadittaessa.

Pedagoginen selvitys tehdään ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä, kun havaitaan, että oppilaan kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla.

Pedagogisen selvityksen laatii erityisopettaja yhteistyössä oppilaan, tämän huoltajan, oppilasta opettavien opettajien sekä muiden asiantuntijoiden kanssa. Erityisopettaja vastaa pedagogisen selvityksen tekemiseksi tarvittavien tietojen keräämisestä oppilaalta, tämän huoltajalta, oppilasta opettavilta opettajilta sekä muilta asiantuntijoilta. Oppilaan luokanopettajan sekä luokanvalvojan tulee olla aktiivisessa roolissa selvitystä tehtäessä siitä syystä, että luokanopettaja/-valvoja on oppilaan asioista vastaava asian omistaja.

Pedagoginen selvitys käsitellään koulun oppilashuoltotyöryhmässä ja käsittely kirjataan oppilashuoltotyöryhmän muistioon. Pedagogisen selvityksen allekirjoittaa rehtori. Rehtori lähettää pedagogisen selvityksen opetuspäällikölle, joka arvioi pedagogisen selvityksen perusteella erityisen tuen tarpeen. Opetuspäällikkö tekee tarvittaessa erityisen tuen päätöksen. Mikäli oppilashuoltoryhmä toteaa pedagogisen selvityksen perusteella, että oppilas tulee tarvitsemaan oppiaineen yksilöllistämistä suoriutuakseen tietyistä oppiaineista, tulee pedagogisen selvityksen liitteenä olla psykologin tai muun asiantuntijan puoltava lausunto.

4.3 Erityinen tuki

Oppilaalle, jonka kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla, annetaan erityistä tukea pedagogiseen selvitykseen perustuen hänelle laadittavan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaisesti. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta tuesta. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuksen tukimuodot. Erityisen tuen tehtävänä on tarjota oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen.

Mäntsälässä oppilaan erityinen tuki järjestetään joko oppilaan omassa lähikoulussa, Mäntsälän kunnan omissa pienluokissa tai tapauskohtaisesti jossakin muussa lähikunnassa voimassaolevien ostosopimuksien mukaisesti.

Ennen erityisen tuen antamista koskevaa päätöstä kuullaan oppilasta ja tämän huoltajaa sekä tehdään oppilaasta pedagoginen selvitys. Oppilaalle annettava erityinen tuki määritellään tarkemmin oppilaalle laadittavassa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS). Koulun erityisopettaja tai erityisluokanopettaja vastaa HOJKS:in kirjaamisesta ja erityisen tuen toteuttamisen järjestelyistä yhteistyössä oppilaan, tämän huoltajan sekä muiden oppilasta opettavien opettajien ja asiantuntijatahojen kesken. HOJKS:n laatimisessa tulee tehdä yhteistyötä kaikkien niiden opettajien kesken, jotka oppilasta opettavat. HOJKS:n laatija huolehtii sovittujen tukitoimien tiedottamisesta oppilasta opettaville opettajille ja avustajille tarvittavilta osin. Kukin opettaja ja työntekijä vastaa omalta osaltaan sovittujen tukitoimien toteuttamisesta yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa.

Esimerkkejä erityisen tuen muodoista Mäntsälässä:

- eriyttäminen
- samanaikaisopetus

- opetusryhmien joustava muuntelu
- tukiopetus, yli luokkarajojen ja -tasojen annettava tukiopetus
- osa-aikainen erityisopetus
- erityisopetus pienluokalla tai erityiskoulussa muussa kunnassa
- tulkitsemis- ja avustajapalvelut
- ohjaustoiminta
- apuvälineet
- oppimisympäristön muokkaus
- yhteistyö kodin kanssa
- tehostettu oppilashuoltotyö
- kuraattori- ja psykologipalvelut
- moniammatillinen yhteistyö
- kerhotoiminta
- aamu- ja iltapäivätoiminta

Erityisen tuen vaikuttavuuden seurannasta vastaa oppilaan luokanopettaja, luokanvalvoja tai erityisluokanopettaja (pienluokat) yhteistyössä oppilaan, tämän huoltajien, muiden oppilasta opettavien opettajien, erityisopettajan ja muun koulun oppilashuoltotyötä tekevän henkilöstön kanssa. Myös oppilashuoltotyössä seurataan erityisen tuen toteutumista ja vaikuttavuutta. Oppilaan opetuksesta vastaava opettaja välittää tietoa oppilashuoltoryhmälle oppilaan erityisen tuen toteutumisesta. Erityistä tukea ja HOJKS:ia tarkistetaan tuen tarpeen muuttuessa.

Mikäli seurannan perusteella arvioidaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tehdään uusi pedagoginen selvitys, jossa arvioidaan ja suunnitellaan oppilaan siirtyminen tehostettuun tukeen. Päätöksen erityisen tuen lopettamisesta ja tehostettuun tukeen siirtymisestä tekee opetuspäällikkö pedagogisen selvityksen perusteella.

Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen päätös tehdään, kun oppilaalle tehdyn pedagogisen selvityksen perusteella todetaan, että oppilaan kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- ja perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa ja tehtävä pedagoginen selvitys. Erityisen tuen päätös tehdään moniammatillisesti ja oppilaan ja tämän huoltajan kanssa yhteistyössä laaditun pedagogisen selvityksen ja mahdollisten muiden asiantuntijoiden lausuntojen perusteella, jotka koulun tai esiopetuksen oppilashuoltoryhmä kokoaa ja, jonka puheenjohtaja (rehtori) toimittaa opetuspäällikölle. Erityisen tuen päätöksen Mäntsälässä tekee opetuspäällikkö. Erityisen tuen päätöksen liitteenä tulee aina olla oppilashuoltoryhmässä käsitelty ja rehtorin allekirjoittama pedagoginen selvitys sekä lisäksi asiantuntijalausunto, mikäli oppilashuoltoryhmä esittää yhden tai useamman aineen yksilöllistämistä. Erityisen tuen päätöksen jälkeen tehtävistä muista yksilöllistämistä päättää myös opetuspäällikkö.

Erityisen tuen päätöksessä päätetään:

- oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä
- mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut
- muut tarvittavat palvelut
- tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen
- mahdollinen oppimäärän yksilöllistäminen

Erityisen tuen tarkistamispäätöksen tekee opetuspäällikkö oppilashuoltoryhmän käsittelemän pedagogisen selvityksen pohjalta. Erityisen tuen päätös tarkistetaan toisen vuosiluokan keväällä sekä kuudennen vuosiluokan keväällä, sekä aina tuen tarpeen muuttuessa. Ennen päätöksen tarkistamista tehdään uusi pedagoginen selvitys. Jos tuen tarpeen todetaan jatkuvan, opetuspäällikkö tekee uuden erityisen tuen päätöksen. Mikäli erityisen tuen tarvetta ei enää ole, opetuspäällikkö tekee päätöksen erityisen tuen lopettamisesta oppilashuoltoryhmän esityksestä.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- ja perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esim. onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen päätös on kirjallinen hallinnollinen päätös, joka annetaan huoltajille kirjallisesti tiedoksi. Päätösasiakirjaa säilytetään koulutoimen arkistossa ja siitä lähetetään kopio oppilaan koulun rehtorille ja huoltajalle. Lisäksi päätös kirjataan sähköiseen oppilasrekisterijärjestelmään.

4.4 Yksilölliset suunnitelmat

4.4.1 Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Se on kirjallinen yleiseen ja tehostettuun tukeen liittyvä pedagoginen asiakirja. Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan. Oppimissuunnitelman tarkoituksena on, että oppilas oppii ottamaan yhä enemmän vastuuta opiskelustaan, sitoutumaan opiskeluunsa ja saamaan siihen enemmän tavoitteellisuutta. Lisäksi oppimissuunnitelman laatimisella annetaan huoltajalle tietoa, jotta hän voi entistä paremmin tukea oppilasta tämän opiskelussa. Oppimissuunnitelma lisää myös opettajien tietoisuutta oppilaan tilanteesta ja helpottaa työn suunnittelua ja yhteistyötä. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Oppilaan opetuksesta vastaava luokanopettaja (luokilla 1-6) ja luokanvalvoja (luokilla 7-9) vastaa oppimissuunnitelman tekemisestä ja kirjaamisesta. Oppimissuunnitelma laaditaan oppilaan, tämän huoltajien ja oppilasta opettavien opettajien kanssa yhteistyössä. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppimissuunnitelmaa laadittaessa luokanopettaja/-valvoja keskustelee siihen kirjattavista asioista ensin oppilaan kanssa. Oppilaan huoltajien kanssa keskustellaan oppimissuunnitelman sisällöstä joko puhelimitse tai tapaamisen yhteydessä. Huoltajien kanssa sovitaan työnjaosta ja oppilaan ja kasvun ja oppimisen tukemisen toimenpiteistä sekä koulun että kodin osalta. Opettajien ja muiden asiantuntijoiden välinen yhteistyö voidaan tehdä tilanteen edellyttämällä tavalla, esim. keskustelemalla, sähköisen viestintäjärjestelmän tai kirjallisen materiaalin avulla.

Oppimissuunnitelma laaditaan Mäntsälän kunnassa käytössä olevalle yhteiselle lomakkeelle. Oppimissuunnitelman laatija huolehtii siinä sovittujen tukitoimien tiedottamisesta oppilasta opettaville opettajille ja avustajille tarvittavilta osin. Kukin opettaja ja oppilashuollon työntekijä vastaa omalta osaltaan sovittujen tukitoimien toteuttamisesta yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa.

Oppilaalle, joka tarvitsee erityisiä opetusjärjestelyitä, etenee opiskeluissaan vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti tai on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan, laaditaan oppimissuunnitelma. Mikäli rehtori on tehnyt oppilaalle hallintopäätöksen opetuksen erityisistä järjestelyistä, niin oppimissuunnitelmaan kirjataan erityisten opetusjärjestelyiden toteuttaminen. Oman opinto-ohjelman mukaan etenevän oppilaan oppimissuunnitelmassa mainitaan opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan, ja määritellään niiden suorittamisjärjestys, aikataulu sekä mahdolliset erityistavoitteet. Joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvan oppilaan oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikainen oppimissuunnitelma. Lisäksi siinä kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä.

Oppimissuunnitelma osana yleistä tukea

Jokaiselle yleistä tukea saavalle oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma sisältää oppilasta varten pohditut tavoitteet ja tukitoimet. Oppimissuunnitelma voi sisältää samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelmakin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää myös lahjakkaiden lasten opetuksen suunnittelussa. Tällöin oppimissuunnitelman avulla voidaan laajentaa ja syventää oppilaan opiskelua.

Oppimissuunnitelma osana tehostettua tukea seurannan ja arvioinnin välineenä.

Jokaiselle tehostettua tukea saavalle oppilaalle on tehtävä oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelmaan kirjataan tietoa pedagogisen arvion ja mahdollisen aiemman yleisen tuen oppimissuunnitelman pohjalta oppilaan oppimisvalmiuksista, tuen tarpeista ja jo käytetyistä yleisen tuen tukimuodoista sekä järjestettävästä tehostetusta tuesta. Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Oppimissuunnitelman avulla voi yleisopetuksen opetussuunnitelmaa noudattaen suunnitella tukitoimia oppilaan oppimisedellytysten mukaisesti (esim. opetuksen eriyttäminen, menetelmät, materiaali, apuvälineet, tukipalvelut, koejärjestelyt ja oppimisympäristön huomioiminen paikka, lukujärjestys, strukturointi jne.). Esimerkiksi koetta voidaan muokata selkeämmäksi ja koejärjestelyitä eriyttää suorittamalla koe valvotusti muussa tilassa. Eriyttävien toimenpiteiden kirjaaminen oppimissuunnitelman muotoon antaa tärkeää seurantatietoa mahdollisen erityisen tuen päätöksen varalle.

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. Oppimissuunnitelmaan ei voi hakea muutosta valittamalla.

4.4.2 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) on erityistä tukea saavan oppilaan erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa ohjaava kirjallinen, pedagoginen asiakirja. Suunnitelmasta ilmenee oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä kasvu- ja oppimisprosessia. HOJKS on oppilaan

oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä, oppimisympäristöön liittyvistä tekijöistä ja muista tarvittavista tukitoimista.

Erityisen tuen päätöksen tekemisen jälkeen oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Kirjallisen suunnitelman laatii erityisopettaja/ erityisluokanopettaja yhteistyössä oppilasta opettavien opettajien sekä oppilaan ja huoltajien kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Suunnitelma laaditaan oppilaalle tehdyn pedagogisen selvityksen pohjalta. Suunnitelma tarkistetaan jokaisen lukuvuoden alussa ja sen toteutuminen arvioidaan lukuvuoden lopussa. Tarvittaessa suunnitelmaa päivitetään lukuvuoden aikana.

Huoltajien kanssa sovitaan työnjaosta ja oppilaan ja kasvun ja oppimisen tukemisen toimenpiteistä sekä koulun että kodin osalta. Opettajien, oppilaan, huoltajien ja tarvittavilta osin toteutettava muu moniammatillinen yhteistyö voi tapahtua erilaisin menetelmin, kuten keskustelemalla, sähköisen viestintäjärjestelmän, kirjallisen materiaalin tms. avulla.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laadinnassa hyödynnetään pedagogisessa selvityksessä, tehostetun tuen oppimissuunnitelmassa ja sen yhteydessä kerättyä tietoa. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Mäntsälän kunnan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma on laadittu Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010 asiakirjan mukaisesti.

HOJKS:n laatija huolehtii siinä sovittujen tukitoimien tiedottamisesta oppilasta opettaville opettajille ja avustajille tarvittavilta osin. Kukin opettaja ja oppilashuollon työntekijä vastaa omalta osaltaan sovittujen tukitoimien toteuttamisesta yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa.

Rehtori vastaa siitä, että kaikilla oppilailla, joilla on erityisen tuen päätös, on asianmukaisesti laadittu HOJKS. Mäntsälän kunnassa on käytössä yhteinen HOJKS-lomake. HOJKS:iin ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

Mikäli oppilaan yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä on yksilöllistetty erityisen tuen päätöksessä, niin HOJKS:iin kirjataan lisäksi luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä sekä näiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Suunnitelmaan kirjataan myös edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi yksilöllistetyissä oppiaineissa.

Erityisopettaja osallistuu aina yksilöllistettyjen oppiaineiden suunnitteluun. Yksilöllistettyjen oppiaineiden opetukseen ja arviointiin erityisopettaja osallistuu HOJKS:iin kirjatun sopimuksen mukaisesti.

Mikäli oppilas opiskelee erityisen tuen päätöksen mukaisesti toiminta-alueittain, niin HOJKS:iin kirjataan lisäksi kuvaus oppilaan yksilöllisistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä toiminta-alueittain. Suunnitelmaan kirjataan myös edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi toiminta-alueittain.

Salassapito

Salassapitovelvollisuus (POL 40§, 41§)

Salassa pidettäviä ovat mm. tiedot oppilaiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä, poliittisesta vakaumuksesta, yksityiselämän piirissä esitetyistä mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan, sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta.

Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, opetuksesta vapauttamisesta sekä niihin liittyvät asiakirjat ja asiakirjoihin liittyvät tiedot. Salassa pidettäviä ovat myös oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, tiedot oppilaalle suoritetuista psykologisista testeistä tai soveltuvuuskokeesta sekä oppilaan koesuoritukset. Oppilaalle annettavat todistukset ovat julkisia lukuun ottamatta todistuksiin sisältyvää oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien arviointia, joka on salassa pidettävä tieto.

Kaikki pedagogiset asiakirjat liitteineen (pedagoginen arvio, pedagoginen selvitys, oppimissuunnitelma, HOJKS) ovat salassa pidettäviä. Kaikki arkistoidaan koulutoimen tai koulun arkistoon. Arkistointiaika on oppivelvollisuusikä + 10 vuotta.

Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisilta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

5 Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot

5.1 Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

5.1.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella pyritään ehkäisemään vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta voidaan käyttää tukimuotona yleisessä, tehostetussa ja erityisessä tuessa. Tukiopetusta voidaan antaa oppilaan työjärjestyksen mukaisesti oppituntien aikana tai niiden ulkopuolella. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä tai sen ulkopuolella pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti. Myös erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa oppituntien aikana.

Tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaisia yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja. Myös oppilaan huoltaja tai oppilas itse voi pyytää tukiopetuksen järjestämistä. Tukiopetusta on pyrittävä järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan huoltajan kanssa. Tukiopetuksen ajankohdasta tulee sopia huoltajan kanssa. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa tukiopetuksen hyödyllisyydestä ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille.

Tukiopetus yleisen tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua ja mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tuen tarve voi johtua poissaolosta, tilapäisistä oppimisvaikeuksista tai muista syistä. Luokkakohtainen työjärjestys tulee pyrkiä suunnittelemaan siten, että jokaisella oppilaalla on tukiopetusta tarvittaessaan mahdollisuus siihen osallistua.

Tukiopetus tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan aiemmin annetun tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema tukiopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen. Tukiopetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin tai jollakin oppimisen alueella ilmenevään lyhytaikaiseen tai pidempiaikaiseen tuen tarpeeseen.

Tukiopetus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tukiopetuksen tarve jatkossa. Erityisen tuen alkaessa oppilaan tarvitseman tukiopetuksen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKS:iin. Tukiopetusta voidaan käyttää samalla tavoin kuin tehostetun tuen aikana.

Tukiopetusresurssin käyttöä tulee suunnitella myös koulutasolla. Rehtori vastaa koulunsa tukiopetusresurssin tarkoituksenmukaisesta käytöstä ja seuraamisesta. Rehtorin tehtävänä on tukea tukiopetuksen mahdollistumista työjärjestyksessä.

5.1.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on parantaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen eri alueisiin liittyvien ongelmien kasvua. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaalle, jolla on kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä.

Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Oppilaan saama osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja oppilaan oppimista arvioidaan opettajien yhteistyönä. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla.

Osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämistä oppilaalle keskustellaan huoltajan kanssa. Huoltajan tuki opetuksen onnistuneessa toteuttamisessa on keskeinen. Osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämisen suunnittelussa ja toteuttamisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös oppilashuollon palveluista vastaavien kanssa.

Osa-aikainen erityisopetus osana yleistä tukea

Yleisen tuen vaiheessa erityisopettaja tukee oppilaita oppimisen perustaidoissa yksittäisissä oppiaineissa tai esimerkiksi oppimisstrategioiden ja työskentelytaitojen oppimisessa joko yksilö- tai pienryhmäharjoitteluna tai samanaikaisopetuksessa. Erityisopettajan työ ja seuranta tukee oppilaan oppimista ja myös muiden opettajien työtä, sillä oppimisessa tapahtuvia muutoksia tai oppimisvaikeuksia pyritään huomioimaan mahdollisimman varhain.

Yleisen tuen vaiheessa vuosiluokilla 1-6 erityisopettajan tehtävänä on seurata mäntsäläläisten oppilaiden taitojen kehittymistä lukemisen, oikeinkirjoituksen ja matematiikan keskeisten sisältöjen hallinnan osalta ennalta sovitun testisuunnitelman mukaisesti.

Yleisen tuen vaiheessa vuosiluokilla 7-9 osa-aikaisessa erityisopetuksessa painottuu opiskelutaitojen vahvistaminen oppiainekohtaisessa opiskelussa, sekä oppilaiden tukeminen heidän yksilöllisissä vaikeuksissaan.

Osa-aikainen erityisopetus tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona vahvistuu. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan aiemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa.

Erityisopettajan antama tuki voi olla tilapäistä tai säännöllistä ja pitkäaikaista. Keinoina voidaan käyttää esimerkiksi opetusryhmien joustavaa muuntelua, erityisopetuksen yksilö- tai pienryhmäopetusta tai samanaikaisopetusta. Oppilaan saama osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan.

Osa-aikainen erityisopetus osana erityistä tukea

Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen vaiheessa, sekä opiskellessaan erityisryhmässä että integroituna yleisopetuksen ryhmään. Silloin kun oppilaan opetus järjestetään yleisopetuksen ryhmässä, on osa-aikainen erityisopetus tukimuotona keskeinen. Oppilaan aiemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen arvioidaan osana pedagogista selvitystä. Oppilaan tarvitseman osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja järjestäminen kuvataan HOJKS:issa. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamiskeinoina voidaan käyttää kaikkia samoja muotoja kuin tehostetun tuen vaiheessakin.

5.1.3 Erityisopetus

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja oppilaan tarvitsemasta muusta tuesta. Sellaisen oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus annetaan erityisopetuksena hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaisesti. HOJKS on erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa ohjaava pedagoginen asiakirja. HOJKS:n laatimisessa hyödynnetään soveltuvin osin tehostetun tuen aikana laadittua oppimissuunnitelmaa sekä pedagogisen selvityksen yhteydessä kerättyjä tietoja sekä tarvittaessa muita asiakirjoja.

Erityisen tuen aikana käytettävissä ovat erityisopetuksen lisäksi kaikki muut perusopetuksen tukimuodot. Oppilaalla on edelleen oikeus tukiopetukseen ja osa-aikaiseen erityisopetukseen. Oppilas saattaa tarvita tässä vaiheessa vahvempaa oppilashuollollista tukea tai avustajapalveluita. Opettaja tarvitsee taitoa käyttää oppilaiden erilaisia tarpeita tukevia pedagogisia menetelmiä ja työskentelytapoja. Erityisluokan- ja erityisopettajalla on lisäksi asiantuntijuutta, jota tarvitaan erityisen tuen aikana. Toimiminen yhteistyössä kodin kanssa on erittäin tärkeää.

Mäntsälässä erityisen tuen päätökseen perustuva erityisopetus voidaan järjestää oppilaan lähikoulussa yleisopetusluokassa, koulun omassa joustavin järjestelyin muodostetussa ryhmässä tai kunnan yhteisissä pienluokissa.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Opetuksen järjestäjän tulee selvittää erityisen tuen jatkamisen tarpeellisuus ennen päätöksen voimassaolon päättymistä. Oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys ja jos tarpeen todetaan jatkuvan, oppilalle tehdään uusi erityisen tuen päätös. Tuen järjestämisen lopettamisesta tulee tehdä hallintopäätös, jos oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea. Päätöksen tekee opetuspäällikkö. Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tai yleistä tukea.

5.1.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua yleisen ja tehostetun tuen avulla siten, että kaikissa oppiaineissa on mahdollisuus saavuttaa yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet. Eriyttämisen avulla opiskelua voidaan tukea keskittymällä oppiaineen ydinsisältöihin. Mikäli edes ydinsisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei ole oppilaalle mahdollista, voidaan yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä yksilöllistää.

Yksilöllistämisen syynä ei tule pitää kieli- tai kulttuuritaustaa, poissaoloja, motivaation puutetta tai puutteellista opiskelutekniikkaa. Näiden seikkojen yhteydessä oppilasta tulee tukea muilla sopivilla tavoilla. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettujen tavoitteiden määrittelemistä hänen omien edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia.

Oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Oppimäärää ei voi yksilöllistää ilman erityisen tuen päätöstä. Ennen erityisen tuen päätöstä tehdään pedagoginen selvitys, jota täydennetään asiantuntijalausunnolla, mikäli oppilaalle haetaan yksilöllistämistä yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös. Asiantuntijalausunnon tarpeen arvioi opetuspäällikkö. Päätöksen yksilöllistämistä tekee jokaisella kerralla opetuspäällikkö.

Niiden oppiaineiden, joissa oppilaan oppimäärä on yksilöllistetty, tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan oppilaan HOJKS:ssa. HOJKS:in laatimista on kuvattu kappaleessa 4.4.2. Oppilaan opiskelua voidaan lisäksi tukea sopivilla opiskelumateriaaleilla, -välineillä ja menetelmillä sekä pedagogisilla järjestelyillä.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista tietyn oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt. Vapauttamisesta tehdään Perusopetuslain 18§:ssä tarkoitettu hallintopäätös. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

5.1.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoituksena on

vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, kun lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua. Päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta tekee opetuspäällikkö.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös, jonka tekee opetuspäällikkö.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevalle, erityistä tukea saavalle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) esiopetuksen alkaessa. Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, että oppilas opiskelee sekä toista kotimaista kieltä että vierasta kieltä tai vain yhtä kieltä, tai siten, että oppilas ei opiskele lainkaan kieliä. Lisäksi pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetuksessa voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksia ja jakaa niitä osa-alueisiin. Vaikeammin kehitysvammaisten opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain.

Jos oppilas ei enää kuulu pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin, tulee tehdä päätös pidennetyt oppivelvollisuuden päättämisestä, jolloin oppilas siirtyy yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Päätöksen tekee opetuspäällikkö.

5.1.6 Toiminta-alueittain opiskelu

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Toiminta-alueita ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan kunkin toiminta-alueen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS). Tavoitteet asetetaan yksilöllisesti siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain ja arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita tai sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

5.2 Ohjauksellinen ja muu tuki

5.2.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Yhteinen kasvatusvastuu toteutuu koulun ja kodin yhteistyössä, jonka tavoitteena on edistää oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa ja tukea oppilaan kasvua koulu yhteisön jäseneksi. Huoltajilla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsesta ja nuoresta. Koulu vastaa oppilaan kasvatuksesta ja oppimisesta koulu yhteisön jäsenenä. Koulu tukee käytettävissä olevin keinoin huoltajia niin, että he voivat osaltaan vastata lastensa tavoitteellisesta kasvatuksesta ja oppimisestä myös koulutyössä. Kodin ja koulun yhteistyönä seurataan oppilaan poissaoloja. Koulut ilmoittavat luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle.

Mäntsälän kunnan kouluissa oppilaiden sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön tulee pohjautua keskinäiseen luottamukseen kotien ja koulujen välillä. Yhteistyön lähtökohtana tulee olla avoin yhteydenpito osapuolten kesken. Jokainen koulu tiedottaa koteja vuotuisista yhteistyönsä muodoista koulutyön alettua esimerkiksi lukuvuos tiedotteiden tai sähköisten viestintäjärjestelmien kautta. Lisäksi huoltajia tiedotetaan opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisen yleisistä periaatteista, opintoihin liittyvästä arvioinnista, oppilaan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista sekä huoltajien mahdollisuuksista osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen. Opettajien ja muun koulun henkilöstön välittömän yhteistyön lisäksi on Mäntsälän kouluissa yhtenä yhteistyön muotona moniammatillinen yhteistyöelin, oppilashuoltoryhmä, jonka kokoonpanosta ja toiminnasta määritellään tarkemmin jäljempänä.

Mäntsälän kouluissa vuosiluokilla 1-6 järjestetään vuosittain yhteistyökeskusteluja kodin ja koulun välillä. 1.vuosiluokan opettaja tapaa kaikki huoltajat syksyllä koulutyön alettua. Vuosiluokilla 2-6 vanhempaintapaamisten pääsääntö on se, että opettajan tulee tarjota mahdollisuutta kaikille luokan oppilaiden huoltajille tapaamiseen opettajan kanssa. Olennaista on kontaktin muodostuminen opettajan ja oppilaan huoltajan välille jokaisena lukuvuonna. On suositeltavaa, että opettajan ottaessa ohjattavakseen uuden luokan, hän tapaa luokan huoltajat syyslukukauden aikana.

Mäntsälän yläkouluissa kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan 7.luokilla kolmikantakeskustelujen muodossa, joihin osallistuvat oppilaan lisäksi tämän huoltaja sekä luokanvalvoja. Luokka-asteilla 8-9 kodin ja koulun yhteistyö toteutuu tarpeen mukaan sähköisen viestinnän, puhelinkeskustelujen sekä mahdollisten tapaamisten muodossa.

Tämän lisäksi ala- ja yläkouluissa järjestetään koulukohtaisesti riittävä määrä vanhempainiltoja tai muita tiedotustilaisuuksia, joiden tarkoituksena on informoida huoltajia oppilaita koskevista asioista,

mahdollistaa tutustuminen koulun kulttuuriin sekä antaa mahdollisuus huoltajille olla osaltaan vaikuttamassa ja tulla kuulluksi koulun kasvatustavoitteita koskevissa keskusteluissa. Tämän lisäksi tiedottamista tuetaan koulun kirjallisilla tiedotteilla sekä opinto-oppailla. Koulun ja kodin välisen yhteydenpidon toteutumisesta vastaa rehtori.

Koulujen vanhempainyhdistykset edistävät osaltaan kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Vanhempainyhdistyksen rooli määräytyy niille suunnattujen tehtävien kautta. Kodin ja koulun välisen yhteistyön suunnitelma kirjataan koulukohtaisesti lukuvuositteiseen työ- ja kehittämissuunnitelmaan. Tämän lisäksi opetuspäällikkö kutsuu vanhempainyhdistysten puheenjohtajat vuosittain yhteiseen keskustelu- ja tiedotustilaisuuteen.

Peruskoulun päättövaiheessa huoltajille pyritään järjestämään koulu- tai aluekohtainen tiedotus- ja keskustelutilaisuus oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä opinto-ohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

5.2.2 Ohjauksen järjestäminen

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Ohjaustoiminnan tavoitteena on tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja perusopetuksen aikana sekä sen jälkeen.

Ohjaustoiminta muodostaa koko perusopetuksen kestävän, esiopetuksesta alkavan ja toisen asteen opintoihin tähtäävän jatkumon. Ohjauksesta huolehtivat opettajat ja oppilaanohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka toimivat yhteistyössä oppilaan koko perusopetuksen ajan ja eri nivelvaiheissa.

Ohjauksen yksi toteuttamismuoto on yläkoulujen 7. ja 8. luokalla pidettävät työelämään tutustumisen jaksot (TET). Tet-jaksojen tavoitteena on tutustuttaa nuori ohjatusti yritysten ja työyhteisöjen toimintaan. Työelämään tutustumisjaksojen aikana nuori soveltaa koulussa oppimiaan taitoja ja kokeilee selviytymistään uudessa yhteisössä ja ympäristössä. Omakohtaiset työelämän kokemukset edistävät nuoren itsetuntemusta ja sosiaalisia taitoja, syventävät työelämätietoutta sekä tukevat oppilaan jatko-opintoihin hakeutumista.

Ohjaus osana yleistä tukea

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa edellä esitettyjen tavoitteiden mukaisesti ja siten ehkäistä ennalta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Opettajan tehtävänä on myös oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Monipuolista palautetta käytetään suunnitelmallisesti oppilaiden kannustamiseen ja ohjaamiseen.

Ohjaus tehostetun tuen aikana

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta tehostettuun tukeen. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman ohjauksen riittävyys ja kohdentuminen oppilaan tarpeita vastaavasti. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan tarvittaessa myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Huomiota kiinnitetään oppilaan opiskelutavoissa ja -taidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin sekä taitoja vahvistaviin ja opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja opiskelun sisältöihin. Ohjauksella vahvistetaan tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamusta ja ymmärrystä opiskelun merkityksestä omalle tulevaisuudelle.

Ohjaus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet yksilölliseen ja ryhmässä tapahtuvaan ohjaukseen jatkossa. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laadittavaan HOJKSiin kirjataan myös ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksen avulla jatketaan oppilaan opiskelu- ja yhteistyötaitojen sekä itseluottamuksen, opiskelumotivaation ja työelämäntuntemuksen vahvistamista. Päättövaiheen ohjauksessa on tärkeä tuoda esille oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvittää oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon palveluista vastaavan henkilöstön ja oppilasta mahdollisesti avustavan muun henkilöstön asiantuntemusta.

5.2.3 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö.

Oppilas voi tarvita tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä puutteellisten kommunikaatiotaitojensa vuoksi. Tavoitteena on, että sekä toiset oppilaat että oppilaan kanssa toimivat aikuiset tuntevat oppilaan tavan kommunikoida. Oppilaan omien kommunikaatiotaitojen kehittämällä pyritään mahdollistamaan tasavertainen vuorovaikutus muiden kanssa.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita. Lisäksi suunnitellaan muutkin tukitoimet, kuten oppilaan sijoittuminen luokkatilassa, yksilölliset oppi- ja opetusmateriaalit ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat apuvälineet.

Tulkitsemisessä avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa oppilasta samanaikaisesti. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antaman tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Oppilaskohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaista. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Hän ohjaa oppilasta koulun päivittäisissä tilanteissa.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä.

Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä lukuvuosittain hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Päätökset tulkitsemis- ja avustajapalveluista tekee opetuspäällikkö lukuvuosi-kohtaisesti. Rehtori kohdentaa koulunsa tulkitsemis- ja avustajapalveluresurssit oppilas- ja/tai ryhmäkohtaisesti.

Tulkitseminen ja avustaminen osana yleistä tukea

Oppilas saattaa tarvita tulkitsemis- tai avustajapalveluita ilman, että hänellä on tarvetta muuhun tukeen. Etenkin avustajapalvelun tarve saattaa olla myös lyhytaikainen.

Oikea-aikainen ja riittävä tulkitsemisapu ja mahdollisuus puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiokeinoihin tukee oppilaan oppimista ja ehkäisee oppimisvaikeuksien syntymistä ja vaikeutumista. Avustajan antama tuki parantaa yksittäisen oppilaan tai opetusryhmän oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä.

Tulkitseminen ja avustaminen tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve. Jos oppilas on saanut tulkitsemis- ja avustajapalveluja yleisen tuen aikana, arvioidaan niiden riittävyys ja vaikutus. Tehostetun tuen alkaessa laadittavaan oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut, niiden tavoitteet, järjestäminen ja seuranta. Tulkitsemis- ja avustamispalveluiden tarve saattaa lisääntyä tai tuen muodot tarvitsevat uudelleen arviointia tehostetun tuen aikana. Tarvittavat muutokset kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Tulkitseminen ja avustaminen erityisen tuen aikana

Oppilaan tehostetun tuen aikana saamien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden riittävyys ja vaikutus sekä tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve jatkossa arvioidaan pedagogisessa selvityksessä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluista. Oppilaalle laaditaan erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS, jossa kuvataan oppilaalle järjestettävät tukipalvelut sekä henkilöt, jotka osallistuvat tukipalvelujen järjestämiseen, heidän vastualueensa ja tukipalvelujen toteutumisen seuranta. Tulkitsemisen ja avustamisen määrä ja laatu määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Erityisen tuen aikana oppilas tarvitsee usein yksilöllisesti kohdennettuja tukipalveluja.

5.2.4 Perusopetusta tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Muusta perusopetusta tukevasta toiminnasta päätetään lukuvuosikohtaisesti koulujen omissa työ- ja kehittämissuunnitelmissa. Edellä mainittuja toimintoja voidaan tarvittaessa käyttää myös osana oppilaiden suunnitelmallista tukea jokaisen tukimuodon (yleinen, tehostettu, erityinen) yhteydessä.

Koulun kerhotoiminta

Koulun kerhotoiminta on koulujen työ- ja kehittämissuunnitelmassa määriteltyä tavoitteellista toimintaa, joka tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Toiminnalla lisätään oppilaiden osallisuutta, edistetään eettistä kasvua ja tuetaan yhteisöllisyyttä. Monipuolinen koulun kerhotoiminta antaa oppilaille mahdollisuuden onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin. Kerhotoiminnan avulla vahvistetaan kasvatukseen liittyvää kodin ja koulun kumppanuutta ja yhteistyötä.

Kerhotoiminta tukee erilaisten harrastusten viriämistä. Kerhotoiminnan tavoitteena on luovan toiminnan ja ajattelun taitojen kehittäminen, omaehtoisuuteen kannustaminen sekä terveellisten elämäntapojen ja liikunnan lisääminen. Kerhotoiminnan tavoitteena on tarjota monipuolista, oppilasta arvostavaa toimintaa ja tilaisuuksia myönteiseen, kehitystä rikastavaan vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa.

Oppilas voi saada kerhotoiminnasta vahvistusta oppimismotivaatiolleen ja tukea kaikinpuoliseen hyvinvointiinsa. Kerhotyöskentely antaa mahdollisuuden soveltaa ja syventää oppitunneilla opittua. Kerhotoimintaan osallistuminen voidaan myös suunnitella osaksi tehostettua tai erityistä tukea. Kerhotoiminnan vapaaehtoisuus tulee säilyttää. Kerhotoiminnan suunnittelusta ja organisoinnista vastaa opetuksen järjestäjä.

5.3 Joustavan perusopetuksen toiminta

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa.

Joustavan perusopetuksen toiminnan tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäistä syrjäytymistä. Joustavan perusopetuksen toiminnalla tarkoitetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestettävää opetusta ja oppimisen ja kasvun tukea. Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen.

Joustavan perusopetuksen toiminta on tarkoitettu niille 7-9 -luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja koulumotivaation puutetta sekä oppilaille, joita näyttäisi uhkaavan syrjäytyminen jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Poikkeuksellisesti toimintaan voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavan perusopetuksen toiminnassa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.

Oppilas valitaan toimintaan oppilaan tai hänen huoltajiensa tekemän hakemuksen perusteella. Otettaessa oppilaita toimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Oppilasvalinnasta päättää joustavaa perusopetusta tarjoavan koulun rehtori. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös. Päätös valmistellaan moniammatillisesti oppilashuoltotyössä. Oppilasvalinnassa tulee korostaa oppilaan omaa motivaatiota opiskella joustavan perusopetuksen tavoitteiden mukaisesti sekä kykyä toimia itsenäisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, kuten työssäoppimispaikoilla. Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa.

Joustavan perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa kokonaisvaltaisesti oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi tavoitteena on tukea oppilasta toisen asteen koulutukseen siirtymisessä sekä antaa valmiudet selviytyä opiskelussa. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla vahvistetaan huoltajien, opettajien, jopo-ohjaajan sekä kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatusyötä.

Toiminta toteutetaan perusopetusta koskevien yleisten säädösten ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Opetus järjestetään koulussa lähiopetuksena ja osaksi työpaikoilla sekä muissa oppimisympäristöissä ohjattuna opiskeluna. Oppilasta varten asetetut tavoitteet, oppimisympäristöt sekä tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne vastaavat perusopetuksen tavoitteita. Joustavassa perusopetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Suunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä, moniammatillinen yhteistyö, tarvittavat tuki- ja neuvontapalvelut sekä toiminnan seuranta. Joustavan perusopetuksen oppilas voi saada tarvitsemaansa yleistä tai tehostettua tukea. Mikäli oppilaalle on tehty päätös erityisen tuen antamisesta, joustavan perusopetuksen toteuttaminen kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa. Jos joustavan perusopetuksen toiminta päättyy yksittäisen

oppilaan kohdalla ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään siitä hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekee rehtori.

Joustava perusopetus toteutetaan pienryhmämuotoisesti, mikä edellyttää yleensä oman opetusryhmän muodostamista. Opetusta voidaan antaa myös osittain tai kokonaan muun ryhmän yhteydessä. Muissa oppimisympäristöissä, kuten työpaikoilla, tapahtuva oppiminen on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Opiskelun tulee sisältää riittävästi opettajan antamaa vuorovaikutteista opetusta myös muissa oppimisympäristöissä toteutettavien opetusjaksojen aikana. Oppilaalle annetaan näille jaksoille opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen ja oppimistehtävät arvioidaan osana oppilaan arviointia.

Koulu sopii kirjallisesti opettajien ja työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella opiskelua ohjaavien henkilöiden työnjaosta ja vastuista. Muissa oppimisympäristöissä toteutettavat opetusjaksot suunnitellaan yhteisymmärryksessä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa ohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea myös näiden jaksojen aikana. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikissa oppimisympäristöissä on huolehdittu työturvallisuudesta ja varauduttu mahdollisten tapaturmien varalta. Opetuksen järjestäjän tulee perehdyttää joustavan perusopetuksen tehtävissä toimivat henkilöt, koulun ulkopuoliset toimijat mukaan lukien, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin säädöksiin.

5.4 Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

5.4.1 Oppilashuolto

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen.

Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Oppilashuollolla edistetään lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista ja tervettä kasvua ja kehitystä.

Mäntsälän kunnan oppilashuollon tavoitteena on kehittää, seurata ja arvioida koko kouluyhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvointia sekä huolehtia siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa. Oppilashuollossa pyritään ensisijaisesti kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ennaltaehkäisemiseen sekä poistamiseen mahdollisimman varhain. Ehkäisevä lastensuojelu ja terveyden edistämiseen kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset vahvistavat ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tuen järjestämistä.

Koko Mäntsälän kunnan oppilashuoltotyötä koordinoi kunnan oppilashuoltoryhmä (KOHR), jonka tehtävänä on vuosittain linjata Mäntsälän kunnan kouluille mm. perusopetuksen laatuksiteereistä esille nousevat kehittämis- ja arviointikohteet vuosittaista oppilashuoltotyötä varten. Kunnan oppilashuoltoryhmää koordinoi opetuspäällikkö tai muu viranhaltija, jolle toimintavalta on delegoitu. Kunnan oppilashuoltoryhmä koostuu moniammatillisesta ryhmästä, johon kuuluu sivistyspalvelukeskuksen sekä Mustijoen perusturvan henkilöstöä. Kunnan oppilashuoltoryhmän toimintaa koordinoiva viranhaltija päättää ryhmän kokoonpanosta ja toimii ryhmän puheenjohtajana.

Koulukohtaisella oppilashuoltoryhmällä tulee olla oma lukuvuosittainen suunnitelmansa oppilashuoltotyön toteuttamiselle (oppilashuoltoryhmän toimintasuunnitelma). Oppilashuoltoryhmän puheenjohtajana toimii rehtori.

Oppilashuoltotyötä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajan kanssa. Silloin, kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua vain ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Tällaisia henkilöitä voivat olla rehtori tai koulun johtaja, luokanvalvoja, aineenopettaja tai luokanopettaja, kouluterveydenhoitaja, erityisopettaja, oppilaan kanssa työskentelevä koulunkäyntiavustaja, koulupsykologi, koulukuraattori ja yläluokilla myös opinto-ohjaaja ja tarvittaessa koululääkäri ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan asian vireillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä.

Kouluruokailu

Opetukseen osallistuvalla on tarjottava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Kouluruokailulla tuetaan oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Ruokailuhetkestä pyritään järjestämään miellyttävä ja rauhallinen tapahtuma, jossa kiinnitetään huomiota myös ravitsemus- ja tapakasvatukseen sekä kouluruokailun terveydellisen ja sosiaalisen merkityksen huomioimiseen. Kouluruokailun ja koulupäivän aikana mahdollisesti tarjottavien välipalojen järjestämisessä otetaan huomioon kouluruokailun terveydellinen ja sosiaalinen merkitys, ravitsemus- ja tapakasvatuksen tavoitteet sekä ruokailutauon virkistystehtävä. Kouluruokailun toteutuksessa huomioidaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan julkaiseman kouluruokailusuosituksen linjauksia. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua kouluruokailun suunnitteluun ja toteuttamiseen, mikä tukee osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä.

Kouluruokailun järjestämisessä tarvitaan yhteistyötä koulun ja ruokailusta vastaavan henkilöstön kesken. Yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa sovitaan tukitoimista ja seurannasta oppilaan yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa. Kouluruokailun ja mahdollisten välipalojen järjestäminen kirjataan lukuvuosittaiseen työ- ja kehittämissuunnitelmaan, jossa kuvataan niiden ajankohta, kesto ja muut mahdolliset käytänteet.

5.4.2 Turvallisuuden edistäminen

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa kouluyhteisön toimintakulttuuria. Jokainen koulussa työskentelevä on velvollinen huolehtimaan koulussa työskentelevän henkilön oikeudesta turvalliseen opiskelu- ja työympäristöön sekä toimia tiedossaan olevan välittömästi turvallisuutta vaarantavan tekijän poistamiseksi.

Mäntsälän kunnan jokaisella koululla noudatetaan kuntakohtaista perusopetuksen turvallisuussuunnitelmaa. Suunnitelma pitää sisällään alue- ja koulukohtaiset osiot. Turvallisuussuunnitelma sisältää pelastussuunnitelman, kriisisuunnitelman, suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, järjestyksen ylläpitoa koskevan ohjeistuksen sekä suunnitelman henkisen hyvinvoinnin ja turvallisen oppimisympäristön turvaamiseksi. Kuntakohtaisen perusopetuksen turvallisuussuunnitelman hyväksymisestä päättää sivistyslautakunta. Suunnitelman toimeenpanosta, noudattamisesta ja toteutumisesta on vastuussa koulun toiminnasta vastaava rehtori. Perusopetuksen turvallisuussuunnitelmaa kehittää ja päivittää turvallisuussuunnitelmatyöryhmä vuoden 2011 aikana. Alue- ja koulukohtaiset osiot laaditaan ja päivitetään kevätkauden 2012 aikana. Päivitetty suunnitelma otetaan käyttöön lukuvuoden 2012 - 2013 alusta lukien. Siirtymävaiheen aikana noudatetaan ja päivitetään voimassa olevia suunnitelmia.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla yhteisistä menettelytavoista. Koulukuljetusten järjestämisestä ja myöntämisestä vastaa koulutoimenjohtaja.

5.4.3 Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa. Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asiankäsittelyyn voivat osallistua ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Tällaisia henkilöitä voivat olla rehtori tai koulun johtaja, luokanvalvoja tai oppilaan opettaja, kouluterveydenhoitaja, erityisopettaja, oppilaan kanssa työskentelevä koulunkäyntiavustaja, koulupsykologi, koulukuraattori ja yläluokilla myös opinto-ohjaaja ja tarvittaessa koululääkäri ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä.

Ratkaisu asian käsittelyyn osallistuvista tehdään kunkin käsiteltävän asian ja aiheen perusteella erikseen. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan asian vireillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä. Oppilashuoltotyössä käsitellään monia oppilasta ja hänen perhettään koskevia

tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä. Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tieto suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi.

Salassa pidettäviä ovat mm. tiedot oppilaiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä, poliittisesta vakaumuksesta, yksityiselämän piirissä esitetyistä mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan, sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta. Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, opetuksesta vapauttamisesta sekä näihin liittyvät asiakirjat ja asiakirjoihin sisältyvät tiedot. Salassa pidettäviä ovat myös oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta sekä oppilaan koesuoritukset. Oppilaalle annettavat todistukset ovat julkisia lukuun ottamatta todistuksiin poikkeuksellisesti sisältyvää oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia, joka on salassa pidettävä tieto.

Salassapitovelvollisia ovat rehtori, opettajat, opetusharjoittelijat, koulunkäyntiavustajat, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit sekä opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet. Myöskään muut opetuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt eivät saa sivullisille ilmaista tietoonsa saamia salassa pidettäviä tietoja eivätkä luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sisältäviä asiakirjoja.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja perusopetuslain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen rakentamiseksi ja turvaamiseksi on syytä pyrkiä aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän perusopetuslain mukaisesti järjestämään opetukseen tai aamu- tai iltapäivätoimintaan, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Uudella opetuksen järjestäjällä on myös pyynnöstä oikeus saada vastaavat tiedot. Salassa pidettäviä tietoja ei voida, ilman huoltajan suostumusta, antaa oppilaan siirtyessä muuhun kuin perusopetuslain mukaiseen opetukseen, esimerkiksi lukioon tai ammatilliseen koulutukseen.

6 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetus koskee saamelaisia, romaaneja, viittomakielisiä sekä maahanmuuttajia. Heidän opetuksessaan otetaan huomioon erityisesti se, mitä Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteissa kustakin ryhmästä määritellään. Mäntsälän kunta tekee yhteistyötä muiden lähikuntien kanssa järjestäessään eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluville opetusta.

6.1 Maahanmuuttajaopetuksen lähtökohdat

Oppivelvollisuusikäisellä maahanmuuttajalla on oppivelvollisuus ja oikeus saada perusopetusta. Maahanmuuttajien opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika huomioon ottaen. Mäntsälässä maahanmuuttajaoppilaat sijoitetaan ensisijaisesti heidän oman asuinalueensa lähikouluun ja oppilaiden tarvitsemat erityiset tukitoimenpiteet järjestetään ensisijaisesti heidän omassa koulussaan tai yhteistyössä muiden koulujen kanssa. Maahanmuuton alkuvaiheessa oppilaalle pyritään järjestämään tarvittaessa valmistavaa opetusta. Valmistavaa opetusta voidaan antaa myös pidempään Suomessa olleille tai Suomessa syntyneille oppivelvollisuusikäisille lapsille, joiden suomen kielen taito on heikko. Täydentävä opetus on tarkoitettu oppilaille, jotka eivät voi puutteellisen suomen kielen käytön ja ymmärtämisen sekä vaillinaisten oppiaineiden tietojen ja taitojen vuoksi opiskella perusopetuksessa edes tuettuna. Tavoitteena on peruskoulun päättötodistus. Valmistavan ja täydentävän opetuksen kesto on vähintään kouluvuoden, mutta tarvittaessa opetusta annetaan pidempään. Opetusta ohjaa valmentavan opetuksen opetussuunnitelma sekä täydentävän opetuksen opetussuunnitelma. Yksittäisiä mäntsäläläisiä maahanmuuttajaoppilaita voidaan sopimuksen mukaan sijoittaa muiden kuntien valmistavan ja täydentävän opetuksen ryhmiin. Jos valmistavan tai täydentävän opetuksen tarpeessa olevia oppilaita on runsaasti, harkitaan omien valmistavan/täydentävän koulutuksen oppilasryhmien perustamista.

7 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

7.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

SUOMI ÄIDINKIELENÄ

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen perustehtävänä on kiinnostuttaa oppilas kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetuksen tulee perustua yhteisölliseen näkemykseen kielestä: yhteisön jäsenyys ja osallisuus tietoon syntyvät, kun oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Opetuksen tulee perustua myös oppilaiden kielellisiin ja kulttuurisiin taitoihin ja kokemuksiin ja tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen, joiden avulla oppilas rakentaa identiteettiään ja itsetuntoaan. Tavoitteena on, että oppilaasta tulee aktiivinen viestijä ja lukija, joka pääsee osalliseksi kulttuurista, osallistuu ja vaikuttaa yhteiskuntaan.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa opitaan käsitteitä, joilla kielentää maailmaa ja omaa ajattelua: oppilas saa keinoja todellisuuden jäsentämiseen mutta myös mahdollisuuksia irrota siitä, rakentaa uusia maailmoja ja kytkeä asioita uusiin yhteyksiin.

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine, joka saa sisältöaineiksensa kieli- ja kirjallisuustieteistä sekä viestintätieteistä. Oppiaineen pohjalla on laaja tekstikäsitelmä: tekstit ovat puhuttuja ja kirjoitettuja, kuvitteellisia ja asiatekstejä, sanallisia, kuvallisia, äänellisiä ja graafisia sekä näiden tekstityyppien yhdistelmiä. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaan äidinkieli on oppimisen perusta: kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde että väline. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävä on suunnitelmallisesti kehittää kieleen pohjautuvia opiskelu- ja vuorovaikutustaitoja.

Äidinkielen oppiminen kattaa laajasti kielen osa-alueet ja tehtävät. Opetuksen tulee kehittää tietoa kielestä ja kirjallisuudesta sekä vuorovaikutustaitoja uusissa ja yhä vaativammassa kielenkäyttö- ja viestintätilanteissa.

Vuosiluokat 1 – 2

ÄIDINKIELEN OPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Äidinkieli on henkisen pääoman arvokas väline, jonka merkitys on olennainen kaikessa oppimisessa. Se on sekä oppimisen kohde että väline suullisessa ja kirjallisessa kommunikaatiossa. Äidinkieli opitaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja sillä luodaan sosiaalista vuorovaikutusta; siirretään kulttuuriperintöä ja kehitetään kulttuuria.

Kielen kehittyminen on varhaislapsuudesta alkanut jatkumo, jonka kehittymistä tuetaan yksilöllisesti eteenpäin siitä vaiheesta, missä kukin oppilas on ensimmäiselle luokalle tullessaan. Lukemaan ja kirjoittamaan oppimisen tulee olla toisiaan tukevia prosesseja, joissa myös äännejärjestelmä kehittyy. Alkuopetuksessa korostuu merkityksellinen äidinkielen opetus, jossa ovat mukana elämyksellisyys, erilaiset kielenkäyttötilanteet ja viestintäympäristöt, tunne- elämän ainekset ja tutkijan mieli. Vahvistetaan ja rohkaistaan etsimään ja löytämään eri näkökulmia asioihin. Äidinkielen oppiminen vahvistaa itsetuntoa ja tukee persoonallisuuden kehittymistä.

Kirjallisuutta käytetään lukukokemusten jakamiseen ja virikkeenä ilmaisulle ja kirjoittamiselle. Harjoitellaan kirjaston käyttöä ja tutustutaan koulun ja kunnan tarjoamiin aineistoihin.

TAVOITTEET

Oppilas

- haluaa, rohkenee ja osaa ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti ja hänen kokonaisilmaisunsa kehittyä
- kuuntelee keskittyen ja eläytyen tilanteen mukaan
- osallistuu keskusteluun kysymällä, vastaamalla, kertomalla sekä ilmaisemalla omia tietojaan, kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään
- oppii lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikan sekä niihin liittyviä käsitteitä, kuten äänne, kirjain, tavu, aakkoset ja aakkosjärjestys ja alustavasti myös lause ja teksti. Hän oppii ymmärtämään myös harjoittelun ja säännöllisen lukemisen ja kirjoittamisen merkityksen näiden taitojen kehittämisessä
- oppii tarkkailemaan lukemistaan ja luetun ymmärtämistään
- tutustuu kieleen ilmiönä tekstejä kuunnellessaan, lukiessaan ja kirjoittaessaan ja tottuu jo tarkastelemaan kielen merkityksiä ja muotoja
- saa mahdollisuuksia kehittää luku- ja kirjoitustaitoaan, myös medialukutaitoaan sekä kehittää viestintävalmiuksiaan myös tietoteknisessä oppimisympäristössä
- oppii vähitellen omaa tekstiä kirjoittaessaan ottamaan huomioon kirjoitetun kielen sopimuksia ja sääntöjä
- kuuntelee ja lukee kirjallisuutta niin, että hän sen avulla tutustuu kirjakieleen, hänen sana- ja ilmaisuvarastonsa ja mielikuvituksensa rikastuvat, hän saa aineksia ajatteluunsa ja ilmaisuunsa ja hänelle tarjoutuu mahdollisuus aikuisen lukemista kuunnellessaan löytää kirjallisuuden kiehtova maailma
- opettelee valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa ja lukee lukutaitoaan vastaavia kirjoja (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2002, vuosiluokat 1-2)

KESKEISET SISÄLLÖT

Puhuminen

- suullinen ilmaisu erilaisissa viestintätilanteissa, osallistuminen pari-, pienryhmä- ja luokkakeskusteluihin
- sanavaraston ja käsitteiden rikastuttaminen keskustelujen, kuvien ja kerronnan avulla
- omien kokemusten, havaintojen ja tapahtumien selostaminen ja tarinoiden kertominen aluksi omalle parille ja pienryhmälle
- kirjoitettuun kieleen ja yleispuhekieleen tutustuminen luennan ja kerronnan avulla; lorujen ja runojen harjoittelu myös ulkoa
- kuullun, nähdyn, koetun ja luetun työstäminen improvisoinnin, leikin ja draaman avulla
- kuunteleminen ja muistin harjoittaminen
- keskittyvän, tarkan ja päättelevän kuuntelemisen harjoittelu
- annettujen ohjeiden ymmärtäminen ja niiden mukaan toimiminen
- kuullun, nähdyn ja tapahtuneen mieleen palauttaminen ja siitä kertominen
- oman puheenvuoron odottaminen ja toisten kuunteleminen
- visuaalisen, auditivisen muistin kehittäminen

1. luokka

Lukeminen

- äänne- kirjain- vastaavuuden runsas harjoittelu: äänneiden ja kirjainten yhdistäminen tavuiksi, tavuja sanoiksi, kokonaisten sanojen purkaminen osiin, merkityksen antaminen sanoille
- rytmiharjoitusten tekeminen sanojen tavuttamisen tukemiseen
- ääneen lukemisen monipuolinen päivittäinen harjoittelu
- lyhyiden, tuttujen sanojen tunnistaminen ja eteneminen outojen, pitkien sanojen tunnistamiseen
- puheen purkaminen sanoiksi, tavuiksi ja äänneiksi
- kielellisen tietoisuuden kartuttaminen

Kirjoittaminen

- äänneiden ja kirjainten yhdistäminen ja kirjainmuotojen harjoittelu
- pienten tekstauskirjainten opettelua ja kirjainten yhdistämisen harjoittelua
- kynäotteiden harjoittelu, tarkoituksenmukaisen kirjoittamisasennon löytäminen, silmän ja käden koordinaation vahvistaminen, myös tietokoneen hiiren käyttöön harjaantuminen
- oikeinkirjoituksen harjoittelu sana- ja lausetasolla: sanavälit, isojen alkukirjainten käyttäminen, lauseiden lopetusmerkkeihin tutustuminen

Kirjallisuus

- kirjallisuuteen tutustuminen, opettajan luentaa kuunnellen, kuvia katsellen, ja vähitellen itse lukien
- satuihin, runoihin, kertomuksiin ja sarjakuviin tutustuminen mahdollisuuksien mukaan myös videoina, elokuvina, kuunnelmina ja teatterina sekä digitaalisena muotona
- luetuista, nähdystä ja kuulluista kokemuksista kertominen ja keskusteleminen

2. luokka

Lukeminen

- lukemisen monipuolista päivittäistä harjoittelua
- tekstien avaaminen yhdessä keskustellen niin, että oppilaan tekstinymmärtäminen syvenee
- tekstin ymmärtämistä parantaviin strategioihin tutustuminen ja totuttautuminen
- tekstin sisällön ennakoiminen otsikon ja kuvien perusteella
- pysähtyminen ymmärtämisen kannalta järkevissä kohdissa
- keskeisten asioiden löytäminen tekstistä ja päätelmien tekeminen
- luettavan liittämisen omiin kokemuksiin
- tottuminen tarkkailemaan, milloin ei ole ymmärtänyt yksittäisen sanan, lauseen tai jakson merkitystä ja hidastamaan tällöin lukemista sekä etsimään ratkaisua myös ympäröivästä tekstistä
- vähitellen tapahtuva siirtyminen ääneen lukemisesta äännettömään lukemiseen

Kirjoittaminen

- kirjoittamisen monipuolista harjoittelua päivittäin
- sanojen oikeinkirjoittamisen harjoittelua, isojen ja pienten tyyppikirjainten harjoittelua ja kirjainten yhdistämisen harjoittelua
- geminaatta, diftongi, pitkä vokaali, nk / ng

- lauseiden kirjoittaminen: sanavälit, sanan jakaminen eri riveille, isot alkukirjaimet tutuissa nimissä ja lauseiden alussa, lauseiden lopetusmerkkien käytön harjoittaminen omista teksteistä
- omiin arkikokemuksiin, havaintoihin, mielipiteisiin ja mielikuvitukseen perustuvien tekstien tuottaminen niin, että päähuomio on sisällössä ja luomisen ilossa

Kirjallisuus

- monipuolinen kirjallisuuteen tutustuminen kuunnellen, lukien ja katsellen; mahdollisuuksien mukaan myös teatterina, videoina ja kuunnelmina.
- kirjojen lukeminen ja käsitteleminen niin, että keskeistä on elämyksellisyys ja lukukokemuksien jakaminen sekä kirjallisuuden käyttäminen luovassa toiminnassa
- tutustuminen käsitteisiin päähenkilö, tapahtuma- aika ja - paikka sekä juoni
- luetun liittäminen omaan elämään, aiemmin luettuun, kuultuun ja nähtyyn
- luokka-, koulu- ja yleisen kirjaston käytön harjoittaminen

VUOSILUOKAT 3–5

Vuosiluokkien 3–5 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on äidinkielen perustaitojen oppiminen. Opetuksen tavoitteena on sujuvan luku- ja kirjoitustekniikan oppiminen, luetun ymmärtämisen syventäminen ja tiedonhankintataitojen kartuttaminen. Oppilasta ohjataan kuuntelemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä.

Kirjallisuuden lukemisella ja monipuolisella kirjoittamisella on näinä vuosina itseisarvoa, mutta niillä tuetaan myös oppilaan lukutaidon, ilmaisuvarojen, mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Oppilasta harjaannutetaan myös oman lukukokemuksen jakamiseen ja käsittelemiseen.

TAVOITTEET

A. Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- oppii erilaisissa viestintätilanteissa aktiivisen kuuntelijan ja viestijän taitoja; hän rohkaistuu osallistumaan keskusteluihin ja pyrkii ottamaan vastaanottajaa huomioon omassa viestinnässään
- oppii toimimaan tekstiympäristöissä, joissa sanat, kuvat ja äänet ovat vuorovaikutuksessa.
- kehittää omaa kerrontaansa ja kokonaisilmaisuaan.

B. Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy

Oppilas

- oppii lukemaan sujuvasti erilaisia tekstejä ja tottuu tarkkailemaan ja arvioimaan itseään lukijana
- tutustuu erilaisiin lukutapoihin ja harjaantuu käyttämään luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- oppii valitsemaan sopivaa luettavaa eri tarkoituksiin ja tottuu pohtimaan ja ilmaisemaan tekstien herättämiä ajatuksia sekä siltaamaan niitä omaan elämäänsä ja ympäristöönsä
- opettelee etsimään tietoa erityyppisistä ikäkaudelleen sopivista lähteistä.

C. Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyä

Oppilas

- oppii rakentamaan erilaisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää taitoaan ilmaista itseään, hänen sanavarastonsa laajenee ja täsmentyy; hän tottuu arvioimaan omaa ilmaisuaan
- oppii kirjoittamaan sujuvasti käsin, saa kokemuksia erilaisten tekstien tuottamisesta tekstinkäsittelyohjelmalla ja oppii käyttämään viestinnän välineitä.

D. Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- tutustuu oman maansa ja muitten kansojen kulttuureihin kirjallisuuden, teatterin ja elokuvan keinoin
- lukee paljon ja monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja oppii valitsemaan itselleen kiinnostavaa ja sopivaa luettavaa; hänen positiivinen asenteensa lukemiseen säilyy
- kasvattaa kiinnostustaan kielen toimintaan; hän oppii ymmärtämään kieliopillisen kuvauksen perusteita ja havaitsemaan ympäristössään puhuttavat eri kielet ja antamaan niille arvon
- oppii perustietoja mediasta ja hyödyntää viestintävälineitä tavoitteellisesti.

Muutos OPH:n KESKEISET SISÄLLÖT -alueeseen. Mäntsälän luonnoksessa OPH:n luonnoksen 9 kohtaa on luokiteltu, sisällöt konkretisoiden, neljään (A-D) osa-alueeseen samoin kuin OPH:n luonnoksessa on tavoitteet ja päättöarviointikriteerit.

3. luokka

A) Vuorovaikutustaidot

- osaa kuunnella aktiivisesti
- osaa kertoa kuullusta, kuvista ja arkipäivän tilanteista
- osallistuu keskustelutilanteisiin
- osallistuu pieniin esityksiin

B) Taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä

- lukee sujuvasti ääneen etukäteen valmistetun tekstin
- ymmärtää lukemansa ja kykenee löytämään pääasiat lyhyestä tekstistä
- harjoittelee tiedon etsimistä ikäkaudelle sopivista lähteistä

C) Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin

- hallitsee tyypikirjoituksen
- hallitsee oikeinkirjoituksen yksinkertaisessa tekstissä
- osaa tuottaa pieniä kirjoitelmia
- valmistelee ennalta annetun tehtävän ja esittää sen ryhmälle selkeästi

D) Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- tunnistaa lauseen
- erottaa yleisnimen ja erisnimen
- osaa käyttää päättövälimerkkejä sekä pilkkua luettelossa
- tunnistaa sanaluokista substantiivin, adjektiivin ja verbin
- tutustuu kirjastoon tai kirjastoautoon
- oppii valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa
- lukee ohjatusti ainakin yhden kokonaisteoksen
- tutustuu mediaan opettajan ohjauksella

4. luokka

A) Vuorovaikutustaidot

- osaa kuunnella aktiivisesti ja tehdä tarkentavia kysymyksiä
- ilmaisee itseään selkeästi ja asiallisesti
- osallistuu toiset huomioiden keskustelutilanteisiin
- osallistuu monipuolisesti esityksiin

B) Taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä

- hallitsee erityyppisten tietotekstien avaamisen esim. ajatuskartan avulla
- lukee sujuvasti ja ilmeikkäästi erilaisia tekstejä
- ymmärtää lukemansa ja hahmottaa sekä yksityiskohdat että kokonaisuuden
- selviytyy tiedon etsimisestä ikäkaudelle sopivista lähteistä

C) Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin

- kirjoittaa selkeää käsi-alaa sujuvasti
- hallitsee oikeinkirjoituksen keskeisimmät asiat
- kirjoittaa johdonmukaista tekstiä käyttäen mielikuvitusta
- kykenee suunnittelemaan työtään ja saattamaan sen loppuun
- osaa tuottaa yksinkertaista asiatekstiä käyttäen erilaisia tietolähteitä

D) Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- kirjoittaa yhdyssanat yleensä oikein
- tunnistaa jonkin verran pää- ja sivulauseita
- käyttää oikein persoonapronomineja
- tunnistaa numeraalit
- tutustuu kirjastoon Mäntsälän kunnassa tehdyn kirjastoyhteistyösopimuksen mukaisesti (LIITE); osaa käyttää kirjaston palveluja ja löytää sieltä ja koulukirjastosta itselleen sopivaa luettavaa
- lukee useita kokonaisteoksia (ainakin 3) ja osaa kertoa niistä
- harjoittelee median käyttöä

5. luokka

A) Vuorovaikutustaidot

- toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- osaa ilmaista mielipiteensä perustellusti
- harjoittelee esiintymään yleisön edessä

B) Taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä

- ymmärtää lukemansa ja kuulemansa ja osaa arvioida niitä kriittisesti
- harjoittelee pääasioiden erottamista sivuasioista, tiivistämistä, väliotsikointia, kysymysten esittämistä, muistiinpanojen tekemistä, päätelmien tekoa sekä luetun ja kuullun arviointia
- harjoittelee ajatuskarttojen laatimista, tekstin ajatusten pohdintaa ja tekstien vertaamista
- kykenee toimimaan annettujen kirjallisten ja suullisten ohjeiden mukaan itsenäisesti ja omaaloitteisesti
- pyrkii omaksuma tietoa ikäkaudelle sopivista lähteistä

C) Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin

- osaa soveltaa kielentuntemuksen keskeisiä asioita kirjoituksissaan
- kirjoittaa rakenteeltaan ja sanastoltaan sekä aiheiltaan vaihtelevia tekstejä
- harjoittelee jaksottamaan kirjoitustaan

D) Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- tunnistaa ja osaa nimetä helpohkosta tekstistä sanaluokat ilman alaryhmiä
- tunnistaa aktiivin ja passiivin ja käyttää niitä oikein
- osaa pilkun käytön pää- ja sivulauseen välissä
- tunnistaa ja osaa muodostaa preesensin ja imperfektin
- tunnistaa sijamuodoista nominatiivin, genetiivin ja partitiivin
- tunnistaa lauseenjäsenistä predikaatin, subjektin ja objektin
- lukee kirjoja ja osaa työstää niitä eri tavoilla; osaa kertoa juonen, aiheen ja tärkeimmät henkilöt sekä kykenee eläytymään fiktiivisen tekstin maailmaan
- omien lukukokemusten jakamista monin eri tavoin
- elämyksien löytäminen ja mielikuvituksen kehittyminen lukemisen avulla
- tutustuu median keinoin rakennettuun fiktion

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- rohkenee ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa ja haluaa kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan; hän osaa käyttää puheenvuoron keskustelutilanteessa
- kertoo ja kuvailee omia havaintojaan ja ajatuksiaan sekä vertailee niitä toisten havaintoihin; hän pystyy jo omassa viestinnässään jonkin verran ottamaan huomioon viestintätilanteen ja -välineen pyrkien siihen, että hänen oma viestinsä on ymmärrettävä ja saavuttaa vastaanottajan

- haluaa ja osaa kuunnella toisten ajatuksia, hän osaa myös muodostaa omia mielipiteitä ja pyrkii perustelemaan niitä; hän on tottunut arvioimaan kuulemaansa ja lukemaansa
- osaa tehdä puhutussa ja kirjoitetussa tekstissä käytetyistä keinoista viestin sisältöä ja viestintätilannetta koskevia päätelmiä
- pystyy pitämään tutulle yleisölle pienimuotoisen, selkeän suullisen esityksen; hän osallistuu aktiivisesti ilmaisuharjoituksiin.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut sujuvan peruslukutaidon
- osaa käyttää luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- tuntee tiedonhankinnan päävaiheet
- on tottunut käyttämään kirjastoa ja pystyy etsimään tarvitsemaansa tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä
- löytää pääasiat, myös teksteistä, joissa on sanoja, ääntä ja kuvia
- erottaa mielipiteen ikäisilleen sopivasta tekstistä ja pohtii tekstin luotettavuutta ja merkitystä itselleen
- käyttää lukutaitoa sekä hyödykseen että huvikseen

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti erilaisia tekstejä kuten kertomuksen, kuvauksen ja ohjeen
- suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, kokemukseen ja mielikuvitukseen perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on havaittavissa kirjoittajan oma ääni ja laajeneva sanavarasto
- ymmärtää lauserakenteiden ja kappalejaon merkityksen tekstin jäsentämisessä ja osaa käyttää tietoaan kronologisesti etenevää tekstiä suunnitellessaan ja tuottaessaan; hän osaa käyttää teksteissään vaihtelevasti erimittaisia lauseita ja yhdistää niitä melko sujuvasti
- osaa tekstata, ja hänelle on kehittynyt luettava sidosteinen käsiala
- osaa tuottaa tekstiä myös tekstinkäsittelyohjelmalla
- hallitsee oikeinkirjoituksesta perusasiat ison ja pienen alkukirjaimen käytössä ja yhdyssanojen muodostamisessa, käyttää oikein lopetusmerkkejä ja on tottunut käyttämään myös muita välimerkkejä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- hyödyntää kielellisiä havaintojaan ja taitojaan omien ja muiden tekstien ymmärtämisessä ja tuottamisessa
- on tottunut tarkastelemaan tekstiä kokonaisuutena ja erottelemaan sen osia, osaa etsiä ja luokitella tekstien sanoja eri perustein ja ryhmitellä sanoja merkityksen ja taivutuksen perusteella
- tietää, että verbeillä voi ilmaista aikaa ja persoonaa
- hahmottaa yksinkertaisen tekstin lauseista subjektin ja predikaatin sekä hahmottaa lauseen tekstin osaksi
- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja ja hyödyntää niiden työnjakoa jo omassa ilmaisussaan

- on lukenut luokan yhteiset kokonaisteokset, runsaasti lyhyitä tekstejä ja erilaisia valinnaisia kirjoja ja työstänyt niitä eri menetelmin
- pystyy valitsemaan itselleen mieluista luettavaa ja osaa kuvailla itseään lukijana; hän laajentaa lukemalla tietämystään, saa elämyksiä ja kehittää mielikuvitustaan
- on tutustunut myös elokuvan, teatterin ja median keinoin rakennettuun fiktion.

KUVAUS OPPILAAN VÄLTTÄVÄSTÄ OSAAMISESTA (ARVOSANA 5) 5. LUOKAN JÄLKEEN

Periaate: Arvosana 5 osaaminen edellyttää, että oppilas saa aikaan – vaikka ohjatusti – näyttöjä, jotka osoittavat, että hän osaa lukea, kirjoittaa ja puhua niin, että hän tulee toimeen arkielämässä. Lukutaidon tulee olla sellainen, että oppilas pystyy lukemaan helppoja tekstikokonaisuuksia. Kirjoitustaidon tulee olla sellainen, että lukija voi ymmärtää kirjoittajan ajatukset, vaikka kielessä onkin puutteellisuksia. Kielentuntemuksen osalta edellytetään, että oppilas kykenee tunnistamaan helpon tekstin tiedottavaksi tekstiksi, kuvitteelliseksi tekstiksi tai mainokseksi. Hänen on kyettävä tunnistamaan, onko ilmaus kysymys, käsky vai toteamus.

VUOSILUOKAT 6 – 9

Vuosiluokilla 6–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen ydintehtävä on laajentaa oppilaan tekstitaitoja lähipiirissä tarvittavista taidoista kohti yleiskielen ja oppilaalle uusien tekstilajien vaatimuksia.

Pyrkimys on, että oppilas tulee entistä tietoisemmaksi tavoitteistaan ja itsestään kielenkäyttäjänä. Hän kehittyä tekstien erittelijänä ja kriittisenä tulkitsijana. Opetuksen tehtävänä on kannustaa oppilasta lukemaan ja arvioimaan kirjallisuutta, myös erilaisia median tekstejä. Opetus ohjaa oppilasta hankkimaan yleissivistävää tietoa kirjallisuudesta ja innostaa häntä tutkimaan kieltä.

TAVOITTEET

A. Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- kehittää viestintävalmiuttaan ja tilannetajuun
- harjaantuu toimimaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen erilaisissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella
- pyrkii suojelemaan vuorovaikutukselle myönteistä ilmapiiriä ja tottuu siihen, että on erilaisia näkemyksiä ja tapoja osallistua vuorovaikutukseen.

B. Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyä

Oppilas

- harjaantuu aktiiviseksi ja kriittiseksi lukijaksi ja kuulijaksi; hänen tulkitsevat ja arvioivat luku- ja kuuntelutaitonsa kehittyvät

- kehittää tekstityyppien ja tekstilajien tuntemustaan ja tottuu ennakoimaan, millaista luku-, kuuntelu- tai tiedonhankintatapaa tekstilaji ja tavoite edellyttävät
- tottuu tiedonhankinnan ja -käytön prosessiin ja oppii käyttämään monenlaisia lähteitä.

C. Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy

Oppilas

- kehittyy monipuoliseksi ja omaääniseksi tekstien tekijäksi, joka osaa hyödyntää oppimaansa kielitietoa puhuessaan ja kirjoittaessaan
- rohkaistuu tuomaan esille ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasi muiden ajatuksia
- tottuu suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja kirjoitustehtävissään
- ottaa huomioon tilanteen, viestintävälineen ja vastaanottajan teksteissään.

D. Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- oppii perustietoa omasta äidinkielestään, sen rakenteesta, vaihtelusta ja muuttumisesta
- monipuolistaa lukuharrastustaan; hänen kirjallisuudentuntemuksensa syvenee, ja hän oppii tuntemaan Suomen kirjallisuuden vaihteita ja eri maiden klassikkoja
- saa käsityksen median ja tekstien mahdollisista tuottamista mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja
- saa mahdollisuuksia avartaa esteettistä kokemusmaailmaansa; hänen eettinen tietoisuutensa vahvistuu, ja hänen näkemyksensä kulttuureista laajenee
- kasvaa suvaitsevaisesti erilaisia kielenpuhujia kohtaan.

Mäntsälän opetussuunnitelmaluonnoksessa valtakunnallisen Suomi äidinkielenä -opetussuunnitelman keskeiset sisällöt on konkretisoitu neljään (A-D) osa-alueeseen luokka-asteittain.

Kaikilla luokka-asteilla harjoitellaan seuraavia taitoja:

- keskustelutaitojen kehittämistä
- verkkoviestintää
- ilmaisutaitoa
- monipuoliseen kaunokirjallisuuteen tutustumista.

6.luokka

Vuorovaikutustaidot

- Omien tuntemusten ja mielipiteen esittäminen muille
- Puhe-esityksen alkeet (kontakti, muistiinpanoista puhuminen, oman tyylin löytäminen)
- Keskustelutaito erilaisissa tilanteissa sekä pienryhmässä että isossa ryhmässä, rohkeus esiintyä yleisön edessä
- Luova ilmaisu, esim. pienoisenäytelmät

Taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä

- Tiedonhankintataidot: Tiedonhankinta internetistä, tiedon käyttämisen moraaliset säännöt, lainatun tiedon kertominen omin sanoin, lähdeviittaus, tekstinkäsittelyn alkeet, kirjastonkäytön opetus ja harjoittelu
- Aktiivinen ja kriittinen kuunteleminen ja lukeminen: Ymmärtävän ja arvioivan kuuntelun harjoittelua, tekstin avaaminen esim. kysymysten avulla, tietojen etsiminen tekstistä, kuvan keinojen tarkastelua
- Tekstitieto: Keskeisten tekstilajien, kuten asiateksti, mielipidekirjoitus, fiktiivinen teksti, tunnistamista ja tekstien tarkastelua rakenteellisina ja merkityksellisinä kokonaisuuksina, tekstiyhteydessä olevien lauseiden tarkastelua erityisesti sananvalinnan näkökulmasta

Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin

- Puhe-esitysten laatiminen: pienimuotoisten puhe-esitysten suunnittelu ja pitäminen
- Kirjoitelmien laatiminen: Tekstin kokonaisuuden hahmottaminen, kappalejako, tekstin suunnittelu ja muokkaus, puhe- ja kirjakielen ero, täydellisen lauseen ymmärtäminen

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- Yleiskielen käyttö: yleispuhekielen ja kohteliaan, kuulijan huomioon ottavan ilmaisu- ja viestintätavan harjoittelua
- Yleissivistävä kielitieto: Suomen kielen rakenteellisiin ominaisuuksiin tutustumista, esim. lause ja virke, lauseiden luokittelu, lauseiden väliset suhteet (pää- ja sivulause), verbin aikamuodot, sanaluokat
- Kirjallisuustieto: Kirjallisuuden pääkäsitteet (juoni, pää- ja sivuhenkilö, tapahtumapaikka ja -aika, aihe, kertoja), johdattelua tekstin tulkintaan, kokonaisuuksien jakaminen osiin (alaluvut), tietotekstin pääasioiden etsiminen
- Suhde yhteisön kulttuuriin: Omien luku-, viestintä- ja mediankäyttötottumusten sekä -taitojen seuraamista sekä arviointia, teatteri- ja elokuvakokemusten hankkimista ja jakamista.

7. luokka

A) Vuorovaikutustaidot

- esitelmän pitäminen
- kirjallisuuden käsittelyä ilmaisutaidon avulla
- ryhmätyön esittely suullisesti

B) Taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä

- tekstin tulkinta ohjatusti kirjallisuuden käsitteiden avulla
- tekstin yksityiskohtien analysointi ja tulkinta
- aineiston valikointi ja työstäminen
- muistiinpanotekniikan kehittäminen

C) Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin

- tekstin suunnittelua eri menetelmin
- tekstin muokkausta sekä käsin että tietokoneella
- rakenteen hahmottaminen yhtenäiseksi tekstiksi (kappalejako)
- monipuolisten tekstien tuottaminen eri kohderyhmille; esimerkiksi pienoisanäytelmän toteutus (ottaen yleisö huomioon) valmiin tekstin pohjalta; kuvaus ja kertomus
- esitelmän laatiminen

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin

- yleiskielen käytön entistä parempi hallitseminen
- oikeinkielisyyden vakiinnuttaminen (mm. suoran esityksen välimerkit)
- selkeä näkemys sanaluokista, nominien taivutuksesta sekä verbin aikamuodoista
- kaunokirjallisuuden erottelu päälajeihin
- kirjallisuuden käsitteiden syventäminen; teeman ymmärtäminen
- kirjallisuuden tulkinta; tulkinnan perustelu tekstinäytteiden avulla
- omien luku-, viestintä- ja mediakäyttötottumusten sekä -taitojen kehittymisen seuraamista ja arviointia
- kirjaston käytön opetus Mäntsälän kunnassa tehdyn kirjastoyhteistyösopimuksen mukaisesti (LIITE)

8. luokka

Vuorovaikutustaidot

- keskustelu- ja väittelytaitojen kehittäminen
- perustellun mielipiteen ilmaisu suullisesti
- kokoustekniikan harjoittelua
- puheesityksen pitäminen

Taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä

- mediakriittisyys: esimerkiksi mainosten ja uutisten tarkastelua; mukana myös kuvien tulkinta
- tutustuminen eri tekstilajeihin ja – tyyppeihin

Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin

- monipuolisia kirjoitusharjoituksia:
mielipidetekstit, arvostelu, uutinen, referaatti, suullinen ja kirjallinen raportti, pohtiva kirjoittaminen, luova kirjoittaminen

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin

- lauserakenteen hahmottaminen lauseenjäsennyksen avulla
- modusten tuntemus
- tutustuminen proosan alalajeihin
- elokuva- ja teatteritiedon kartuttaminen ja syventäminen
- kannustaminen pohtivaan lukemiseen
- oppija osaa etsiä itseään kiinnostavaa tieto- ja kaunokirjallisuutta

9. luokka

Vuorovaikutustaidot

- tiedonhankinnan soveltaminen laajoihin kokonaisuuksiin (tutkielma)
- tyylikeinojen tarkastelua ja tulkintaa

Taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä

- puheen pitäminen
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- lukee tekstejä, myös media- ja verkkotekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen

Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin

- tutkielman tuottaminen
- omaäänisen tekstin hakeminen; tutustuminen eri kirjoitustyyliin (ja mahdollisesti oman tyylin löytäminen)
- aineistopohjainen kirjoittaminen
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin

- kielen rekisterit
- tutustuminen kielikuntiin
- suomen sijoittuminen suomalais-ugrilaiseen kielikuntaan
- katsaus suomen kielen historiaan
- kansanperinteeseen ja Kalevalaan tutustuminen
- Suomen kirjallisuushistoriaan tutustuminen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

A. Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään
- osoittaa päättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa
- osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja
- edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista ollaan eri mieltä
- tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen muun muassa kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan nuorison oman puhekielen tarvittaessa yleispuhekieliseksi
- pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan; hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; hän antaa myös rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä.

B. Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioita sekä pohtia tekstin yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa
- tuntee erilaisten tekstien käyttömahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä
- lukee tekstejä, myös erilaisia median tekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen
- erottaa tavallisia tekstityyppejä tekstikokonaisuuksista
- tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja
- osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut
- pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä
- osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia
- tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön, muotoon ja ilmaisuun
- pystyy tekemään havaintoja ja päätelmiä tekstien visuaalisista ja auditiivisista keinoista
- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi sananvalintojen, käytetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn
- pystyy käyttämään opetettuja kielitiedon ja tekstitiedon käsitteitä tekstejä havainnoidessaan ja kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään.

C. Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja, tieto ja kaunokirjallisia teoksia, tietoverkkoja sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoitelman laatimisen prosessin ja soveltaa tietoaan tekstejä tuottaessaan

- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, muun muassa kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamisessa ja tehdä tyylillisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja; hän osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tarpeen mukaan tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytännöistä.

D. Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös pitkien tekstien lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tieto- ja kaunokirjallisuutta sekä muita tekstejä ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä; kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden pääajit, tekstien tyylillisen pääajon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja tärkeimmistä lauseenjäsenistä, hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin opiskelemiinsä kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukukielistä
- ymmärtää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan
- ymmärtää kielen muuttuvan, hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä; oppilas tuntee Suomen kielitilanteen, hänellä on perustietoa Suomessa puhuttavista kielistä.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KUVAUS ARVOSANALLE 5

Periaate: Arvosanan 5 saaminen edellyttää, että oppilas saa aikaan – vaikka ohjatusti – näyttöjä, jotka osoittavat, että hän osaa lukea, kirjoittaa ja puhua niin, että hän tulee toimeen arkielämässä.

Lukutaidon tulee olla sellainen, että oppilas pystyy lukemaan helppoja tekstikokonaisuuksia, sekä fakta- että fiktiotekstejä, poimimaan niistä asioita ja kertomaan mielipiteitään, vaikka perustelu ei onnistuisikaan. Oppilaan tulee myös kyetä lukemaan helppotasoinen kokonaisteos (esim. nuortenkirja tai jokin selkokielineen teos) ja kertomaan omin sanoin suullisesti sen päätapahtumat.

Kirjoitustaidon tulee olla sellainen, että lukija voi ymmärtää kirjoittajan ajatukset, vaikka kielessä onkin puutteellisuksia. Lauseiden täytyy olla mielekkäitä ja virkerajojen näkyvissä; oppilas osaa useimmiten

panna pisteen oikeaan paikkaan. Kirjoitustaidon näytöksi katsotaan esimerkiksi sellainen tehtävä, että oppilas pystyy em. tavalla kertomaan, mitä hänelle on sinä päivänä aikaisemmin tapahtunut.

Kielentuntemuksen osalta edellytetään, että oppilas kykenee tunnistamaan helpon tekstin tiedottavaksi tekstiksi, kuvitteelliseksi tekstiksi tai mainokseksi. Hänen on myös kyettävä erottamaan puhekieli ja yleiskieli toisistaan. Hänen on myös kyettävä tunnistamaan, onko jokin ilmaus kysymys, käsky vai toteamus. Oppilas pystyy myös löytämään yksinkertaisesta peruslauseesta tekemistä ilmaisevan sanan ja tekijää ilmaisevan sanan.

Mediataidon osalta edellytetään, että oppilas on tutustunut erilaisiin viestintävälineisiin ja osaa tunnistaa median eri tekstilajeja. Hän myös osaa käyttää eri tiedonlähteitä.

7.2 B1 -KIELI RUOTSI (ENGLANTI)

VUOSILUOKAT 7-9

B1 -kielenä opetetaan ruotsia. Poikkeuksena kuitenkin maahanmuuttajille, joiden äidinkieli ei ole englanti, opetetaan B1 kielenä englantia. B-kieltä opetetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa annettujen tavoitteiden mukaisesti.

TAVOITTEET

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas tulee toimeen jokapäiväisen elämän suullisissa kielenkäyttötilanteissa, ymmärtää yleisiä asioita käsittelevää helpohkoa kirjoitettua kieltä, kykenee tuottamaan lyhyen kirjoitetun tekstin, on omaksunut kielen keskeisimpiä sanoja, sanontoja ja rakenteita sekä omaksunut tietoja Pohjoismaista ja niiden kulttuurista.

Oppilas oppii käyttämään erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Hän oppii tarkastelemaan ja korjaamaan tuotostaan sekä arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin.

Oppilas oivaltaa kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit vaihtelevat kouluittain, mutta 9. luokan loppuun mennessä opiskellaan seuraavat rakenteet:

Substantiivit

- en- ja ett-sanojen yksikkö ja monikko
- ainesanat
- s-genetiivi

Adjektiivit

- adjektiivin taivutus ja vertailu
- adjektiivi + substantiivi –rakenne

Verbit

- preesens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti ja futuuri
- apuverbit
- imperatiivi
- konditionaali
- refleksiiviverbit
- att + infinitiivi
- man –passiivi

Adverbit ja adverbien vertailu

- yleisimpiä adverbeja ja niiden vertailu

Pronominit

- persoonapronominit
- omistuspronominit
- persoonapronominien objektimuodot
- refleksiivipronominit
- demonstratiivipronominit
- indefiniittipronominit

Prepositiot

- yleisimmät prepositiot

Lauseoppi

- myönteisten, kielteisten ja kysymyslauseiden muodostaminen
- käänteinen sanajärjestys
- sivulauseen sanajärjestys
- det finns –rakenne

Lukusanat

- perusluvut
- järjestysluvut
- päiväys

ARVIOINTI

Oppilaan kielitaitoa arvioidaan kaikilla kielen osa-alueilla (puheen- ja tekstinymmärtäminen, puhuminen, kirjoittaminen ja kulttuurintuntemus).

Osaamista arvioidaan kokeiden, tuntikuulustelujen, kirjoitelmien ja kuullunymmärtämiskokeiden avulla. Myös mahdolliset ryhmätyöt, seinälehdet, parikeskustelut, tuntiaktiivisuus, projektit, vapaaehtoiset tehtävät, suulliset kokeet sekä asenne vaikuttavat arvosanaan.

ARVOSANOJEN 5 JA 8 KUVAUKSET

8 (hyvä): Oppilas hallitsee valtaosan kurssin sisällöstä. Hän on aktiivinen ja yritteliäs ja osaa soveltaa ohjeen mukaan.

5 (välttävä): Oppilaalla on tuntevia aukkoja perustiedoissa. Hän yrittää kuitenkin parhaansa, tekee pakolliset tehtävät ja on yhteistyöhaluinen eikä häiritse muita.

Yhdeksännen luokan päättöarvosana määräytyy yhdeksännen luokan kurssiarvosanojen ja mahdollisen valtakunnallisen kokeen perusteella. Päättöarvosanaa annettaessa käytetään valtakunnallisia kriteerejä arvosanalle 8.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilaalle annetaan päättöarvioinnissa arvosana Opetushallituksen taitotasokuvausasteikon mukaisesti.

Ruotsi B-kielenä: Kielen osaamisen taso luokalla 9 taitotasokuvausasteikon mukaan:

- Kuullun ymmärtäminen: A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe
- Puhuminen: A1.3 Toimiva alkeiskielitaito
- Tekstin ymmärtäminen: A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe

7.3 A2 -KIELI RANSKA

Syksystä 2008 lähtien Mäntsälän kunta ei tarjoa enää 5. luokan oppilaille mahdollisuutta toisen pitkän vieraan kielen (A2) opiskeluun. Yläkoulussa A2-kielen opiskelu kuitenkin jatkuu vielä kolme vuotta. A2 -kielen opetus on tarkoitettu englannin opinnoissaan hyvin menestyneille ja koulutyönsä tunnollisesti hoitaville oppilaille.

Kielitaito on puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista. Nämä osa-alueet muodostavat kiinteän kokonaisuuden, jossa pääpaino on puhutussa kielessä, mutta jonka kaikki muutkin osa-alueet huomioidaan alusta alkaen. Jo alakoulussa on luotu pohja sujuvalle ääntämiselle, oikealle painotukselle ja lauserytmiille. Lisäksi kielen monet rakenteet vaativat monipuolista, runsasta ja systemaattista harjoittelua, mikä edellyttää hyvien kielenopiskelutottumusten kehittämistä.

Alakoulusta alkavan kaikille yhteisen vieraan kielen (A1) ja A2 -kielen opiskelussa pyritään peruskoulun päättövaiheessa lähes samantasoiseen kielen hallintaan.

VUOSILUOKAT 7-9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen sektorin alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekuulttuurin edellyttämällä tavalla syvenee ja hän hankkii lisää opiskelulle ominaisia toimintatapoja.

Kaksi A2 –kielen tuntia sijoitetaan kaikilla yläkoulun luokilla valinnaisainepalkkiin. Tämän lisäksi opetusta on kahdeksannella luokalla yksi ja yhdeksännellä luokalla kaksi tuntia. Näiden tuntien opetus järjestetään mahdollisimman joustavasti käyttäen monipuolisia opetusmenetelmiä. Perinteisen opetuksen lisäksi voidaan käyttää mm. verkko-opiskelua, projektitehtäviä, omaehtoista opiskelua ja ohjattua etätyöskentelyä.

TAVOITTEET

Kielitaito

- ymmärtää kouluikäisen nuoren elämään liittyvää sekä yleistietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä.
- selviytyä vastaavanlaisia aiheita käsittelevistä yksinkertaisista keskusteluista
- kyky kertoa vastaavanlaisista asioista suullisesti ja kirjallisesti

Kulttuuritaidot

Oppilas kykenee

- vertailemaan omaa ja kohdekulttuuria
- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- tuntemaan oman kulttuurinsa juuria ja arvostamaan sekä omaa että kohdekulttuuria

Oppimaan oppiminen

Oppilas pystyy

- käyttämään erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja opiskelustrategioita, kuten päättelemään merkityksiä asiayhteydestä ja hyödyntämään äidinkielessä ja muissa kielissä oppimaansa
- korvaamaan kielitaitonsa puutteita esimerkiksi selittämällä toisin sanoin
- hyödyntämään tieto- ja viestintäteknikkaa kieliopinnoissaan
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan

KESKEISET SISÄLLÖT JA AIHEPIIRIT

Luokilla 5-6 esiin tulleiden lisäksi:

- ihmisen elinkaari ja siihen liittyvät juhlat
- ihmissuhteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- julkiset palvelut
- opiskelu, työ ja elinkeinoelämä
- kestävä kehitys
- terveys ja hyvinvointi
- tiedotusvälineet
- liikkuminen ja liikenne
- ranskankielinen maailma myös Euroopan ulkopuolella

Rakenteet

Luokilla 5-6 opittua kerraten ja syventäen:

- substantiivit: lisää maantieteellistä sanastoa, epäsäännöllisiä monikkomuotoja, partitiivi
- adjektiivit: epäsäännöllisiä adjektiiveja, vertailumuodot
- adverbit: muodostaminen ja vertailu
- numeraalit: perus- ja järjestysluvut kertautuvat
- pronominit: demonstratiivipronominit; persoonapronominien objekti- ja adverbiaalimuodot sekä painolliset muodot, relatiivipronominit (qui, que ja où) pronominaalit en ja y
- verbit: ir- ja re-verbi, epäsäännöllisiä verbejä
- prepositiot: yleisimmät ajan ja paikan prepositiot
- lauseoppi: peruslause rakenne, intonaatio- ja est-ce que-kysymykset, kieltolause, il y a-rakenne

Viestintätavat

Vuosiluokkien 5-6 perusviestintätilanteita kerrataan ja syvennetään. Uutena tulevat:

- neuvominen
- toivomusten esittäminen, asioista (esim. tapaamisesta) sopiminen
- vertaileminen
- mielipiteiden esittäminen ja vaihtaminen
- käskeminen
- viestintä on edelleen suurimmaksi osaksi suullista, vaikka erilaisten kirjallisten tuotosten määrä lisääntyy
- viestintään hyödynnetään uutta teknologiaa (mm. sähköposti, chat, videointi, verkko-oppiminen)

ARVIOINTI

Oppilaan kielitaitoa arvioidaan kaikilla kielitaidon osa-alueilla (puheen- ja tekstinymmärtäminen, suullinen ja kirjallinen tuottaminen). Myös kulttuurintuntemus sekä viestintä- ja oppimaan oppimisen taidot vaikuttavat arvosanaan. Osaamista arvioidaan kokeiden, tuntikuulustelujen, kirjoitelmien ja kuullunymmärtämiskokeiden sekä suullisten testien avulla. Myös oppilaan asenne, harrastuneisuus, erilaiset projektityöt sekä pari- ja pienryhmätyöskentely huomioidaan.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Kielen osaamisen taso 9. luokan taitotasokuvausasteikon (liite) mukaan:

saksa/ranska:

Kuullun ymmärtäminen: A2.2

Puhuminen: A2.1

Tekstin ymmärtäminen: A2.2

Kirjoittaminen: A2.1

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee oman ja kohdekulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä sekä historiallisia juuria.

Oppimaan oppiminen

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

Viestintätaidot

Kielitaidon kehitysvaiheeseen sopivat vastaanottamis-, tuottamis- ja vuorovaikutustaidot

PÄÄTTÖARVOSANAN KUVAUKSET ARVOSANALLE VÄLTTÄVÄ 5

Oppilaalla on tuntevia aukkoja perustiedoissa. Hän yrittää kuitenkin parhaansa, tekee pakolliset tehtävät ja on yhteistyöhaluinen eikä häiritse muita.

7.4 A2 -KIELI SAKSA

Syksystä 2008 lähtien Mäntsälän kunta ei tarjoa enää 5. luokan oppilaille mahdollisuutta toisen pitkän vieraan kielen (A2) opiskeluun. Yläkoulussa A2-kielen opiskelu kuitenkin jatkuu vielä kolme vuotta. A2 -kielen opetus on tarkoitettu englannin opinnoissaan hyvin menestyneille ja koulutyönsä tunnollisesti hoitaville oppilaille.

Kielitaito on puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista. Nämä osa-alueet muodostavat kiinteän kokonaisuuden, jossa pääpaino on puhutussa kielessä, mutta jonka kaikki muutkin osa-alueet huomioidaan alusta alkaen. Jo alakoulussa on luotu pohja sujuvalle ääntämiselle, oikealle painotukselle ja lauserytmille. Lisäksi kielen monet rakenteet vaativat monipuolista, runsasta ja systemaattista harjoittelua, mikä edellyttää hyvien kielenopiskelutottumuksien kehittämistä.

Alakoulusta alkavan kaikille yhteisen vieraan kielen (A1) ja A2 -kielen opiskelussa pyritään peruskoulun päättövaiheessa lähes samantasoiseen kielen hallintaan.

VUOSILUOKAT 7-9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen sektorin alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa hiukan. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla syvenee ja hän hankkii lisää opiskelulle ominaisia toimintatapoja.

Kaksi A2 -kielen tuntia sijoitetaan kaikilla yläkoulun luokilla valinnaisainepalkkiin. Tämän lisäksi opetusta on kahdeksannella luokalla yksi ja yhdeksännellä luokalla kaksi tuntia. Näiden tuntien opetus järjestetään ohjattuna etäopetuksena, esim. verkko- ja itsenäisenä opiskeluna. Nämä tunnit painottavat etenkin kirjoitustaitoa ja maantuntemusta.

TAVOITTEET

Kielitaito

- ymmärtää kouluikäisen nuoren elämään liittyvää sekä yleistietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä.
- selviytyä vastaavanlaisia aiheita käsittelevistä keskusteluista
- kyky kertoa vastaavanlaisista asioista suullisesti ja kirjallisesti

Kulttuuritaidot

Oppilas kykenee

- vertailemaan omaa ja kohdekulttuuria
- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- tuntemaan oman kulttuurinsa juuria ja arvostamaan sekä omaa että kohdekulttuuria

Oppimaan oppiminen

Oppilas pystyy

- käyttämään erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja opiskelustrategioita, kuten pääättelemään merkityksiä asiayhteydestä ja hyödyntämään äidinkielessä oppimaansa
- korvaamaan kielitaitonsa puutteita esimerkiksi selittämällä toisin sanoin
- hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa kieliopinnoissaan
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan

KESKEISET SISÄLLÖT JA AIHEPIIRIT

Tilanteet ja aihepiirit

Luokilla 5-6 esiin tulleiden lisäksi:

- perheenjäsenet
- nuorten arvomaailma iloineen ja suruineen
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- tulevaisuuden suunnitelmat pelkoineen ja toiveineen
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ikäkauteen liittyvät vapaa-ajan toiminnot ja harrastukset
- asioiminen erilaisissa paikoissa, kuten esimerkiksi kaupassa ja kahvilassa
- perustiedot Saksasta ja saksankielisistä maista, lähinnä Itävallasta ja Sveitsistä

Rakenteet

Viestinnän kannalta oleelliset rakenteet

- substantiivit: kaikki sijamuodot, maantieteelliset nimet ja kansallisuudet
- adjektiivit: taivutus ja vertailumuodot

- numeraalit: järjestysluvut
- pronominit: kysyvät was für ein ja welcher sekä relatiivipronominit
- verbit: aikamuodot, refleksiiviverbit, tavallisimmat rektioverbit, man-rakenne
- prepositiot opiskellaan aktiivisesti, ei kuitenkaan genetiivillä järjestyviä
- lauseoppi: päälauseiden ja erilaisten sivulauseiden sanajärjestys

Viestintätavat

- kerromme, kuvailemme asioita ja tapahtumia
- esitämme kysymyksiä ja toivomuksia
- pyydämme, neuvomme, tarjoamme ja käskemme
- haastattemme
- kirjoitamme kirjeitä, kortteja ja mm. sähköpostiviestejä
- vertailemme erilaisia asioita toisiinsa
- toimitamme asioita
- sovimme tapaamisesta
- esitämme mielipiteitä puolesta ja vastaan

ARVIOINTI

Oppilaan kielitaitoa arvioidaan kaikilla kielitaidon osa-alueilla (puheen- ja tekstinymmärtäminen, suullinen ja kirjallinen tuottaminen). Myös kulttuurintuntemus sekä viestintä- ja oppimaan oppimisen taidot vaikuttavat arvosanaan. Osaamista arvioidaan kokeiden, tuntikuulustelujen, kirjoitelmien ja kuullunymmärtämiskokeiden sekä mahdollisten suullisten testien avulla. Myös oppilaan asenne, harrastuneisuus, erilaiset projektityöt sekä pari- ja pienryhmätyöskentely huomioidaan.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Kieli

Kielen osaamisen taso 9. luokan taitotasokuvausasteikon (liite) mukaan:

saksa/ranska

Kuullun ymmärtäminen: A2.2

Puhuminen: A2.1

Tekstin ymmärtäminen: A2.2

Kirjoittaminen: A2.1

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee oman ja kohdekulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä sekä historiallisia juuria.

Oppimaan oppiminen

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

Viestintätaidot

Kielitaidon kehitysvaiheeseen sopivat vastaanottamis-, tuottamis- ja vuorovaikutustaidot

PÄÄTTÖARVIOINNIN KUVAUKSET ARVOSANALLE VÄLTTÄVÄ 5

Oppilaalla on tuntevia aukkoja perustiedoissa. Hän yrittää kuitenkin parhaansa, tekee pakolliset tehtävät ja on yhteistyöhaluinen eikä häiritse muita.

7.5 A1 -KIELI ENGLANTI

VUOSILUOKAT 3-6

Vierasta kieltä opitaan vuorovaikutusta, luovaa toimintaa, ajattelua ja tiedonhankintaa varten. Suullisen ja kirjallisen kielitaidon lisäksi opetuksen tavoitteena on herättää oppilaissa myönteistä sekä arvostavaa asennetta kielten opiskelua kohtaan, pyrkiä kasvattamaan oppilaita vastuulliseen ja omatoimiseen työskentelyyn kotona ja koulussa sekä luoda turvallinen, rohkaiseva ja innostava ilmapiiri, joka on opiskelun onnistumisen edellytyksenä. Oppilaan tulee myös oivaltaa, että on olemassa erilaisia, mutta kuitenkin samanarvoisia kieliä ja kulttuureita. Oppilaalle tulee kehittyä hyviä kielenopiskelutottumuksia.

TAVOITTEET

Kieli

Oppilas oppii

- ymmärtämään kieltä suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä esim. arkielämää ja rutiininomaisia tapahtumia käsittelevissä teksteissä ja puheessa
- reagoimaan ja tuottamaan kieltä esim. seuraavissa tilanteissa: sosiaalinen vuorovaikutus, toiminnan ohjaaminen, mielipiteiden, asenteiden ja tunteiden ilmaiseminen sekä tiedon hankkiminen ja välittäminen

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan ja arvostamaan omaa kulttuuriaan
- tutustuu alustavasti oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin
- tottuu toimimaan kohteliaasti kohdekulttuurin edustajien kanssa kommunikoidessaan
- viestimään arkitilanteissa kohdekulttuurissa luontevalla tavalla.

Oppimaan oppiminen

Oppilas oppii

- toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi kielenoppimistilanteissa
- työskentelemään itsenäisesti parin kanssa ja pienryhmässä harjoitellen käyttämään kieltä ja sen rakenteita omista tuotoksistaan
- käyttämään itsenäisesti oppikirjaa, sanakirjaa ja muita tiedonhankintavälineitä
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita

KESKEISET SISÄLLÖT

Aihepiirit ovat koulukohtaisia, mutta kaikissa kouluissa käsitellään 6. luokan loppuun mennessä seuraavat rakenteet:

Substantiivit

- yksikkö
- säännöllinen monikko
- epäsäännöllisiä monikkomuotoja
- ainesanoja
- artikkelit
- yksikön s-genetiivi
- monikon s-genetiivi
- of –genetiivi

Adjektiivit

- tavallisimpia adjektiiveja
- vertailumuodot

Numeraalit

- perusluvut
- järjestysluvut

Pronominit

- persoonapronominien subjekti- ja objektimuodot
- demonstratiivipronominit
- indefiniittipronomineja
- interrogatiivipronomineja
- possessiivipronominien objektimuodot
- kysymyssanat

Verbit

- perusmuoto
- yleispreesens
- imperfekti
- imperatiivi

Prepositiot

- aikaa, paikkaa, tapaa , suuntaa, keinoa ja tapaa ilmaisevia prepositioita

Lauseoppi

- myönteisten, kielteisten ja kysymyslauseiden muodostaminen yleispreesensissä ja imperfektissä
- -there is/are –rakenne
- adverbiaalin paikka lauseessa

TYÖTAVAT

Kielen eri osa-alueita harjoitettaessa (kuuntelu, puhuminen, kirjoittaminen, sanastoharjoitukset) käytetään ajanmukaisia ja vaihtelevia työtapoja, joilla pyritään vahvistamaan oppilaan viestintätaitoja ja rakenteiden järjestelmällistä hallintaa. Pyritään siihen, että oppilas löytää omalle oppimistyyliilleen sopivat työtavat, joita hän pystyy käyttämään itsenäisessä opiskelussa myös kotona.

ARVIOINTI

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tuntityöskentely, kotitehtävät, asennoituminen kielen opiskeluun, erilaiset suulliset ja kirjalliset tuotokset, sanakokeet ja laajemmat kirjalliset kokeet. Vähitellen kielitaidon karttuessa arvioinnin perustana on tarkempi ja täydellisempi osaaminen. Oppilaat arvioivat itse tavoitteitaan ja omaa edistymistään, työskentelytapojaan ja työnsä tuloksia.

6. luokalla arviointi suhteutetaan asetettuihin rakenne- ja sisältötavoitteisiin. 6. luokan arvioinnissa suositellaan käytettäväksi myös valtakunnallista koetta.

Numeerisessa arvioinnissa käytetään seuraavia perusteita:

Arvosana 8

Oppilas osoittaa keskimäärin seuraavan kuvauksen edellyttämää osaamista:

1. Annan toisille työrauhan
2. Perussanojen lisäksi kirjoitan omia lauseita
3. Olen tehnyt annetut tehtävät ja varmistanut, että tehtävät ovat oikein
4. Koetulokseni ovat 7-9
5. Osallistun aktiivisesti tuntityöskentelyyn
6. Suhtaudun myönteisesti opiskeluun ja haluan oppia lisää

Arvosana 5

Oppilas pyrkii oppiaineen tavoitteiden saavuttamiseen, vaikka pystyy osoittamaan vain jossakin määrin arvosanan 8 kuvauksen edellyttämää osaamista. Oppilas osoittaa keskimäärin seuraavan kuvauksen edellyttämää osaamista:

1. Annan toisille työrauhan
2. Olen kirjoittanut perussanat vihkoon
3. Olen tehnyt annetut tehtävät
4. Koetulokseni ovat 4-6
5. Yritän osallistua tuntityöskentelyyn kykyjeni mukaan ja pyydän apua.

Englannin kielen osaamisen taso 6. luokalla (arvosana 8) Opetushallituksen taitotasokuvauksen mukaisesti:

Kuullun ymmärtäminen: A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe

Puhuminen: A1.3 Toimiva alkeiskielitaito

Tekstin ymmärtäminen: A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe

Kirjoittaminen: A1.3 Toimiva alkeiskielitaito

VUOSILUOKAT 7-9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin ja ympäröivään maailmaan. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia työtapoja.

Mäntsälän koulujen englannin kielen opetuksen tavoitteena on kasvattaa oppilaista rohkeita, oma-aloitteisia ja itseensä luottavia kielen käyttäjiä, jotka mahdollisesta epätäydellisestä kielitaidostaan huolimatta uskaltavat ilmaista itseään englannin kielellä.

TAVOITTEET

Kieli

Oppilas oppii

- ymmärtämään myös laajempaa yleistietoa sisältävää, kuultua tai luettua, selvästi jäsennettyä tekstiä.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- vertailemaan ja arvostamaan omaa ja kohdekulttuuria
- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa asiallisesti tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa.

Oppimaan oppiminen

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja opiskelutekniikoita, kuten päättelemään merkityksiä asiayhteydestä ja käyttämään hyväksi äidinkielessä oppimaansa
- korvaamaan kielitaitonsa puutteita esimerkiksi selittämällä toisin sanoin
- hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa kieliopinnoissaan
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.
- tekemään pienimuotoisia projektitöitä yksin / ryhmässä

KESKEISET SISÄLLÖT

Aihepiirit ovat koulukohtaisia, mutta alakoulussa opitun lisäksi opiskellaan 9.luokan loppuun mennessä seuraavat rakenteet:

Substantiivit

- yksikkömuotoiset monikot
- lisää artikkeleista

Adverbit

- adverbien peruskäyttö

Pronominit

- indefiniittipronomineja
- relatiivipronominit

Verbit

- perfekti

- pluskvamperfekti
- futuuri
- ja 2. konditionaali
- passiivi
- ing –muodot

Prepositiot

- lisää prepositioita

Lauseoppi

- sanajärjestys
- myönteisten, kielteisten ja kysymyslauseiden muodostaminen kaikissa aikamuodoissa
- epäsuora kysymys

TYÖTAVAT

Kielen eri osa-alueita harjoitettaessa (kuuntelu, puhuminen, kirjoittaminen, sanastoharjoitukset) käytetään ajanmukaisia ja vaihtelevia työtapoja, joilla pyritään vahvistamaan oppilaan viestintätaitoja ja rakenteiden järjestelmällistä hallintaa.

Viestintää harjoitellaan jokaisella kurssilla keskustelu- ja kirjoitusharjoitusten avulla. Lisäksi tehdään erilaisia kuullun- ja tekstinyymmärtämisharjoituksia.

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

ARVIOINTI

Oppilaan kielitaitoa arvioidaan kaikilla kielen osa-alueilla (puheen- ja tekstinyymmärtäminen, puhuminen, kirjoittaminen ja kulttuurintuntemus).

Osaamista arvioidaan kokeiden, tuntikuulustelujen, kirjoitelmien ja kuullunymmärtämiskokeiden avulla. Myös muut mahdolliset työt esim. ryhmätyöt, seinälehdet, suulliset kokeet, parikeskustelut, tuntiaktiivisuus, projektit, vapaaehtoiset tehtävät sekä asenne vaikuttavat arvosanaan.

Arvosanojen 8 ja 5 kuvaukset:

8 (hyvä): Oppilas hallitsee valtaosan kurssin sisällöstä. Hän on aktiivinen ja yritteliäs ja osaa soveltaa ohjeen mukaan.

5 (välttävä): Oppilaalla on tuntevia aukkoja perustiedoissa. Hän yrittää kuitenkin parhaansa, tekee pakolliset tehtävät ja on yhteistyöhaluinen eikä häiritse muita.

Yhdeksännen luokan päättöarvosana määräytyy yhdeksännen luokan kurssiarvosanojen ja mahdollisen valtakunnallisen kokeen perusteella. Päättöarvosanaa annettaessa käytetään valtakunnallisia kriteerejä arvosanalle 8.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilaalle annetaan päättöarvioinnissa arvosana Opetushallituksen taitotasokuvausasteikon mukaisesti

A-kieli, englanti: Kielen osaamisen taso luokalla 9 taitotasokuvausasteikon mukaan:

Kuullun ymmärtäminen: B1.1 Toimiva peruskielitaito

Puhuminen: A2.2 Kehittyvä peruskielitaito

Tekstin ymmärtäminen: B1.1 Toimiva peruskielitaito

Kirjoittaminen: A2.2 Kehittyvä peruskielitaito

7.6 MATEMATIIKKA

Matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia matemaattisen ajattelun kehittämiseen ja matemaattisten käsitteiden sekä yleisimmin käytettyjen ratkaisumenetelmien oppimiseen. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luovaa ja täsmällistä ajattelutapaa, ja sen tulee ohjata oppilasta löytämään asioita ja asiayhteyksiä sekä etsimään ratkaisuja ongelmiin. Matematiikan merkitys on nähtävä laajasti - se vaikuttaa oppilaan henkiseen kasvamiseen sekä edistää oppilaan tavoitteellista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta.

Matematiikan opetuksen on edettävä systemaattisesti, ja sen tulee luoda kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Konkreettisuus toimii tärkeänä apuvälineenä yhdistettäessä oppilaan kokemuksia ja ajattelujärjestelmiä matematiikan abstraktiin järjestelmään. Arkipäivän tilanteissa eteen tulevia ongelmia, joita on mahdollista ratkoa matemaattisen ajattelun tai toiminnan avulla, tulee hyödyntää tehokkaasti. Tieto- ja viestintätekniikkaa tulee käyttää oppilaan oppimisprosessin tukemisessa mahdollisuuksien mukaan.

VUOSILUOKAT 1-2

Matematiikkaa - Miksi?

Alkuopetuksessa luodaan perusta matemaattiselle päättely- ja ajattelutaidolle. Matematiikka on oivallinen väline edistää ymmärtävää ajattelua, täsmällisyyttä ja avaruudellista hahmottamista. Matematiikka kasvattaa oppilasta tavoitteelliseen toimintaan ja vuorovaikutukseen. Oivaltaminen, looginen ajattelu ja kieli laskutaidon lisäksi tarjoavat ainutlaatuisen kokonaisuuden ongelmien ratkaisuun myös jokapäiväisessä elämässä. Konkreettisuuden ja toiminnallisuuden avulla yhdistetään oppilaan kokemuksia ja ajattelujärjestelmiä matematiikan abstraktiin järjestelmään. Opetuksen tulee edetä systemaattisesti ja pohjustaa myöhemmin opiskeltavia matematiikan asioita.

Matematiikkaa - Mihin?

Tavoitteena on herättää oppilaissa myönteinen asenne matematiikkaan ja saada heidät nauttimaan sen haasteellisuudesta ja kokemaan ponnistelun antamaa tyydytystä. Matematiikan opiskelulla pyritään kehittämään oppilaan kykyä luokitella, jäsentää ja mallintaa ympäröivässä maailmassa eteen tulevia tilanteita aiemmin oppimillaan käsitteillä. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus hankkia sellaiset matemaattiset perustiedot ja - taidot, jotka luovat pohjaa jatko-opinnoille ja jotka antavat valmiuksia arkielämään.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii keskittymään, kuuntelemaan, kommunikoimaan ja kehittämään ajatteluaan ja saa tyydytystä ja iloa ongelmien ymmärtämisestä ja ratkaisemisesta
- saa monipuolisia kokemuksia eri tavoista esittää matemaattisia käsitteitä; käsitteiden muodostusprosessissa keskeisiä ovat puhuttu ja kirjoitettu kieli, välineet, symbolit sekä tarkoin harkitut ja johdonmukaiset opetusmenetelmät; oppilaan tulee huomata käsitteiden muodostavan rakenteita ylä- ja alakäsitteineen
- ymmärtää luonnollisen luvun käsitteen ja oppii siihen soveltuvia peruslaskutaitoja
- oppii perustelemaan ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin mallein ja välinein, kuvin, kirjallisesti tai suullisesti ja löytää ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- harjaantuu tekemään havaintoja eteen tulevista itsensä kannalta merkityksellisistä ja haasteellisista matemaattisista ongelmista

KESKEISET SISÄLLÖT

Alkuopetuksessa kerrataan ja tarkennetaan esiopetuksessa saatuja matemaattisia valmiuksia: luokittelu, vertailu, lukumäärä, sarjaopin alkeita, järjestykseen asettaminen ja päättely.

VUOSILUOKKA1

- lukumäärän, numeromerkin ja lukusanan vastaavuus
- lukujonotaidot
- lukumäärien vertailu
- lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- lukumäärän lisääminen ja vähentäminen
- kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate (0-100)
- kymmenylitys
- vaihdantalaki
- yhteen- ja vähennyslaskut sekä laskutoimitusten väliset yhteydet (0 -100)
- eri laskutapojen ja välineiden käyttö: palikoita ja kymmenjärjestelmävälineitä, lukusuora, päässä-lasku, paperin ja kynän käyttö
- mittaamisen periaate
- mittavälineiden ja mittayksiköiden käyttö (pituus: cm ja m, aika: 1 h, ½ h ja ¼ h)
- tilastoja (tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen, pylväsdiagrammi)
- kuvioiden piirtäminen ja jäljentäminen (ympyrä, kolmio, suorakulmio, monikulmiot)
- 2- ja 3-ulotteinen hahmottaminen; tasokuvioita ja kappaleita

VUOSILUOKKA 2

- yhteen- ja vähennyslaskut allekkain (0 - 1000)
- mittaaminen (pituus:1km=1000m, massa:1kg=1000g, tilavuus:1l= 10dl, aika, raha)
- tietojen käsittely ja merkitseminen (taulukot, diagrammit)
- kaksiulotteisten ja kolmiulotteisten muotojen tunnistaminen, selostaminen ja nimeäminen
- kertomisen ja jakamisen käsite
- kertotaulut 1 – 6
- yksinkertaisia murtolukuja konkreettisin välinein

ARVIOINTI

Arvioinnin kohteena on koko oppimisprosessi. Kokeiden lisäksi arvioidaan kaikkea oppimistilanteeseen liittyvää toimintaa, harjoituksia ja tuotoksia. Oppilaalle annetaan palautetta, jolla pyritään kehittämään hänen matemaattista ajatteluaan. Arvioinnissa kiinnitetään huomio seuraaviin asioihin:

- matemaattinen ajattelu
- laskutaidot
- päättely- ja perustelutaidot
- ongelmanratkaisutaidot
- soveltamistaidot

- tiedonhankinta - ja käsittelytaidot
- työskentelytaidot
- oppilas osaa esitellä ja selittää ongelmanratkaisua suullisesti ja eri välineiden avulla
- oppilas osaa tehdä vertailuja; järjestys, pituus, eroavuudet/yhtäläisyydet, sijainti jne.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 2. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelmien ratkaisussa sekä esittämällä ja selittämällä niitä toisille oppilaille ja opettajalle
- pystyy tekemään perusteltuja päätelmiä ja selittämään toimintaansa ja osaa esittää ratkaisujaan konkreettisin mallein ja välinein, kuvin, suullisesti ja kirjallisesti
- osaa tehdä vertailua, mm. pituusvertailua, ja asettaa asioita järjestykseen, löytää asioille vastakohtia, luokitella asioita eri ominaisuuksien mukaan sekä ilmoittaa esineen sijainnin, esimerkiksi käyttämällä sanoja yläpuolella, alla, oikealla, vasemmalla, takana ja välissä; hän osaa vertailla joukkojen suuruuksia käyttäen sanoja enemmän, vähemmän, yhtä monta, paljon ja vähän, sekä kirjoittaa ja käyttää vertailun symboleja $>$, $=$ ja $<$.

Luvut ja laskutoimitukset sekä algebra

Oppilas

- tietää lukujen merkityksen määrän ja järjestyksen ilmaisemisessa, lukujen kirjoittamisen ja lukusuoraesityksen
- hallitsee lukujen hajottamisen ja yhdistämisen, vertailun, summien ja lukujonojen muodostamisen; hän tuntee parilliset ja parittomat luvut
- tuntee ja ymmärtää kymmenjärjestelmän paikkajärjestelmänä sekä osaa käyttää sitä
- ymmärtää yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskun sekä osaa soveltaa niitä arkitilanteissa
- osaa etsiä ratkaisuvaihtoehtojen lukumäärän yksinkertaisissa tapauksissa
- tuntee ja osaa esittää konkreettisilla välineillä yksinkertaisia murtolukuja, kuten yksi kahdesosa, yksi neljäsosa ja yksi kolmasosa.

Geometria

Oppilas

- tuntee perusmuodot tasokuvioista ja kappaleista, mm. nelikulmio, kolmio, ympyrä, pallo ja kuutio, sekä tietää geometrian peruskäsitteet: piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma, ja niiden yhteyden yksinkertaisimpiin tasokuvioihin
- osaa käyttää yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia.

Mittaaminen

Oppilas

- osaa mitata yksinkertaisilla mittavälineillä ja tuntee keskeisimmät suureet, kuten pituus, massa, tilavuus ja aika
- osaa havainnoida tarpeellisen informaation yksinkertaisissa arkipäivän ongelmissa ja osaa käyttää matemaattisia tietojaan ja taitojaan niiden ratkaisemiseen.

OPISKELUN SEURANTA JA ARVIOINTI 2. LUOKAN KEVÄÄLLÄ

Arvioinnin avuksi ehdotetaan seuraavia neljää osaamisen tasoa. Niiden avulla voidaan edistymisen seuranta ja arviointia yhtenäistää. Opiskelijan osaamisen tasoksi muodostuu se, jossa opiskelijan taidot ilmenevät vallitsevina.

1. taso

- tunnistaa numerot
- tunnistaa +, - ja = - merkit
- ymmärtää lukumäärän ja numeromerkin vastaavuuden lukualueella 0-20
- ymmärtää lukujen suuruusvertailun lukualueella 0-20
- ymmärtää yhteen- ja vähennyslaskun käsitteen
- osaa päässälaskun lukualueella 0-10
- tunnistaa geometriset perusmuodot: ympyrä, kolmio
- osaa katsoa kellosta täydet tunnit ja puolet tunnit
- ymmärtää mittaamisen periaatteen
- tunnistaa eurorahoja

2. taso

- osaa kymmenhajotelmat
- tunnistaa > ja < - merkit
- osaa kymmenylityksen
- osaa yhteen- ja vähennyslaskua lukualueella 0-20
- osaa päässälaskua lukualueella 0-20
- osaa allekkain laskun periaatteen
- tunnistaa ja osaa luokitella geometrisia muotoja: monikulmiot, suorakulmio, tasokuvio, kappale
- osaa katsoa kellosta ajan neljännestantunnin tarkkuudella.
- osaa mittayksiköistä cm: n ja m: n,
- tunnistaa eurokolikot ja osaa arvioida muutaman euron ostoarvon

3. taso

Hyvän osaamisen taso

- ymmärtää lukumäärän ja numeromerkin vastaavuuden lukualueella 0 – 100
- osaa päässälaskua lukualueella 0 – 50
- osaa allekkain laskua muistinumerolla
- osaa kertolaskun käsitteen
- osaa jakolaskun periaatteen
- hahmottaa tasolle piirrettyjä kolmiulotteisia kuvioita
- tuntee geometriset peruskäsitteet: piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora, kulma
- hahmottaa symmetrian tasossa
- osaa katsoa kellosta ajan minuutin tarkkuudella
- osaa mittayksiköjä: 1 km = 1000m, 1 kg = 1000g,

- osaa tehdä hintojen vertailuja eurojen tarkkuudella

4. taso

- ymmärtää lukumäärän ja numeromerkin vastaavuuden lukualueella 0 – 1000
- osaa päässä laskua lukualueella 0 – 100
- osaa lainaamisen allekkain laskussa
- osaa soveltaa kertotaulua
- osaa jakolaskua lukualueella 0 – 20
- osaa soveltaa avaruudellista hahmottamista
- osaa muuttaa digitaalisen ajannäytön viisarinäytölle ja päinvastoin sekä käyttää merkkejä h, min, s
- osaa mittayksiköistä: 1 l = 10 dl
- osaa laskea hintoja eurojen ja senttien tarkkuudella
- osaa yksinkertaisia murtolukuja ($\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$)
- osaa soveltaa matemaattisia taitoja arkisiin toimiin

VUOSILUOKAT 3-5

Vuosiluokkien 3–5 matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, matemaattisten ajattelumallien oppimisen pohjustaminen, lukukäsitteen ja peruslaskutoimitusten varmentaminen sekä kokemusten hankkiminen matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumisen pohjaksi.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tutkien ja havainnoiden muodostamaan matemaattisia käsitteitä ja käsitejärjestelmiä
- käyttämään matemaattisia käsitteitä
- peruslaskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- löytämään ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään sekä esittämään ratkaisujaan muille
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen pohjalta
- käyttämään sääntöjä ja noudattamaan ohjeita
- keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä toimimaan ryhmässä.

KESKEISET SISÄLLÖT

VUOSILUOKKA 3

Luvat ja laskutoimitukset

- lukualue 0 - 10 000
- lukujen luokittelua, järjestämistä
- laskualgoritmeja ja päässä laskua

- kertolaskua allekkain yksinumeroisella kertojalla
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- jakolasku kerto- ja jakolaskun yhteyttä käyttäen; sisältöjako , ositusjako ja jaollisuus
- laskujärjestyssopimukset
- aika: min, h, d, a, lyhenteet
- sulkeiden käyttö
- kymmenjärjestelmäkäsittelyn varmentaminen,
- tutustuminen 60-järjestelmään

Algebra

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelämällä.

Geometria

- suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus ja mittakaava
- peilauksia suoran ja pisteen suhteen, symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein
- mittaamisen periaatteen vahvistaminen, mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- koordinaatisto
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen

VUOSILUOKKA 4

Luvut ja laskutoimitukset

- lukualue 0-1 000 000
- laskualgoritmeja ja päässäälaskua
- lukujen luokittelua, järjestämistä
- kertolaskua kolminumeroisella kertojalla
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- sisältöjako
- jakokulma, yksinumeroinen jakaja
- laskujärjestyssopimukset
- murtoluvun käsite
- kaksidesimaalisten lukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- aika: min, h, d, a, lyhenteet

- sulkeiden käyttö
- kymmen- ja 60-järjestelmän varmentaminen

Algebra

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelämällä

Geometria

- suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus ja mittakaava
- suunnikas, puolisuunnikas, lävistäjä, symmetria, symmetria-akseli
- suora-, terävä- ja tylppäkulma
- mittaamisen periaatteen vahvistaminen
- mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- koordinaatisto
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- viivadiagrammi

VUOSILUOKKA 5

Luvut ja laskutoimitukset

- lukualue 0 - 100 000 000
- laskualgoritmeja ja päässä-laskua
- lukujen luokittelua, järjestämistä
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- kolmedesimaalinen luku
- murtolukujen muunnokset
- peruslaskutoimitukset kokonais-, murto- ja desimaaliluvuilla
- jakokulma, kaksinumeroinen jakaja
- laventaminen, supistaminen
- laskujärjestyssopimukset
- aika
- sulkeiden käyttö
- kymmen- ja 60-järjestelmän varmentaminen

Algebra

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen

- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä.

Geometria

- suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus ja mittakaava
- mittaamisen periaatteen vahvistaminen
- kolmion neliön ja suunnikkaan pinta-alat
- kulman mittaus, terävä- ja tylppäkulma
- oiko- ja täyskulma
- monikulmiot; tutkiminen luokittelu
- ympyrä; säde, halkaisija, piiri
- yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat
- kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen
- pinta-alan yksiköt, massan yksiköt + muunnoksia, mittayksikköjärjestelmä
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- koordinaatisto
- taulukoiden tulkinta
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä
- tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppiarvon ja mediaanin käsitteiden pohjustaminen

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelman ratkaisussa ja esittämällä niitä monipuolisesti: välineillä, kuvilla, symboleilla, sanoilla, lukujen avulla tai diagrammeilla
- pyrkii tietoisesti kohdistamaan tarkkaavaisuutensa havaintoja tehdessään; hän pystyy kommunikoimaan havainnoistaan ja ajatuksistaan monipuolisesti, toimimalla, puhumalla, kirjoittamalla ja symbolien avulla
- osaa kuvata reaalimaailman tilanteita ja ilmiöitä matemaattisesti: vertailulla, luokittelulla, järjestämällä, konstruomalla ja mallintamalla
- osaa ryhmitellä tai luokitella annetun ja valitseman kriteerin perusteella sekä osaa etsiä yhteistä ominaisuutta; hän osaa erottaa laadullisen ja määrällisen ominaisuuden; oppilas osaa kuvata asia- ja esineryhmiä tehden niistä tosia ja epätosia väitteitä
- osaa esittää matemaattisia ongelmia uudessa muodossa; hän pystyy tulkitsemaan yksinkertaisen tekstin, kuvan tai tapahtuman ja tekemään suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi
- osaa noudattaa sääntöjä.

Luvut, laskutoimitukset ja algebra

Oppilas

- ymmärtää kymmenjärjestelmän myös desimaalilukujen osalta ja osaa käyttää sitä varmasti; hän ymmärtää negatiivisen luvun ja murtoluvun käsitteet sekä osaa esittää niitä eri metodeilla
- osaa esittää laskutoimitukset kirjallisesti ja suullisesti ja tietää eri laskutoimitusten väliset yhteydet; hän osaa etukäteen arvioida tuloksen suuruusluokan ja tehtävän ratkaisemisen jälkeen tarkistaa laskun vaiheet sekä arvioida ratkaisun mielekkyyden
- osaa muodostaa ja jatkaa lukujonoja sekä esittää riippuvuuksia.

Geometria

Oppilas

- osaa muodostaa kuvioita annettuja ohjeita noudattaen; hän pystyy havaitsemaan yksinkertaisten geometrinen kuvioiden ominaisuuksia sekä tuntee tasokuvioiden käsitteiden muodostamaa rakennetta
- tunnistaa yhdenmuotoisuuden; oppilas osaa peilata suoran suhteen sekä suurentaa ja pienentää kuvioita annetussa suhteessa; hän tunnistaa suoran suhteen symmetriset kuviot
- ymmärtää mittaamisen periaatteen; hän osaa arvioida mittauskohteen suuruuden ja tarkastaa mittauksen tuloksen mielekkyyden sekä ilmoittaa mittauksen sopivalla mittayksiköllä
- osaa laskea suunnikkaiden ja kolmioiden pinta-aloja ja piirejä.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Oppilas

- osaa kerätä tietoja, järjestää, luokitella ja esittää niitä tilastoina; hän osaa lukea yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja
- osaa selvittää erilaisten tapausten ja vaihtoehtojen lukumäärän sekä osaa päätellä mahdollottoman ja varman tapauksen.

VUOSILUOKAT 6-9

Vuosiluokkien 6-9 matematiikan opetuksen ydintehtävänä on matematiikan osaamisen vahvistaminen ja riittävien perusvalmiuksien tarjoaminen. Perusvalmiuksiin kuuluvat arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintaminen, matemaattisten ajattelutapojen oppiminen sekä muistamisen, keskittymisen ja täsmällisen ilmaisun harjoittelu.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä näkemään matematiikan ja reaalimaailman välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- loogista ja luovaa ajattelua

- soveltamaan erilaisia ajatteluprosesseja ja menetelmiä tiedon hankintaan
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä.

KESKEISET SISÄLLÖT

VUOSILUOKKA 6

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- todistamisen pohjustaminen: perustellut arvaukset kokeilut, systemaattinen yritys ja erehdys
- luokittelun ja järjestämisen käyttöä työkaluna
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä

Luvut ja laskutoimitukset

- luonnolliset luvut, kokonaisluvut
- peruslaskutoimitusten varmentaminen
- aikalaskut, aikaväli
- luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä
- murtolukujen supistaminen ja laventamien ja desimaaliluvun esittäminen murtolukuna
- kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla ja murtoluvuilla
- prosenttiluvun ja prosenttiarvon laskeminen

Funktiot

- yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen

Geometria

- kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä
- ympyrä ja siihen liittyvät käsitteet
- tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- kappaleiden nimeäminen ja luokittelu
- suorakulmaisen särmiön tilavuuden ja pinta-alan laskeminen

Todennäköisyys ja tilastot

- diagrammien tulkinta

VUOSILUOKAT 7-9

Ajattelun taidot ja menetelmät

- Loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa ja riippuvuuksissa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- todistamisen pohjustaminen: perustellut arvaukset ja kokeilut, systemaattinen yritys ja erehdys, vääräksi osoittaminen, suora todistus
- luokittelun ja järjestämisen käyttöä työkaluna
- kombinatoristen ongelmien ratkaisemista eri menetelmillä
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa.

Luvut ja laskutoimitukset

- Luonnolliset luvut, kokonaisluvut, rationaaliluvut, reaaliluvut
- vastaluku, itseisarvo, käänteisluku
- peruslaskutoimitusten varmentaminen
- aikalaskut, aikaväli
- luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä
- murtolukujen supistaminen ja laventaminen ja desimaaliluvun esittäminen murtolukuna
- kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla ja murtoluvuilla
- lausekkeiden sieventäminen
- suhde ja verrannollisuus
- prosenttilasku
- pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttö
- potenssi, eksponenttina kokonaisluku
- juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurella.

Algebra

- Lauseke ja sen sieventäminen
- potenssilauseke ja sen sieventäminen
- polynomien käsite, polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku
- muuttujan arvon sijoittaminen lausekkeeseen
- yhtälö, epäyhtälö, määrittelyjoukko, ratkaisujoukko
- lineaarisen yhtälön ratkaiseminen
- vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- verranto
- yhtälöpari ja sen ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti
- aritmeettisten ja geometrinen lukujonojen tutkimista.

Funktiot

- Riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujien avulla
- funktion käsite
- lukuparin esittäminen koordinaatistossa
- yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon
- funktionkuvaajan tutkimista: funktion nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen
- lineaarinen funktio
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus.

Geometria

- Kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä
- säännölliset monikulmiot
- ympyrä ja siihen liittyvät käsitteet
- tasokuvioden piirin ja pinta-alan laskeminen
- kappaleiden nimeäminen ja luokittelu
- kappaleen tilavuuden ja pinta-alan laskeminen
- yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys
- geometrista konstruointia
- symmetria suoran ja pisteen suhteen
- kierto ja siirto tasossa
- kulmien välisiä yhteyksiä
- Pythagoraan lause
- kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä
- trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen.

Todennäköisyys ja tilastot

- Todennäköisyyden käsite
- frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi
- keskiarvon, tyyppiarvon ja mediaanin määrittäminen
- hajonnan käsite
- diagrammien tulkinta
- tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa myös käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa

- osaa tehdä systemaattisesti listan kaikista mahdollisista ratkaisuvaihtoehdoista taulukkoa, puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen.

Luvut ja laskutoimitukset

Oppilas osaa

- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun kokonaislukupotenssiin ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä.
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta
- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa.

Geometria

Oppilas osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet
- soveltaa oppimiansa piirin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometrinen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia arkielämässä, tieteissä ja taitoaineissa; hän osaa muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä.

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas osaa

- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä; hän ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa
- lukea erilaisia taulukoita ja diagrammeja ja määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiä.

Funktiot

Oppilas

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa ratkaista lineaarisen yhtälön graafisesti
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen; oppilas osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä.

Algebra

Oppilas osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- sieventää algebrallisia lausekkeita sekä kertoo polynomin vakiolla
- korottaa luvun kokonaislukupotenssiin ja osaa potenssien laskutoimitukset

- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai pääättelemällä
- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet.

7.7 YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO

VUOSILUOKAT 1- 4

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii tuntemaan ja ymmärtämään itseään, ympäristöään ja vuorovaikutustaan ympäristön kanssa
- oppii tutkimaan ympäristöään ja sen ilmiötä luonnontieteellisin menetelmin
- saa myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnosta
- oppii arvostamaan itseään ja ympäristöään

AIHEPIIRIT JA SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

1 - 2. lk

- Eloton-elollinen
- Erilaiset elinympäristöt
- Ruoan alkuperä

3- 4. lk

- Pihan ja niityn kasvit ja eläimet
- Vesi elinympäristönä
- Metsän ja pellon kasvit ja eläimet

Lähiympäristöstä maailmalle

1 - 2. lk

- Lähiympäristö: koti/koulu
- Kotikunta

3 - 4. lk

- Suomi
- Pohjoismaat

Ihminen ja ympäristö

1 - 2. lk

- Hyvät ja terveelliset elämäntavat
- Ihmisten erilaisuus/vuorovaikutustaidot

3 - 4. lk

- Liikennekäyttäytyminen
- Koti ja vapaa-ajan tapaturmat
- Tutustuminen ihmisen kasvuun ja kehitykseen

Aine ja energia

1 - 2. lk

- Ympäristön havainnointia
- Luokittelun harjoittelua
- Säästävä käyttö ja kierrätys
- Yksinkertaisia laitteita

3 - 4. lk

Lämpöilmiöt

- Veden ominaisuudet/kiertokulku/käyttö
- Ilman ominaisuudet
- Sähkö ja magnetismi
- Valo ja ääni

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas osaa

- tehdä havaintoja eri aisteilla sekä kohdistaa huomionsa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin
- kuvailla, vertailla ja luokitella kappaleita, eliöitä ja ilmiöitä niiden erilaisten ominaisuuksien perusteella
- tehdä ohjatusti yksinkertaisia tutkimuksia, jotka kohdistuvat luontoon, luonnon ilmiöihin ja rakennettuun ympäristöön
- käyttää erilaisia tietolähteitä ja vertailla eri tavoin hankkimaansa tietoa
- ilmaista luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä hankkimaansa tietoa puhuen, kirjoittaen ja piirtäen.

Eliöt ja ympäristöt

Oppilas

- ymmärtää, kuinka elollinen ja eloton luonto eroavat toisistaan, ja osaa kuvata eri elinympäristöjen kuten pihan, puiston, metsän, niityn ja pellon piirteitä sekä tunnistaa niiden tavallisimpia eliölajeja; oppilas osaa antaa esimerkkejä selkärangattomista ja selkärangaisista eläimistä
- tuntee vuodenaikojen vaihtelun piirteet ja osaa kuvata, kuinka eliöt ovat sopeutuneet eri vuodenaikoihin ja erityisesti Suomen talveen
- tietää, mistä ruoka-aineet ovat peräisin ja missä ruoka tuotetaan
- osaa kuvata luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön eroja, osoittaa kiinnostusta ja vastuullisuutta niitä kohtaan sekä osaa arvioida ympäristön kauneutta, monimuotoisuutta ja viihtyisyyttä
- ymmärtää kartan ilmaisutavan sekä osaa käyttää kartanluvussa apuna ilmansuuntia, karttamerkkien selitystä ja janamittakaavaa ja laatia yksinkertaisen kartan koulun pihasta ja omasta lähiympäristöstään
- osaa kuvata kotiseutunsa ja oman maakuntansa luonnonoloja ja ihmisen toimintaa

- ymmärtää kotiseutunsa osana Suomea ja Suomen osana Pohjoismaita sekä ymmärtää maapallon ihmisen elinpaikkana
- oppilas osaa hahmottaa Suomea, Pohjoismaita ja muita lähialueita sekä ymmärtää näiden alueiden maisemallisen rikkauden

Ympäristön aineita ja ilmiöitä

Oppilas

- osaa käyttää keskeisiä käsitteitä ja hahmottaa käsitteitä kokonaisuuksina
- osaa käyttää yksinkertaisia tutkimusvälineitä, kuten luuppia, kelloa, pituusmittoja ja lämpömittaria, sekä käyttää havaintojen teossa myös itse tehtyjä välineitä
- osaa selittää yksinkertaisten laitteiden toimintaa kuten vipu, pyörä, jousi sekä osaa tutkia erilaisten rakenteiden lujuutta
- osaa rakentaa yksinkertaisen virtapiirin pariston, lampun ja johtimien avulla sekä tuntee kodissa käytettäviä sähkölaitteita; oppilas ymmärtää, että sähkön käyttöön liittyy vaaroja, ja osaa käyttää sähkölaitteita turvallisesti
- tuntee erilaisia valon, äänen ja lämmön lähteitä sekä tunnistaa ja osaa tutkia valoon, ääneen ja lämpöön liittyviä ilmiöitä kuten äänen eteneminen, valon heijastuminen ja lämmön siirtyminen ja lämmittäminen
- tuntee myös näön ja kuulon suojeluun sekä palovammojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä ja osaa toimia niiden mukaisesti
- osaa tutkia ilman ja veden ominaisuuksia sekä veden olomuodon muutoksia ja kuvailla veden kiertokulkua luonnossa
- ymmärtää aineen muuttumisen toiseksi aineiksi esimerkiksi kynttilän tai puun palaessa; oppilas tuntee herkästi syttyviä aineita ja osaa käyttää alkusammutusvälineitä
- tuntee erilaisten aineiden ja materiaalien ominaisuuksia ja käyttötarkoituksia ja ymmärtää, että kotona voi olla vahingollisia aineita, kuten lääkkeitä, pesu- ja puhdistusaineita sekä liuottimia ja tupakka- ja alkoholituotteita
- osaa lajitella jätteitä, ei roskaa ympäristöä sekä osaa säästää vettä, sähköä ja lämpöä.

Ihminen ja terveys

Oppilas

- osaa kuvata kasvun ja kehityksen sekä elämänsä eri vaiheita, osaa nimetä ihmisen tärkeimmät ruumiinosat ja keskeisiä elintoimintoja
- tuntee terveyttä edistäviä arkipäivittäisiä tottumuksia: vuorokausirytmä, ravinto, säännöllinen ruokaileminen, päivittäinen liikunta, riittävä uni ja lepo, oikeat työasennot ja ryhti, pukeutuminen, suun terveys, hygienia
- osaa perussäännöt kohteliaasta käytöksestä ja ryhmässä toimimisesta; hän osaa tunnistaa ja nimetä erilaisia tunteita ja tietää, miten tunteiden ilmaisua voidaan säädellä
- osaa kuvata tavallisimpia sairauksia, niiden oireita ja itsehoitoa; hän tietää lääkkeiden käytön perussääntöjä; hän osaa yksinkertaisia ensiaputaitoja ja osaa hälyttää tai hakea apua tarvittaessa.

Turvallisuus

Oppilas

- osaa kuvata erilaisia kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä; hän tietää yksilön oikeuden fyysiseen koskemattomuuteen ja tunnistaa hyväksytyin ja ei-toivotun kosketuksen erot; tietää, miten tarvittaessa voi hakea apua itselleen ja ketkä auttavat koulussa ja lähiyhteisössä

- tietää ikäkautensa mukaisesti, mikä on luvallista toimintaa ja mikä ei
- tietää ja tunnistaa turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä lähiympäristössä ja liikuttaessa liikenteessä, vesillä tai jäällä; hän tuntee jalankulkijana ja pyöräilijänä keskeiset liikennesäännöt ja ymmärtää, miksi sovittuja ohjeita ja sääntöjä pitää noudattaa.

ARVOSANAN 5(VÄLTTÄVÄ) KUVAUS

Hallitsee joitakin yksittäisiä hajatietoja.

Osallistuu harvoin keskusteluun. Ryhmänjäsenenä passiivinen. Tarvitsee paljon ohjausta. Ei osoita kiinnostusta asioiden tutkimiseen.

Vain osa kirjallisista tehtävistä/läksyistä tehty.

Koearvosanat 4- 6.

7.8 BIOLOGIA JA MAANTIETO

VUOSILUOKAT 5-6.LK

TAVOITTEET:

BIOLOGIA

Oppilas

- oppii tunnistamaan eliölajeja sekä ymmärtämään eliöiden ja niiden elinympäristöjen välistä vuorovaikutusta.
- oppii arvostamaan ja vaalimaan luonnon monimuotoisuutta.
- oppii tuntemaan itseään ihmisenä ja osana luontoa.
- kehittyä havainnoimaan ympäristöään.
- saa myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnosta.

MAANTIETO

- Oppilaan maailmankuva laajenee kotimaasta Eurooppaan ja muualle maailmaan.
- Oppilas tutustuu omaan ja vieraisiin kulttuureihin.
- Oppilas tutustuu ihmisen toimintaan maapallon eri alueilla.
- Oppilas saa käsityksen luonnon ja ihmisen toiminnan välisestä vuorovaikutuksesta.

AIHEPIIRIT/SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- Eliökunta
- Lähialueen eliöt
- Elintarvikkeiden alkuperä

- Metsä ja suo ekosysteeminä

Lähiympäristöstä maailmalle

- Eurooppa
- Maapallo vyöhykkeittäin

Ihminen ja ympäristö

- Ihmisen rakenne
- Ihmisen fyysinen ja psyykinen kehitys
- Ympäristölukutaito

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa liikkua luonnossa sekä havainnoida ja tutkia luontoa
- osaa kuvata tekemiään yksinkertaisia luontoon ja muuhun ympäristöön liittyviä tutkimuksia sekä selostaa niiden tuloksia
- tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja osaa kerätä lähiympäristön kasveja ohjeiden mukaisesti

Eliöt ja elinympäristöt

- tuntee eri selkärangkaisryhmät ja tunnistaa lähiympäristön yleisimmät nisäkkäät, linnut ja kalat sekä osaa kertoa esimerkkejä eläinten sopeutumisesta ympäristöönsä
- tietää, että vihreät kasvit valmistavat itse oman ravintonsa yhteyttämisen avulla
- osaa selittää ravintoketjun pääperiaatteet jonkin esimerkin avulla
- ymmärtää ja osaa antaa esimerkkejä siitä, miksi ja miten ihminen on riippuvainen luonnosta, ja osaa selvittää peruselintarvikkeiden alkuperän
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten lähiluontoa ja asuinympäristöä voidaan vaalia ja suojella

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu, kehitys ja terveys

- osaa kuvata perusasioita ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- osaa tarkastella omaan kasvuunsa ja kehitykseensä liittyviä muutoksia, osaa selittää murrosiän ja seksuaalisen kehityksen muutoksia tytöillä ja pojilla ja antaa esimerkkejä niiden yksilöllisestä ilmenemisestä
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten tunteiden ilmaisua voidaan säädellä sekä osaa tarkastella asioita myös muiden ihmisten näkökulmasta
- tietää ikäkauteensa liittyvät oikeutensa ja vastuunsa.

Karttataidot

Oppilas

- osaa etsiä kartastosta tutkimiaan paikkoja ja tulkita kartaston erilaisia karttoja sekä käyttää kartanluvussa hyväkseen karttamerkkejä ja mittakaavoja
- osaa tulkita tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisten viestimien välittämää tietoa sekä osaa kriittisesti arvioida eri tietolähteitä
- osaa havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja diagrammien avulla

Eurooppa osana maailmaa

- tietää pääpiirteissään Euroopan valtiot ja niiden pääkaupungit sekä osaa kuvata luonnonolojen vaihtelua Euroopassa

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

- tietää maailmankartan keskeisen nimistön, kuten maanosat, valtameret, suurimmat vuoristot sekä sademetsä- ja aavikkoalueet
- tietää, että maapallolla on erilaisia ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä, ja osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten ilmasto-olot, kuten lämpötila ja sademäärä, vaikuttavat ihmisen toimintaan, erityisesti maatalouteen ja asumiseen eri vyöhykkeillä, sekä osaa kuvata ihmisten elämää erilaisissa ympäristöissä
- osaa kertoa esimerkkejä eri alueilta siitä, millaisia muutoksia ihmisen toiminta, kuten kaupunkien ja teollisuuden rakentaminen, liikalaiduntaminen ja polttopuun kerääminen on aiheuttanut ympäristössä
- osaa tunnistaa oman kulttuurin ja vieraiden kulttuurien piirteitä.

ARVOSANAN 5 (VÄLTTÄVÄ) KUVAUS

Hallitsee joitakin yksittäisiä hajatietoja.

Osallistuu harvoin keskusteluun. Ryhmänjäsenenä passiivinen. Tarvitsee paljon ohjausta. Ei osoita kiinnostusta asioiden tutkimiseen.

Vain osa kirjallisista tehtävistä/läksyistä tehty.

Koearvosanat 4- 6.

BIOLOGIA (vuosiluokat 7– 9)

TAVOITTEET

a. Arvoperusta – biologinen sivistys

Oppija oppii

- kunnioittamaan luonnon monimuotoisuutta ja suhtautumaan myönteisesti luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja puolustamiseen
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet
- ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön periaatteet
- sisäistämään kestävä kehityksen vaatimukset ja mahdollisuudet
- ymmärtämään ja hyväksymään itsensä osaksi muuta eliökuntaa
- ymmärtämään oman biologiansa sekä terveyden että hyvinvointinsa välisen yhteyden
- arvioimaan elämään ja luontoon liittyviä eettisiä kysymyksiä

b. Tiedolliset tavoitteet – eliöt ja elämä ilmiönä

Oppija oppii

- biologialle ominaisia käsitteitä
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- tunnistamaan eliölajeja
- hahmottamaan ekosysteemin rakennetta
- tuntemaan ihmisen perusrakenteen ja keskeiset elin toiminnot sekä ymmärtämään seksuaalisuuden biologisen perustan
- tuntemaan perinnöllisyyteen ja biotekniikkaan liittyviä keskeisiä käsitteitä
- tunnistamaan kotimaan ja kotiseudun ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia

c. Taidolliset tavoitteet – elämän tarkkaamisen perusta

Oppilas oppii

- biologialle ominaisia tiedonhankintamenetelmiä
- biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä

KESKEISET SISÄLLÖT

Ekosysteemi

- peruslajisto: kasvit, eläimet, sienet
- ekosysteemin rakenne ja toiminta: vesi/metsä/suo
- eliöiden sopeumat elinympäristöönsä

Elämä ja evoluutio

- elämän perusominaisuudet
- solu
- perinnöllisyys
- evoluutio

Ihminen

- ihmiselämän vaiheet
- ihmisen rakenne, elintoiminnot ja terveys
- elimistön toimintahäiriöt ja niiden korjaaminen

Biologis-maantieteellinen aihekokonaisuus: yhteinen ympäristö

- maailmalaajuiset ympäristö- ja kehityskysymykset
- Itämeren alueen ympäristökysymykset
- oman elinympäristön tilan ja ympäristömuutosten tutkiminen
- ekologisesti kestävä kehitys
- ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet

PÄÄTTÖARVIOINIIN KRITEERIT ARVOSANALLA 8

ks. valtakunnallinen OPS
biologian tutkimustaidot
luonto ja ekosysteemit
elämä ja evoluutio
ihminen
yhteinen ympäristö

MAANTIETO (vuosiluokat 7–9)

TAVOITTEET

Arvoperusta – maantieteellinen sivistys

Oppija oppii

- ymmärtämään planeettamme rajallisena, ainutlaatuisena ja korvaamattomana kotinamme
- ymmärtämään ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta eri aluetasoilla
- ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön periaatteet
- sisäistämään kestävä kehityksen vaatimukset ja mahdollisuudet kotiplaneettamme asujaimiston kannalta sekä toimimaan itse kestävä kehityksen mukaisesti
- ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä
- arvioimaan kotiplaneettamme ympäristön tilaan ja tulevaisuuden kehitykseen liittyviä eettisiä kysymyksiä
- tuntemaan ja arvostamaan Suomen luonnon- ja kulttuuriympäristöä
- kunnioittamaan eri kulttuurien piirteitä sekä suhtautumaan myönteisesti kotimaan vähemmistökuulttuureihin ja maahanmuuttajiin sekä vieraisiin maihin ja niiden kansoihin

Tiedolliset tavoitteet

Oppija oppii

- rakentamaan tasapainoisen maantieteellisen maailmankuvan
- maailmankuvan rakentamisen kannalta keskeisen maantieteellisen nimistön: Maailma, Eurooppa ja Suomi sekä kotiseutu
- maantieteelle ominaisia käsitteitä
- käyttämään maantieteellisiä tietolähteitä – ennen muuta erilaisia karttoja ym.
- määrittämään alueiden sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet
- ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla
- ymmärtämään maanpintaa muokkaavien tekijöiden vaikutuksen maisemassa
- ymmärtämään luonnon (ympäristön) ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta Suomessa, Euroopassa ja muualla maailmassa sekä tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista
- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä niin kotimaassa kuin muuallakin maailmassa
- vertailemaan maapallon eri osia toisiinsa niin luonnon- kuin ihmismaantieteen näkökulmasta

- tuntemaan Euroopan luonnon- ja ihmismaantieteen keskeiset piirteet
- tuntemaan Suomen ja kotiseudun luonnon- ja ihmismaantieteen keskeiset piirteet

Taidolliset tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään maantieteelle ominaisia tiedonhankintamenetelmiä itsenäisesti ja yhdessä
- käyttämään maantieteelle ominaisia tietolähteitä itsenäisesti ja yhdessä
- havainnollistamaan ja tulkitsemaan maantieteellistä informaatioita maantieteelle ominaisin keinoin, kartoilla

KESKEISET SISÄLLÖT

Tellus – ihmisen kotiplaneetta

- maapallon asema maailmankaikkeudessa ja auringossa
- maapallon liikkeet
- maapallon planetaarisuus
- maapallon sisäiset ja ulkoiset voimat

Kirjava maapallo

- kahden tahi useamman maantieteellisesti ja kulttuurisesti erilaisten maanosien luonnonolojen, ihmistoiminnan ja kulttuuristen piirteiden vertaileminen

Suomi Euroopassa

- Suomen karttakuva
- Suomen luonnonmaantieteen pääpiirteet
- Suomen luonnon- ja kulttuurimaisemat
- ihmistoiminnan edellytykset Suomessa ja Euroopassa
- Suomen kulttuurimaantieteen pääpiirteet
- kulttuurinen monimuotoisuus Suomessa; valta- ja vähemmistökulttuurit
- oman lähiympäristön ja kotiseudun tutkiminen: luonnonympäristö, rakennettu ympäristö ja sosiaalinen ympäristö

Biologis-maantieteellinen aihekokonaisuus: yhteinen ympäristö

- maailmalaajuiset ympäristö- ja kehityskysymykset
- Itämeren alueen ympäristökysymykset
- oman elinympäristön tilan ja ympäristömuutosten tutkiminen
- ekologisesti kestävä kehitys
- ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

ks. valtakunnallinen OPS
maantieteelliset taidot
Maailman jäsentäminen
Euroopan jäsentäminen
Suomen jäsentäminen
yhteinen ympäristö

7.9 FYSIIKKA JA KEMIA

vuosiluokat 5-6

TAVOITTEET

Oppilas

- ymmärtää fysiikan ja kemian merkityksen jokapäiväisessä elämässä ja innostuu niiden opiskelusta.
- omaksuu kokeellisten tutkimusmenetelmien tekemisen taitoja edeten havainnoistaan yksinkertaisten kokeiden kautta fysiikan ja kemian peruskäsitteisiin ja periaatteisiin.
- oppii huolehtimaan omasta ja ympäristönsä terveydestä ja turvallisuudesta.

AIHEPIIRIT/SISÄLLÖT

Sähkö:

- Erilaiset jännitelähteet
- Sähkön tuottama lämpö, valo ja liike
- Sähköturvallisuus
- Energiavarat maapallolla

Luonnon rakenteet:

- Voimat ja niiden vuorovaikutukset
- Maan ja kuun liikkeet
- Aurinkokunta ja tähtitaivas

Aineet ympärillämme:

- Ilmakehä
- Vesi
- Maaperän aineet
- Elinympäristön aineet

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas osaa

- työskennellä turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita
- tehdä havaintoja ja mittauksia eri aisteilla ja mittausvälineillä sekä kohdistaa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin, esimerkiksi liikkeeseen tai lämpötilaan ja niiden muutoksiin
- tehdä johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan, esittää mittaustuloksiaan esimerkiksi taulukoiden avulla sekä selittää luonnon perusilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita, esimerkiksi sen, että mitä suurempi massa kappaleella on, sitä vaikeampi se on saada liikkeelle tai pysäyttää
- tehdä yksinkertaisia kokeita, esimerkiksi tutkia mitkä tekijät vaikuttavat kiinteän aineen liukenemiseen
- käyttää käsitteitä, suureita ja niiden yksiköitä aineiden, kappaleiden ja ilmiöiden ominaisuuksien kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokitteluissa
- koota eri lähteistä löytämäänsä tietoa sekä pohtia sen oikeellisuutta aikaisempien tietojensa, tutkimustensa ja muiden kanssa käymiensä keskustelujen perusteella.

Energia ja sähkö

Oppilas

tuntee eri jännitelähteitä, kuten pariston ja akun, sekä osaa tehdä kokeita, joissa sähköä käytetään valon, lämmön ja liikkeen aikaansaamiseen

tietää, että sähköä ja lämpöä voidaan tuottaa erilaisten luonnonvarojen avulla, sekä osaa luokitella luonnonvaroja uusiutuviin ja uusiutumattomiin.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- osaa tutkia vuorovaikutuksista aiheutuvia voimia kuten painovoimaa, kitkaa sekä ilman- ja vedenvastusta sekä tunnistaa erilaisia liikkeitä
- osaa tutkia, miten voima muuttaa liikettä ja soveltaa luonnontieteellistä tietoa, kuten kuvata ja arvioida vaaratilanteita liikenteessä
- tunnistaa Maan ja Kuun liikkeistä johtuvia ilmiöitä, kuten vuorokaudenajat, vuodenajat sekä Kuun vaiheet ja pimennykset, sekä tuntee Aurinkokunnan rakenteen ja osaa tehdä havaintoja tähtitaivaasta.

Aineet ympärillämme

Oppilas

- tuntee ilman koostumuksen, tietää ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä sekä ymmärtää ilmakehän merkityksen elämän ylläpitäjänä
- osaa tutkia erilaisia veden ominaisuuksia sekä tietää, miten vesiä puhdistetaan
- osaa luokitella maaperästä saatavia aineita, tuntee maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä sekä osaa käyttää erilaisia aineiden erottamismenetelmiä kuten suodatus, kiteytys ja seulominen

- tuntee perusasioita ympäristönsä aineiden ja tuotteiden turvallisesta käytöstä ja elinkaaresta sekä osaa tutkia aineiden ja tuotteiden ominaisuuksia, esimerkiksi happamuutta
- tuntee keskeisiä asioita päihde- ja huumausaineista, ymmärtää, miksi ne ovat haitallisia, ja osaa perustella, miksi niiden käyttöä pitää välttää.

ARVOSANAN 5 (VÄLTÄVÄ) KUVAUS

Hallitsee joitakin yksittäisiä hajatietoja.

Osallistuu harvoin keskusteluun. Ryhmänjäsenenä passiivinen. Tarvitsee paljon ohjausta. Ei osoita kiinnostusta asioiden tutkimiseen.

Vain osa kirjallisista tehtävistä/läksyistä tehty.

Koearvosanat 4- 6.

FYSIIKKA

VUOSILUOKAT 7-9

Vuosiluokilla 7-9 fysiikan opetuksen ydintehtävänä on syventää oppilaan tietämystä fysiikasta ja käsitystä fysikaalisen tiedon luonteesta sekä vahvistaa kokeellisen tiedonhankinnan taitoja. Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan peruskäsitteitä ja lakeja. Kokeellisuuden tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja sekä kehittää kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle valmiuksia keskustella ja kirjoittaa fysiikan ja teknologian tiedonalaan kuuluvista asioista ja ilmiöistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä auttaa häntä ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Fysiikan opiskelu tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamista sekä antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekemistä ja ongelmien hahmottamista
- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailemista ja luokittelemista, hypoteesin esittämistä ja testaamista sekä tulosten käsittelemistä, esittämistä ja tulkitsemista
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fysikaalisia ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmien ratkaisemisessa
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja ja niissä tapahtuvia energiamuutoksia, erilaisia luonnon rakenteita ja rakenneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita.

KESKEISET SISÄLLÖT

Liike ja voima

- Vuorovaikutus, niistä syntyvät voimat, niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä
- liike, tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit
- voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho.

Värähdys- ja aaltoliike

- Erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt, aaltoliikkeen synty, vastaanottaminen, havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen, sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait
- äänen ja valon merkitys ja sovellukset
- optisten laitteiden toimintaperiaatteita.

Lämpö

- Kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla sekä lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset
- energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona.

Sähkö

- Kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat
- tasavirtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt sekä näiden ilmiöiden soveltaminen turvallisesti jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa
- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa sekä sähköön käyttö kotona.

Luonnon rakenteet

- Luonnon rakenteet ja mittasuhteet
- rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset sekä energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa
- radioaktiivinen hajoaminen, fission ja fuusion, ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon sekä säteilyltä suojautuminen.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KUVAUS ARVOSANALLE 5

- Suuria puutteita fysiikan keskeisissä sisällöissä, vain joitakin hajatietoja fysiikasta
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot heikot
- vaatii jatkuvaa ohjausta ohjeitten tulkitsemisessa, työn teossa, tuloksien kirjaamisessa ja tulkitsemisessa

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä turvallisesti ja ohjeita noudattaen

- osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden oppilaiden kanssa
- osaa laatia pienimuotoisia tutkimusselostuksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukkojen ja graafien avulla sekä tulkita niitä
- osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä
- tietää, että fysiikka on perusluonnontiede ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä ja tekniikassa.

Liike ja voima

Oppilas

- osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima
- osaa tehdä graafisia esityksiä esimerkiksi tasaisen ja kiihtyvän liikkeen mittaustuloksista sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskemiseen
- ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden, esimerkiksi vivun, toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia
- osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä, esimerkiksi vertailla aineiden tiheyksiä ja selittää tiheyden avulla erilaisia ilmiöitä, kuten kellumisen ja kuumailmapallon toiminnan
- tuntee työn ja energian välisen yhteyden
- ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan.

Värähdys- ja aaltoliike

Oppilas

- tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä, esimerkiksi aaltoliikkeen synnyn, etenemisen, vastaanottamisen, heijastumisen ja taittumisen
- tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla
- osaa tutkia valon heijastumista ja taittumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa
- ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojautuminen sekä valo tiedonsiirrossa.

Lämpö

Oppilas

- tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja osaa tulkita niitä
- osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla
- osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä.

Sähkö

Oppilas

- osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia
- ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiirin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiirin mallina
- tuntee sähköä hyödyntäviä sovelluksia, kuten sähkömagneettisen viestinnän
- tuntee sähköön tuotantoon ja siirtoon liittyviä prosesseja kuten muuntajan toiminta, osaa selittää energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- tuntee säteilylait ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä
- hahmottaa rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla
- osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä, mm. energia, vuorovaikutus ja säteily
- ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa.

KEMIA

VUOSILUOKAT 7-9

Kemian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7-9 on syventää oppilaan tietämystä kemiasta ja kemiallisen tiedon luonteesta sekä ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle persoonallisuuden kehittymisen ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamisen kannalta välttämättömiä aineksia, ja se auttaa ymmärtämään kemian ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Kemian opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja ja keskustella erityisesti energian tuotantoon, ympäristöön ja teollisuuteen sekä tuotteiden elinkaareen liittyvistä asioista ja ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Opetus tukeutuu kokeelliseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havaitseminen ja tutkiminen. Tästä edetään ilmiöiden tulkitsemiseen, selittämiseen ja kuvaamiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkielellä. Kokeellisuuden tulee auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja, kehittää käden taitoja ja kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä innostaa oppilasta kemian opiskeluun.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyyppillisiä tutkimusmenetelmiä ja arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- ymmärtämään aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- käyttämään aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja
- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle.

KESKEISET SISÄLLÖT

Ilma ja vesi

- Ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle
- vesi ja veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys
- aineiden paloherkkyys, palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä.

Raaka-aineet ja tuotteet

- Tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuuksia sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset
- alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen sekä reaktionopeuksien vertailu
- reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin tai jaksollisen järjestelmän avulla.

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- Fotosynteesi ja palaminen, energialähteet
- orgaanisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö
- hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteet
- hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina
- pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KUVAUS ARVOSANALLE 5

- Suuria puutteita kemian keskeisissä sisällöissä, vain joitakin hajatietoja kemiasta.
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot heikot
- vaatii jatkuvaa ohjausta ohjeitten tulkitsemisessa, työn teossa, tuloksien kirjaamisessa ja tulkitsemisessa

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa työskennellä annetun ohjeen mukaan turvallisesti yksin ja ryhmässä sekä maastossa että laboratorioissa
- osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, esimerkiksi kokeen, jossa tutkitaan aineen palamista, palamistuotteen liukenemista veteen ja syntyneen vesiliuoksen happamuutta
- osaa esittää kokeidensa tulokset ja tulkita niitä
- tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasvihuoneilmiö ja happamoituminen
- tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yhteiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavarannolle sekä korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa
- tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistapoja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja
- tuntee kemian teollisuuden eri aloja ja tuotteita, esimerkiksi erilaisia materiaaleja ja kodin kemikaaleja, sekä niiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä
- osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja tehdä valintoja kuluttujana
- osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan aineiden ominaisuuksia ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähkönjohtokykyä ja olomuodon muutoksia
- osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esimerkiksi epäjalot ja jalot metallit
- osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisia malleja käyttäen
- osaa tulkita ja kirjoittaa yksinkertaisia reaktioyhtälöitä, esimerkiksi hiiliyhdisteiden palamisreaktion
- osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkyydestä ja sidosten muodostumisesta kemiallisessa reaktiossa atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä.

7.10 TERVEYSTIETO

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoitus on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden tiedollisia sosiaalisia, tunteiden säätelyä ohjaavia, toiminnallisia ja eettisiä valmiuksia.

Opetuksen lähtökohtana on terveyden ymmärtäminen fyysiseksi, psyykkiseksi ja sosiaalisesti toimintakyvyksi. Opetuksessa kehitetään tietoja ja taitoja terveydestä, elämäntavasta, terveystottumuksista ja sairauksista sekä kehitetään valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman sekä toisten terveyden edistämiseksi.

Terveystieto on oppiaineena oppilaslähtöinen, toiminnallisuutta ja osallistavuutta tukeva. Opetuksen lähtökohtana on nuoren arki, kasvu ja kehitys sekä ihmisen elämäntavasta. Opetuksessa otetaan huomioon myös yleiset ja koulu- ja paikkakuntakohtaiset ajankohtaiset terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset. Opetustavat etenevät opettajakeskeisestä oppilaskeskeisimmiksi myös tiedonhankinnassa.

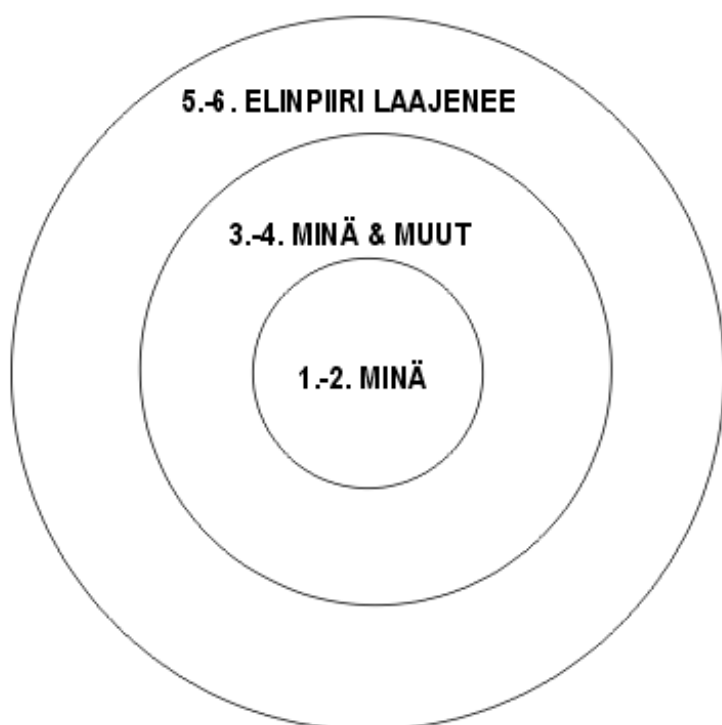
TAVOITTEET

VUOSILUOKAT 1 – 6

Terveystiedon opetus tapahtuu integroituna, liikuntaan, ympäristö- ja luonnontietoon, biologiaan ja fysiikkaan ja kemiaan. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- oppii arvioimaan terveyttä edistäviä ja haittaavia tekijöitä sekä tunnistamaan ja pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja varsinkin omassa elinpiirissään
- ymmärtää sääntöjen ja sopimusten merkityksen perheen ja koulun yhteisön toimivuuden edellytyksenä
- oppii hyväksymään erilaisuutta

Tavoitteiden jakautuminen eri oppiaineissa löytyy opetussuunnitelmien perusteista ko. aineiden kohdalta tarkennettuna.

VUOSILUOKAT 7 – 9

7-9 luokilla terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että oppilas

7. luokalla:

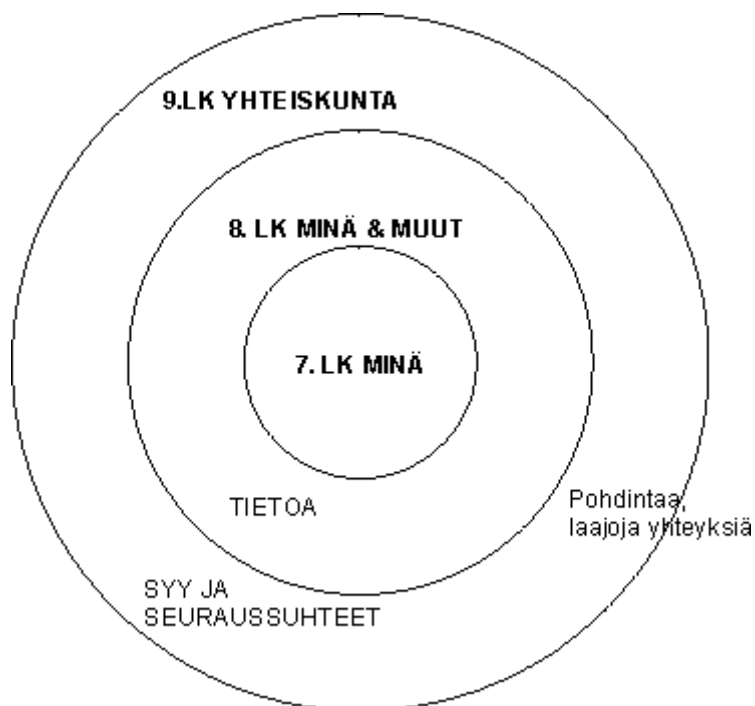
- tuntee ihmisen kasvun ja kehityksen ja elämänkulun tunnuspiirteitä ja oppii ymmärtämään nuoruuden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä.
- oppii arvioimaan terveyttä edistäviä ja haittaavia tekijöitä sekä tunnistamaan ja pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja varsinkin omalla paikkakunnalla
- oppii ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen yhteisöjen kuten perheen, koulun, vertaisryhmän ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edellytyksenä

8. luokalla:

- oppii ymmärtämään itseään ja ihmisten erilaisuutta sekä terveyteen, vammaisuuteen ja sairauksiin liittyviä arvoja ja näkemyksiä
- oppii tunnistamaan ja ymmärtämään voimavarojen ja selviytymisen taitojen merkityksen terveyden ja hyvinvoinnin perustana ja osaa käyttää ja kehittää niitä tarkoituksenmukaisella tavalla
- osaa huolehtia itsestään ja ympäristöstään, tunnistaa ennaltaehkäisyä ja avun tarpeen ja osaa toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa

9. luokalla:

- oppii käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja tiedonhankintamenetelmiä ja hyödyntämään niitä terveyden edistämiseksi, tietää oman paikkakunnan terveystalvelujen mahdollisuudet
- oppii arvioimaan ympäristön, kulttuurin ja median merkitystä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta, osaa pohtia tätä nimenomaan oman paikkakunnan tilanteen pohjalta

KESKEISET SISÄLLÖT

1.-2. luokat

- henkilökohtainen puhtaus, eri ikäkaudet, turvallinen liikennekäyttäytyminen

3.-4. luokat

- ystävyyssuhteiden merkitys, oma toiminta suhteessa muiden toimintaan

5.-6. luokat

- fyysinen kasvu ja kehitys, syntymä ja kuolema, perhe ja sosiaaliset suhteet, tupakka, alkoholi, turvallinen toiminta eri tilanteissa, ristiriitojen selvittäminen ja mieltä painavista asioista puhuminen

Sisältöjen jakautuminen eri oppiaineissa löytyy opetussuunnitelmien perusteista ko. aineiden kohdalta tarkennettuna.

7. luokka

- fyysinen kasvu ja kehitys sekä niihin vaikuttavat tekijät kuten vuorokausirytmä, uni, lepo, kuormitus, ravitsemus, henkilökohtainen puhtaus
- ihmisen elämäntapa ja eri ikäkaudet, kehitykseen ja elämäntapaan liittyvät muutokset nuoruuden kehityksen erityispiirteet ja tarpeet, kehittyvä seksuaalisuus
- tupakka ja alkoholi

8. luokka

- psyykkinen kasvu ja kehitys sekä niihin liittyvät tekijät kuten itsetuntemus ja itsensä arvostaminen, mielenterveys ja sen vaihtelu, mielen ja ruumiin tasapaino, kriisit ja niistä selviytyminen,
- sosiaalinen kasvu ja kehitys sekä niihin liittyvät tekijät kuten yksilöllisyys ja erilaisuus, yksilön velvoitteet ja vastuu yhteisössään, suvaitsevaisuus, välittäminen ja huolenpito, tunteet ja niiden ilmaiseminen, vuorovaikutustaidot,
- seksuaaliterveys
- ravinto ja terveys, erityisruokavaliot, syömishäiriöt, yleisimmät allergiat
- liikenneturvallisuus ja -käyttäytyminen, vaaratilanteet ja onnettomuudet, tapaturmat ja ensiapu,
- terveyttä edistävä liikunta
- kansantaudit, tavallisimmat tartuntataudit ja sairaudet, oireiden tunnistaminen, sairastaminen
- alkoholi ja huumeet
- terveys voimavarana

9. luokka

- lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskeva lainsäädäntö
- ympäristö ja terveys, työhyvinvointi
- keskeiset terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut ja kansalaisjärjestöjen työ
- kulttuuri ja terveys

ARVIOINTI

Arvioitavina kohteina ovat oppilaan aktiivinen toiminta, tiedot ja terveystietämys. Päätösarviointi pohjautuu Opetushallituksen määrittelemiin hyvän osaamisen kriteereihin.

ARVOSANAN 5 KUVAUS

Ei osaa terveyteen liittyviä keskeisiä sisältöjä ja suhtautuu kaikkeen työskentelyyn välinpitämättömästi.

7.11 USKONTO

KAIKKI USKONTOSIDONNAISET RYHMÄT

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun näkökulmasta sekä laajempaan yhteiskunnallisena ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuurin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomusperinteitä. Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä.

Opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää omaan uskontoon
- perehdyttää suomalaiseen katsomusperinteeseen
- tutustuttaa muihin uskontoihin
- auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä
- kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.
- perehdyttää mäntsäläläiseen uskonnolliseen elämään ja erityisesti oman uskontokunnan perinteeseen paikkakunnalla
- pyrkiä yhteistyöhön lasten uskonnollisten taustayhteisöjen kanssa

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen lähtökohtana on tutustuttaa oppilas monipuolisesti uskonnolliseen kulttuuriin ja tuoda esiin oppilaan kehityksen ja kasvun kannalta keskeisiä tekijöitä. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskontojen vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Opetuksen tavoite on laaja-alainen uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Pääpaino on oppilaan oman uskonnollisen identiteetin vahvistamisessa.

VUOSILUOKAT 1-5

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 1-5 on aineksien tarjoaminen oppilaan maailmankatsomuksen rakentumiseksi. Keskeisessä asemassa opetuksessa ovat oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan tutustuminen tietojen ja omien kokemusten kautta, Raamattuun

perehtyminen sekä oppilaiden rohkaiseminen eettiseen arviointiin ja siitä nousevaan vastuullisuuteen. Maailmankatsomuksen rakentuminen ja eettinen arviointi tukeutuvat evankelisluterilaisen uskonnon perinteeseen.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden sekä näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä
- tutustuu Uuteen testamenttiin, Jeesuksen elämään ja opetukseen
- tutustuu Vanhan testamentin keskeisiin kertomuksiin
- oppii yhdistämään kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista.
- perehtyy mahdollisuuksien mukaan paikallisen seurakuntaelämän ja kirkkovuoden vieton erityispiirteisiin
- perehtyy muihin kristillisiin kirkkoihin, uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin sikäli kuin niitä esiintyy Mäntsälässä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luottamus ja turvallisuus

- Oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita
- Jumala Isänä ja Luojana, Herran siunaus sekä Jeesuksen opetukset Jumalan huolenpidosta.
- Oikeus olla lapsi ja elää Jumalan huolenpitoon luottaen.

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- Minun juureni; perheen ja suvun arvoja ja perinteitä
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia
- suvaitsevaisuus, alustava tutustuminen niihin kirkkoihin, uskontoihin ja vähemmistöihin, jotka liittyvät oppilaiden elämään.

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Alku- ja patriarkkakertomukset
- Egyptistä luvattuun maahan
- Jeesuksen elämä ja opetukset, Isä meidän –rukous.
- Isä meidän –rukous opetellaan ulkoa.

Eettisyyteen kasvaminen

- Ihmisen arvo erityisesti luomisen näkökulmasta
- kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus.

Luterilaisen kirkon elämä

- Seurakunta oppilaan elämässä
- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta
- seurakunnan keskeisiä toimintoja kuten jumalanpalvelus, kirkolliset toimitukset, diakonia sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristilliset symbolit kirkossa ja arjen keskellä, kirkkotaide sekä virret ja muut hengelliset laulut.
- oman seurakunnan elämä ja toiminta.
- opeteltavat Virsikirjan virret: 1, 13, 21, 88, 125, 135, 492, 501, 571, 577
- muita virsiä ja hengellisiä lauluja.

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- Oppilaiden kohtaamat uskonnot ja kirkot Suomessa ja maailmalla
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä ja erilaisia piirteitä.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas tuntee tiedonhankinnan pohjaksi keskeiset asiat kristinuskosta ja Suomen evankelisluterilaisesta kirkosta.

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia
- ymmärtää pääpiirteissään kristinuskon syntytahtumat
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon peruspiirteet ja oman alueensa kotiseurakunnan
- tuntee Suomen evankelis-luterilainen kirkon kuuluvan kirkkojen suureen perheeseen ja tuntee myös muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä.

Oppilas alkaa hahmottaa uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollisen kielenkäytön luonnetta
- tunnistaa uskonnollisia symboleja, käsitteitä ja kielikuvia
- näkee uskontojen vaikutuksia omassa elämässään ja lähiympäristössään.
- hahmottaa kirkkovuoden tärkeimmät ajankohdat ja niiden sisällön

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

- Oppilas hahmottaa alustavasti uskon ja tiedon perusluonnetta
- Oppilas osaa tarkastella itselleen läheisiä elämäntilanteita
- Oppilas pystyy käyttämään oman maailmankatsomuksensa alustavia rakennusaineita.

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee eettiseen pohdintaan.
- tunnistaa moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja ottaa niitä huomioon omassa elämässään
- pohtii eettisiä kysymyksiä ikätasonsa edellyttämällä tavalla.

KUVAUS OPPILAAN VÄLTTÄVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- hallitsee joitakin yksittäisiä tietoja
- tekee läksyt satunnaisesti
- on oppitunneilla passiivinen suhteessa opiskeltaviin asioihin
- saa kokeista keskimäärin arvosanan 5.

VUOSILUOKAT 6–9

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6–9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä oman uskonnon ja muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä sekä näin tukea oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista.

TAVOITTEET

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- perehtyy kristinuskoon sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa.
- ymmärtää uskonnon merkityksen oman identiteettinsä ja maailmankatsomuksensa rakentumisessa
- oppii kriittistä ajattelua suhteessa eri katsomusten sisältöihin ja tapoihin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- Elämän merkitys ja rajallisuus
- uskon ja tiedon suhde
- uskon näkökulma ihmisen arvoon, joka on riippumaton hänen ominaisuuksistaan, kyvyistään, tms.
- uskon näkökulma kuolemaan.

Maailmanuskonnot

- Keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Raamattu

- Vanha Testamentti Israelin kansan vaiheiden ja uskon ilmentäjänä
- Vanha Testamentti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin näkökulmasta
- Uusi Testamentti Jeesuksen opetuksen ja kristinuskon synnyn ilmentäjänä
- Raamatun synnyn pääpiirteet sekä Raamatun tulkinta ja käyttö
- Raamatun kulttuurivaikutuksia.

Kirkko

- Keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä
- kirkkokunnat, niiden levinneisyys sekä elämän ja uskon pääpiirteet, ekumenia
- kirkkorakennus, sen symboliikka ja liittyminen seurakunnan elämään
- kristillinen usko, sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys, erityisesti luterilainen usko, kristilliset symbolit.

Suomalainen katsomusperinne

- Yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, erityisesti luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä, muita uskontoja ja uskonottomuus
- uskonnonvapaus
- luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta sekä kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne
- suomalainen muinaisusko, katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja sen jälkeinen aika.

Ihminen eettisenä olentona

- Eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen ja soveltaminen
- kristillinen ihmiskäsitys ja toisen asemaan asettuminen
- ihminen oman elämänsä, yhteiskunnan ja ympäristön muokkaajana
- kristillisen etiikan peruspainotukset kuten profeettojen sanoma, Jeesuksen Vuorisaarna ja vertaukset.

Kuudennella luokalla näistä sisällöistä käsitellään

- Yleiskuva Suomen kirkkohistoriasta ja uskontotilanteesta, erityisesti luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko
- Katolinen keskiaika, uskonpuhdistus erityisesti Suomessa ja sen jälkeinen aika
- Luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta, kirkkorakennus ja sen symboliikka sekä kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne
- Kristillisen etiikan peruspainotukset kuten profeettojen sanoma, Jeesuksen Vuorisaarna ja vertaukset

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa kristinuskosta ja evankelis-luterilaisesta kirkosta

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisen sisällön
- tuntee kristinuskon synty tapahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden perusluonteen
- ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä.

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta
- tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen
- hahmottaa oman maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KUVAUS ARVOSANALLE 5

Oppilas

- asennoituu opiskeluun välinpitämättömästi tai kielteisesti
 - laiminlyö usein muistiinpanot, tehtävät ja läksyt
 - osoittaa tietonsa ja taitonsa kokeissa ja tehtävissä välttävin tai heikoin arvosanoin.
- Oppilas
- kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan
 - tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia.

ORTODOKSINEN USKONTO

Ortodoksisessa uskonnonopetuksessa keskeistä on oppilaan ortodoksisen identiteetin vahvistaminen ja ylläpitäminen. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskonnon vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Lisäksi opetuksessa pyritään uskonnollisen ja katsomuksellisen yleissivistyksen saavuttamiseen.

VUOSILUOKAT 1-5

Ortodoksisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 1-5 on tietojen, taitojen ja kokemuksen kautta tarjota oppilaalle aineksia oman maailmankatsomuksensa rakentumiseksi ja eettisesti vastuuntuntoiseksi ihmiseksi kasvamiseksi.

TAVOITTEET

Oppilas

- vahvistaa ortodoksista identiteettiään perehtymällä ortodoksisen kirkkovuoteen, pyhien ihmisten elämään, liturgiseen elämään, ortodoksisen kristillisyyden peruskäsitteisiin ja oman seurakunnan toimintaan
- tutustuu uskonopin peruskysymyksiin
- perehtyy Raamatun kertomuksiin ja niiden sanomaan ja oppii pohtimaan Raamatusta ja oppilaan omasta elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kirkkovuosi ja pyhät ihmiset

- Pyhät ajat ja kirkkovuoden suuret ja keski-suuret juhlat
- oman kirkon ja oppilaan oma suojeluspyhä
- paastot sekä niihin liittyvät eettiset kysymykset
- kirkon suuria opettajia ja marttyyreja.

Kirkon jäsenenä

- Ortodoksinen perinne perheessä, koulussa, kotipaikkakunnalla, Suomessa, maailmassa
- oman seurakunnan toimintamuodot, erityisesti jumalanpalvelukset ja seurakunnan lapsityö
- luostarien toiminta
- kirkollisia järjestöjä
- lähiympäristön muita kirkkoja ja uskontoja
- oppilaiden kohtaama uskonnollisuus Suomessa ja maailmalla
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä ja eriyttäviä piirteitä.

Raamattu pyhänä kirjana

- Alkukertomukset ja patriarkkakertomukset
- Egyptistä luvattuun maahan
- Jeesuksen elämä ja opetukset
- evankeliumien kirjoittajat
- ylösnousemus ja uusi elämä
- Uuden testamentin ajanhistoriaa.

Liturginen elämä

- Jumalanpalvelusten toimittajat ja liturgia-jumalanpalvelus
- sakramentteja, erityisesti kaste, mirhalla voitelu, katumus ja ehtoollinen

- kirkkomusiikki: tropareja, jumalanpalvelusveisuja ja muiden pyhien toimitusten veisuja
- kirkko rakennuksena ja pyhänä paikkana
- ikoni kuvana ja pyhänä esineenä.

Uskonoppi ja eettisyyteen kasvaminen

- Ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisena
- Pyhän Kolminaisuuden persoonat ja niiden erityispiirteet
- pelastus ja iankaikkinen elämä
- kirkko ja seurakunta
- kymmenen käskyn etiikka.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas tuntee tiedon hankinnan pohjaksi keskeiset asiat ortodoksisuudesta

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä kykenee seuraamaan kirkkovuotta omassa elämässään
- tuntee ortodoksisen ihmisenäkemyksen sekä ortodoksisen kristillisyyden muita peruskäsitteitä ja pystyy soveltamaan niitä omassa elämässään
- tuntee liturgiajumalanpalveluksen merkityksen osana ortodoksikristityn elämää.

Oppilas tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia

Oppilas

- tuntee pääpiirtein Vanhan ja Uuden Testamentin erilaisen luonteen
- tuntee Kristuksen opetuksia ja elämänvaiheet
- osaa pohtia Raamatun kertomusten kautta sekä omasta elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä ja osaa ottaa niitä huomioon omassa elämässään.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee ortodoksisen uskonopin keskeisiä peruskäsitteitä
- tuntee ortodoksista traditiota osana ortodoksikristityn elämää
- hänellä on käytössään aineksia ortodoksisen identiteetin vahvistamiseksi
- kykenee vahvistamaan ortodoksista identiteettiään.

Oppilas tuntee oman uskonnon sekä lähiympäristön uskontoja

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkon erityispiirteitä
- tunnistaa oman perheen uskonnollisen taustan
- tuntee oman kotiseurakunnan toimintaa
- tuntee lähiympäristössä olevia muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä.

KUVAUS OPPILAAN VÄLTTÄVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- hallitsee joitakin yksittäisiä tietoja
- tekee läksyt satunnaisesti
- on oppitunneilla passiivinen suhteessa opiskeltaviin asioihin
- saa kokeista keskimäärin arvosanan 5.

VUOSILUOKAT 6-9

Ortodoksisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6-9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä omasta uskonnollisesta perinteestään sekä muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä sekä näin tukea oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista.

TAVOITTEET

Oppilas

- vahvistaa ja syventää ortodoksista identiteettiään perehtymällä ortodoksisen kirkkoon, sen historiaan, uskonkäsitykseen ja liturgiseen elämään
- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä ymmärtää uskonnon ja katsomuksen merkityksen ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun pyhänä ja inhimillisenä kirjakoelmana
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja ortodoksisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettisessä pohdinnassaan ja toiminnassaan
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Raamattu

- Raamatun synty ja sisältö
- Raamattu pyhänä kirjana
- profeetat, kuninkaiden aika, psalmit
- Apostolien teot.

Kirkkohistoria

- Kristinuskon synnyn ja kehityksen keskeiset tapahtumat
- kirkkokunnat sekä ekumenia
- Suomen ortodoksisen kirkon historiaa ja hallintoa
- Suomen uskonnollisen tilanteen kehitys.

Maailmanuskonnot

- Keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet, perususkomukset ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin.

Liturgiikka ja uskonoppi

Sakramentit

- jumalanpalvelukset: liturgia, vigilia, paastoliturgia ja muita kirkollisia toimituksia
- kirkkorakennus, kirkkotaide ja kirkkomusiikki
- uskonopin keskeiset kohdat.

Etiikka

- Ortodoksinen ihmiskäsitys
- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohdinta ja soveltaminen
- Vuorisaarnan etiikka.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas kykenee hankkimaan tietoa ortodoksisesta uskosta

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä kykenee seuraamaan ortodoksista kirkkovuotta
- tuntee ortodoksisen jumalanpalvelusperinteen
- on muodostanut itselleen yleiskuvan kirkon opista
- tuntee sakramentit sekä muita pyhiä toimituksia ja tuntee niiden merkityksen
- tuntee kirkon eettisen opetuksen ja osaa soveltaa sitä omaan elämäänsä.

Oppilas tuntee Raamatun synnyn ja keskeisen sisällön

Oppilas

- tuntee Raamatun sisäisen rakenteen
- ymmärtää Raamatun pelastusilmoituksen
- tuntee Raamatun käytön kristityn jokapäiväisessä elämässä ja tunnistaa eri kirjojen liturgisen käyttöyhteyden.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tietää kristillisen kirkon synnyn, leviämisen ja sen jakaantumisen syyt
- osaa sijoittaa Suomen ortodoksisen kirkon osaksi maailmanlaajuista kirkkoa
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon vaiheet ja niiden vaikutuksen nykyhetkeen
- tuntee oman seurakunnan toimintaa
- tuntee kirkollisia järjestöjä ja niiden toimintaa
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon hallintoa.

Oppilas tuntee maailmanuskontoja

Oppilas

- ymmärtää uskonnon merkityksen ihmiselle
- tunnistaa suuret maailmanuskonnot
- osaa arvostaa eri tavalla uskovia ja ajattelevia ihmisiä

PÄÄTTÖARVIOINNIN KUVAUS ARVOSANALLE 5

Oppilas

- asennoituu opiskeluun välinpitämättömästi tai kielteisesti
- laiminlyö usein muistiinpanot, tehtävät ja läksyt
- osoittaa tietonsa ja taitonsa kokeissa ja tehtävissä välttävin tai heikoin arvosanoin.

MUUT USKONNOT

Muiden uskontojen opetuksessa noudatetaan edellä esitettyjen uskontojen opetussuunnitelmien perusteiden periaatteita, erityisesti kaikille uskontosidonnaisille ryhmille laadittuja tavoitteita.

Muiden uskontojen opetuksesta annetaan opetussuunnitelmien perusteet erillisillä päätöksillä.

7.12 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Elämäkatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen kokonaisuus, jonka lähtökohtiin kuuluu filosofiaa sekä yhteiskunta- ja kulttuuritieteitä. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja ohjata aktiivisesti omaa elämäänsä. Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Elämäkatsomustiedon opetus tukee kasvua täysivaltaiseen demokraattiseen kansalaisuuteen, joka globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa edellyttää eettisen ajattelu- ja toimintakyvyn kehittämistä, niihin liittyviä laaja-alaisia tietoja ja taitoja sekä katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamista. Elämäkatsomustiedon opetusta ohjaa käsitys oppilaiden mahdollisuudesta kasvaa vapaiksi, tasa-arvoisiksi ja kriittisiksi hyvän elämän rakentajiksi.

VUOSILUOKAT 1-5

Opetuksen ydintehtävänä on tukea lapsen kasvua ja antaa hänelle välineitä tutkia ja rakentaa elämäkatsomustaan ja maailmankuvaansa.

TAVOITTEET

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan ja sen myötä oppia hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaa kohtaamaan epävarmuutta ja kehittää taitojaan ilmaista itseään
- kehittää arvostelukykyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- tutustua ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen periaatteisiin ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteisöstä ja luonnosta
- tutustua lähiympäristönsä katsomuksiin ja kulttuureihin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Sisällöistä muodostetaan opintokokonaisuuksia, joiden tulee sisältää aineksia seuraavista aihepiireistä. Vuosittain käsiteltävät sisällöt voivat vuorotella opetusryhmien koostumuksen mukaan.

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

- Toisen kohtaaminen ja hänen asemaansa asettautuminen
- hyvä, oikea ja väärä, oikean ja väärän erottaminen, ihmisen hyvyys
- ystävyyden sisältö ja merkitys elämässä
- oikeudenmukaisuus, oikeudenmukaisuuden toteutuminen jokapäiväisessä elämässä, rikkaus ja köyhyys maailmassa

- ajattelun vapaus, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapaus, suvaitsevaisuus ja syrjintä
- hyvä elämä, arvo ja normi, vastuu ja vapaus elämässä.

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- Kuka olen ja mitä osaan, elämänvaiheet ja toiveet
- erilaisia elämäntapoja, suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- suomalainen kulttuuri ja suomalaiset kulttuurivähemmistöt, maailman kulttuuriperintö
- elämäkatsomus, uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys, erilaisia elämän- ja maailmankatsomuksia.

Yhteisö ja ihmisoikeudet

- Yhteiselämän perusteita, sääntö, sopimus, lupaus, luottamus, rehellisyys ja reiluus, kultainen sääntö
- lasten oikeudet, oikeus ja velvollisuus, ihmisoikeudet
- tasa-arvo ja rauha, demokratia, tulevaisuuden maailma
- etiikan perusteita, teon moraalinen oikeutus, teon tarkoitus ja seuraus, oman elämäni eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja.

Ihminen ja maailma

- Ympäristö ja luonto, eloton ja elävä, kauneus luonnossa
- elämän synty ja kehitys, kertomuksia maailman synnystä, maa ja maailmankaikkeus, elämän erilaisia muotoja, syntymä, elämä ja kuolema luonnossa
- luonnon tulevaisuus ja kestävä kehitys, erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä, maailmanperintö ja ympäristö.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Käsitteiden hallinta ja käyttö

Oppilas

- kykenee arvioimaan erilaisten tilanteiden moraalisia vaatimuksia ja teon moraalista oikeutusta
- ymmärtää tekevänsä väärin toimiessaan vastoin omaksumiaan periaatteita.

Tiedon hankinta ja soveltaminen

Oppilas

- kykenee tutkimaan moraalisia ongelmia yhdessä muiden kanssa ja hyväksyy erilaisten toimintalähtökohtien olemassaolon
- ymmärtää, että konflikteihin on löydettävissä väkivallattomia ratkaisuja.

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Käsitteiden hallinta ja käyttö

Oppilas

- tunnistaa katsomuksellisia kysymyksiä

- osaa käyttää oppiaineen keskeisiä käsitteitä (elämäkatsomus, kulttuuri, vähemmistö).

Tiedon hankinta ja soveltaminen

Oppilas

- rohkenee esittää omia näkemyksiään ja ymmärtää, että näkemyksiä tulee perustella
- pystyy hahmottamaan katsomusvapauden merkityksen omassa elämässään
- osaa hahmottaa suomalaisuuden osana maailman kulttuurista monimuotoisuutta.

Yhteisö ja ihmisoikeudet

Käsitteiden hallinta ja käyttö

Oppilas

- tuntee ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteita.

Tiedon hankinta ja soveltaminen

Oppilas

- ymmärtää yhteisten sääntöjen merkityksen
- ymmärtää yksilöllisen vastuullisuuden ja sen, että yksilö kuuluu erilaisiin yhteisöihin.

Ihminen ja maailma

Käsitteiden hallinta ja käyttö

Oppilas

- tuntee erilaisia maailmaa ja ihmisen paikkaa koskevia selityksiä.

Tiedon hankinta ja soveltaminen

Oppilas

- ymmärtää luonnon ja ympäristön tärkeyden ihmiselle
- osaa toimia luontoa kunnioittaen ja on omaksunut kestävän kehityksen periaatteita.

KUVAUS OPPILAAN VÄLTTÄVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- hallitsee joitakin yksittäisiä tietoja
- tekee läksyt satunnaisesti
- on oppitunneilla passiivinen suhteessa opiskeltaviin asioihin
- saa kokeista keskimäärin arvosanan 5.

VUOSILUOKAT 6-9

Opetuksen ydintehtävänä on syventää nuoren omaa elämäkatsomusta ja maailmankuvaa koskevaa ymmärrystä. Opiskellaan perustiedot erilaisista katsomuksista ja uskonnoista sekä tuetaan nuoren kasvua vastuulliseksi ja aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi.

TAVOITTEET

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan ja oppia samalla hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaen kohtaamaan epävarmuutta ja kehittämällä taitojaan ilmaista itseään ja elämäkatsomustaan
- kehittää arvostelukykyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- omaksua ja sisäistää ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, maailman laajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteita ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään ja oppia tuntemaan eri kulttuureissa tärkeinä pidettyjä arvoja, uskomusjärjestelmiä ja elämäkatsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustoja ja välittymistä sekä oppia arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme.

KESKEISET SISÄLLÖT

Opintokokonaisuudet, jotka voidaan opettaa kursseina, sisältävät syventäviä aineksia luokilla 1-5 käsitellyistä aihepiireistä: ihmissuhteet ja moraalinen kasvu, itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti, yhteisö ja ihmisoikeudet sekä ihminen ja maailma.

Kansalaisuus ja hyvä yhteiskunta

- Yhteiskuntateorian perusteet, demokratia
- politiikka, toimiminen kansalaisena, kestävä kehitys

Katsomusten maailma

- Katsomusten historiaa, katsomusvapaus
- maailmankuva, maailmankatsomus ja elämäkatsomus
- tieto ja tutkimus, luonnollinen ja yliluonnollinen
- uskonto ja uskonottomuus, oma elämäkatsomus.

Kulttuuri

- Kulttuurin tutkimus, kulttuuri ja luonto
- kulttuuri ja yhteisö, suomalainen kulttuuri, suvaitsevaisuus
- käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta: humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen.

Etiikka ja hyvä elämä

- Etiikan pääsuuntia ja peruskysymyksiä, nuoren moraalinen kasvu

- ihmisoikeusetiikka, ympäristöetiikka
- monikulttuurisuus eettisenä kysymyksenä.

Tulevaisuus

- Tulevaisuuden tutkiminen
- luonnon ja yhteiskunnan tulevaisuus, maailmanperintö
- minun tulevaisuuteni, toimiminen tulevaisuuden hyväksi.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Käsitteiden hallinta ja käyttö

Oppilas

- osaa nähdä yhteyden arvovalintojen ja hyvän elämän välillä
- tunnistaa etiikan perusnäkökulmia kuten teon tahallisuuden, tekijän tarkoituksen, teon seurauksien huomioon ottamisen, vastuun ja oikeuksien näkökulmat
- kykenee tunnistamaan moraalidilemmasta eettisen näkökulman ja esittämään siihen eettisen ratkaisun.

Tiedon hankinta ja soveltaminen

Oppilas

- kykenee havainnoimaan eettisiä ulottuvuuksia arkipäivästä, taiteesta, mediasta tai muilta elämän alueilta ja kykenee perustelemaan eron eettisesti kehittyneemmän ja kehittymättömämmän arvion välillä.

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Käsitteiden hallinta ja käyttö

Oppilas

- tunnistaa ja osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien olennaisia piirteitä ja kehityskulkuja
- kykenee suhteuttamaan erilaisia kulttuurisia käsitteitä ja symboleja eri katsomusperinteisiin
- ymmärtää sekulaarin ja uskonnollisen katsomuksen eron.

Tiedon hankinta ja soveltaminen

Oppilas

- osaa käyttää oppimiaan kulttuuriin liittyviä käsitteitä ja kykenee hankkimaan tietoa erilaisista katsomuksista.

Yhteisö ja ihmisoikeudet

Käsitteiden hallinta ja käyttö

Oppilas

- tuntee ihmis- ja kansalaisoikeuksien pääpiirteet sekä kykenee selittämään niiden eron
- hahmottaa yksilön eettisen näkökulman suhteessa yhteisöön
- pystyy perustelemaan oikeuksien ja velvollisuuksien keskinäisen riippuvuuden
- tuntee vaihtoehtoisia ja vastakkaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä.

Tiedon hankinta ja soveltaminen

Oppilas

- tunnistaa ihmis- ja kansalaisoikeuksien loukkauksia ja osaa arvioida erilaisten tasa-arvo- ja oikeusvaatimusten perusteita
- tuntee nyky-yhteiskunnan ongelmia ja pystyy esittämään sekä optimistisiä että pessimistisiä näkemyksiä tulevaisuudesta.

Ihminen ja maailma

Käsitteiden hallinta ja käyttö

Oppilas

- ymmärtää kestävä kehityksen periaatteita
- tuntee ympäristöetiikan lähtökohtia.

Tiedon hankinta ja soveltaminen

Oppilas

- osaa arvioida yksilön eettistä näkökulmaa suhteessa ympäristöön
- ymmärtää yhteiskunnallisten ratkaisujen pitkän tähtäimen vaikutuksia.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KUVAUS ARVOSANALLE 5

Oppilas

- asennoituu opiskeluun välinpitämättömästi tai kielteisesti
- laiminlyö usein muistiinpanot, tehtävät ja läksyt
- osoittaa tietonsa ja taitonsa kokeissa ja tehtävissä välttävin tai heikoin arvosanoin.

7.13 HISTORIA

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan vastuulliseksi toimijaksi, joka osaa käsitellä oman ajan ja menneisyyden ilmiöitä kriittisesti. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma kulttuuri ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia rakentaa identiteettiään, perehtyä ajan käsitteeseen ja ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvoa.

VUOSILUOKAT 5-6

Luokilla 5-6 keskitytään peruskäsitteiden ja työtapojen opiskelun oppimiseen. Historiaan tutustuminen aloitetaan omasta lähipiiristä. Oma suku ja oman kylän historiaan tutustuminen voivat toimia johdantona historian oppimiselle.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika
- tunnistamaan muutoksia oman perheen tai kotiseudun historiassa ja kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyä
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa
- esittämään muutoksille syitä

KESKEISET SISÄLLÖT

Omat juuret ja historiallinen tieto

- oman perheen ja kotiseudun historiaan tutustuminen
- erilaiset lähderyhmät ja niiden tulkinta
- historian peruskäsitteet; muutos ja jatkuvuus

Historian aikakaudet

- ymmärretään historialliset aikakaudet: esihistoria-historia, kivikausi-pronssikausi-rautakausi, vanha aika- keskiaika - uusi aika
- ihmisten elinolojen muutos kivikaudelta rautakaudelle
- rinnakkain Suomen ja Maailman historia

Ensimmäiset korkeakulttuurit

- perehdytään maanviljelyn aloittamiseen, valtioiden syntyyn ja kirjoitustaidon keksimiseen sekä näiden vaikutukseen ihmisten elämässä
- tutustutaan yhteen korkeakulttuuriin tarkemmin
- korkeakulttuurin käsite omaksutaan asiayhteydessä (ihmisen aika riitti muuhunkin kuin elämisen perustarpeiden tyydyttämiseen – uskonto, lait, kulttuurielämä kehittyi) tutustuttaessa esim. Egyptiin, sumerilaisiin jne.

Eurooppalaisen sivilisaation synty

- Antiikin Kreikan ja Rooman yhteiskunta ja kulttuuri
- antiikin heijastuminen tähän päivään (kauneusihanteet, demokratia jne.)

- jakso voidaan yhdistää myös kuvaamataitoon ja äidinkielen aihekokonaisuuksiin (Ilmaisutaito komedia/tragedia – antiikin arkkitehtuuri jne.)

Keskiaika

- uskontojen vaikutukset ihmisten elämään (kristinusko ja islam)
- ihmisten eriarvoinen yhteiskunnallinen asema eli sääty-yhteiskunta
- Suomen liittäminen osaksi Ruotsia
- tutustumista oman lähiseudun keskiaikaisiin kohteisiin (kirkot, linnat, linnavuoret)

Uuden ajan murros

- eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keski-ajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonnossa, maailmankuvan avartuminen tieteessä (voidaan integroida kuvataiteen, musiikin, äidin- kielen, uskonnon ja käsityön opiskeluun)

Suomi Ruotsin valtakunnan osana

- suomalaisten elämä kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaina
- suomalaisen kulttuurin muotoutuminen

Vapauden aate voittaa alaa

Ranskan suuren vallankumouksen vaikutukset

Lisäksi opetussuunnitelma velvoittaa käsittelemään yhden seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka

1. Kaupankäynnin kehitys
2. Liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
3. Kulttuurin kehitys
4. Väestössä tapahtuneet muutokset
5. Jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri ja sen vaikutukset eurooppalaiseen kulttuuriin.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erottaa faktan mielipiteestä
- osaa erottaa toisistaan lähteen ja siitä tehdyn tulkinnan.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- tietää, että menneisyyttä voi jaotella eri aikakausiin (kronologia) ja pystyy nimeämään yhteiskunnille ja aikakausille ominaisia piirteitä.
- tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen ja ymmärtää, ettei muutos ole sama kuin edistys eikä se myöskään merkitse samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.

- osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan: hän osaa selittää, miksi eri aikakausien ihmiset ajattelivat ja toimivat eri tavoin sekä tuntee syy- ja seuraussuhteen merkityksen.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön joidenkin toimijoiden kannalta
- tietää, että jotkut asiat voidaan tulkita eri tavoin, ja hän pystyy selittämään, miksi niin tapahtuu.

ARVOSANA 5

Oppilas

- asennoituu opiskeluun välinpitämättömästi tai kielteisesti
- laiminlyö usein muistiinpanot, tehtävät ja läksyt
- osoittaa tietonsa ja taitonsa kokeissa ja tehtävissä välttävin tai heikoin arvosanoin

VUOSILUOKAT 7-8

Historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7-8 on syventää oppilaan käsitystä historian tiedonluonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.

TAVOITTEET

Historianopetuksen tavoitteena on, että oppilas

- osaa hankkia ja käyttää historiallista tietoa
- osaa käyttää erilaisia lähteitä, vertailla niitä ja muodostaa oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtää, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin ja vaikka historiatieteessä pyritään objektiivisuuteen, se ei ole aina mahdollista
- osaa selittää ihmisen toiminnan tarkoituksia ja vaikutuksia
- osaa arvioida tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsiteltävät aihealueet liittyvät Suomen ja maailman historiaan 1800- ja 1900-luvuilla.

Elämää 1800-luvulla

- 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset Euroopassa

- elämää 1800-luvun Suomessa

Teollinen vallankumous

- teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- kaupungistuminen

Kansallisuusaate

- kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa
- kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa

Murrosten aika Suomessa

- sääty-yhteiskunnan mureneminen
- Suomen venäläistäminen ja sen vastustus

Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan

- imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille
- ensimmäinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset

Venäjän vallankumous ja Suomi

- Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset
- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota

Laman ja totalitarismin aika

- maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan
- elämää demokratioissa ja diktatuureissa

Toisen maailmansodan aika

- toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

- elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- suomalainen hyvinvointivaltio

Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun

- kylmä sota
- maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat

Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa

- länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön
- tiedonvälityksen kehitys

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

1. Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen
2. teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
3. kulttuurin kehitys
4. tasa-arvoisuuden kehitys
5. jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT

Todistuksen arvosanaan vaikuttavat oppilaan

- tiedot (tuntiosaaminen, kokeet ja tehtävät)
- taidot (työskentelytaidot yksin/ryhmässä, tiedon hankinta ja käsittely kommunikointi- ja ilmaisutaito)
- asenteet (asenneituminen opiskeluun, tuntiaktiivisuus, harrastuneisuus)

ARVOSANA 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä
- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- kykenee sijoittamaan opiskelemansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen (kronologia).
- osaa selittää, miksi jollain elämänalueella ennen toimittiin toisin kuin nykyään (muutos ja jatkuvuus).
- osaa esittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia (syy ja seuraus).

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä samaansa informaatiota.
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä.

ARVOSANA 5

Oppilas

- asennoituu opiskeluun välinpitämättömästi tai kielteisesti
- laiminlyö usein muistiinpanot, tehtävät ja läksyt
- osoittaa tietonsa ja taitonsa kokeissa ja tehtävissä välttävin tai heikoin arvosanoin

7.14 YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 yhteiskuntaopin opetuksen tulee antaa perustiedot ja -taidot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitseväiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta.

VUOSILUOKKA 9

TAVOITTEET

Yhteiskuntaopin tavoitteena on, että oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta
- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii tuntemaan julkiset palvelut
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen
- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnin tekijänä
- ymmärtää yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraamukset

KESKEISET SISÄLLÖT

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Yksilö yhteisön jäsenenä

- perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit
- yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnassa, oman valtion kansalaisena, Pohjoismaissa ja EU:ssa

Yksilön hyvinvointi

- hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa
- demokratia, vaalit ja äänestäminen

- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU- tasolla
- media ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kansalaisten turvallisuus

- oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeudellinen vastuu
- liikenneturvallisuus
- turvallisuuspolitiikka: ulkopoliittika, maanpuolustus

Taloudenpito

- yksityisen taloudenpidon periaatteet
- työnteko ja yrittäjäyys

Kansantalous

- yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina
- ulkomaankaupan ja globalisaation merkitys

Talouspolitiikka

- talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin
- julkinen talous ja verotus

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT

Todistuksen arvosanaan vaikuttavat oppilaan

- tiedot (tuntiosaaminen, kokeet ja tehtävät)
- taidot (työskentelytaidot yksin/ryhmässä, tiedon hankinta ja käsittely
- kommunikointi- ja ilmaisutaito)
- asenteet (asennoituminen opiskeluun, tuntiaktiivisuus, harrastuneisuus)

ARVOSANA 8

Oppilas osaa hankkia ja käyttää yhteiskunnallista tietoa

Oppilas

- kykenee tulkitsemaan median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä
- pystyy perustelevaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista
- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia.

Oppilas ymmärtää yhteiskunnallista tietoa

Oppilas

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuissa on olemassa useita vaihtoehtoja
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä.

ARVOSANA 5

Oppilas

- asennoituu opiskeluun välinpitämättömästi tai kielteisesti
- laiminlyö usein muistiinpanot, tehtävät ja läksyt
- osoittaa tietonsa ja taitonsa kokeissa ja tehtävissä välttävin tai heikoin arvosanoin

7.15 MUSIIKKI

Musiikin opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista oppilasta musiikilliseen toimintaan, antaa hänelle musiikillisen ilmaisun välineitä ja tukea hänen kokonaisvaltaista kasvuaan. Opetuksen tehtävänä on myös saattaa oppilas ymmärtämään, että musiikki on erilaista eri aikoina ja eri paikoissa. Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että musiikin ymmärtämisen perustana ovat musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä saadut merkitykselliset kokemukset. Tähän tulisi pyrkiä myös tarjoamalla oppilaille konserttielämys lukuvuoden aikana. Musiikin opetus antaa välineitä oppilaan oman musiikillisen identiteetin muodostumiseen prosessissa, jonka tavoitteena on rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista erilaisiin musiikkeihin. Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, kertaamiseen perustuvalla harjoittelulla. Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja, kuten vastuullisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä taidollisen ja kulttuurisen erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Oppilaan kokonaisvaltaisen ilmaisun kehittymistä tulee tukea myös etsimällä yhteyksiä muihin oppiaineisiin. Musiikin opetuksessa sovelletaan teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia.

VUOSILUOKAT 1-2

Vuosiluokilla 1-2 musiikin opetuksessa oppilaalle tarjotaan monipuolisia musiikillisiä elämyksiä ja kokemuksia sekä opetetaan musiikin perustietoja ja taitoja, jotta oppilas innostuu musiikilliseen toimintaan ja ilmaisuun yksin ja yhdessä. Musiikin opetuksessa hyödynnetään laulamista, soittamista, musiikin kuuntelua ja musiikkiliikuntaa. Kokonaisvaltaiseen ilmaisuun pohjautuvassa opetuksessa musiikin opetukseen liitetään myös kuvataiteen, tanssin ja draaman, kirjallisuuden ja käsityön aineksia.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii musiikillisen ilmaisun perustaitoja ja tietoja
- oppii luonnollista äänenkäyttöä ja rohkaistuu omaan musiikilliseen ilmaisuun laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin
- opettelee keksimään omia melodia- ja rytmisommitelmia laulaen ja erilaisia soittimia käyttäen
- tutustuu erilaisiin rytmi- ja melodiasoittimiin kehollisen rytmin ilmaisun ja koordinaation kautta
- oppii kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia
- kokee leikinomaisesti ja kokonaisvaltaisesti erilaisia musiikkiin liittyviä käsitteitä musiikin mukaan liikkuen ja kuunnellen

- oppii ilmaisemaan itseään kehollisesti ja vapautuneesti musiikin kautta
- tutustuu oman maan ja muun maailman musiikkiin
- opettelee tarkastelemaan omaa musiikillista toimintaansa

KESKEISET SISÄLLÖT

Musiikin peruskäsitteisiin tutustumista laulaen, soittaen, liikkuen ja kuunnellen

- Perusrytmi, melodiarytmi, rytmitapailun alkeita, tasajakoinen, kolmijakoinen, rytmin muuttuminen
- melodian kulku alas ja ylös
- alustavasti duuri ja molli
- parillinen AB- ja kahdenpuoleinen ABA-rakenne
- ääniympäristö
- piano-forte ja soolo-tutti
- terveen äänenkäytön perusteet, äänellinen ilmaisu ja kokeilu
- lastenlauluja ja laululeikkejä, ajankohtaisia lauluja (mm. vuodenajat, yhteisiä juhlia), kaanoneita
- musiikillista keksintää, omia rytmi-, liike- ja melodiasommitelmia
- kehosoittimilla soittamista, kehollista ilmaisua ja musiikkiliikuntaa
- tutustumista rytmi- ja melodiasoittimiin, säestystehtäviä
- monipuolista ja elämyksellistä musiikin kuuntelemista ja havainnointia, myös musiikkisatuja
- tutustumista suomalaiseen ja muiden maiden musiikkiin
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä, kouluvierailuja ym.

VUOSILUOKAT 3-4

Vuosiluokilla 3-4 musiikinopetuksessa on keskeistä oppilaiden musiikillisen ilmaisun kehittäminen leikinomaisessa ja kokonaisvaltaisessa toiminnassa. Opetuksen tulee antaa oppilaalle kokemuksia monenlaisista äänimaailmoista ja musiikeista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan ja toteuttamaan omia mielikuviaan.

TAVOITTEET

Oppilas

- omaksuu musiikillisen ilmaisun perustietoja ja -taitoja
- käyttää luontevasti omaa ääntään ja rohkaistuu ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin
- harjaantuu ja rohkaistuu keksimään omia melodioita ja rytmejä erilaisia soittimia käyttäen (esim. kaiku-, kysymys/vastaus ja soolo/tuttiharjoituksia)
- kuuntelee ja havainnoi keskittyneesti ja aktiivisesti musiikkia ja erilaisia ääniympäristöjä
- oppii musiikkiin liittyviä käsitteitä musisoinnin, kuuntelun ja liikunnan avulla
- harjoittelee ymmärtämään musiikin erilaisia ilmenemismuotoja
- toimii vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä sekä musiikin kuuntelijana
- kokee musiikillisia elämyksiä

KESKEISET SISÄLLÖT

- monipuolisia äänenkäytön harjoituksia laulaen, puhuen, loruillen
- lauluvaraston kartuttaminen: ikäkauteen sopivia lauluja, ajankohtaisia vuodenaikoihin ja juhliin sopivia lauluja, kansanlauluja Suomesta ja muista maista
- laulujen ulkoa opettelua
- äänellistä kokeilua
- keho-, rytmii ja melodiasoittimien käyttöä yksin ja ryhmässä
- nokkahuilunsoittoa
- tutustuminen viisikieliseen kanteleeseen
- perussyketajua kehittäviä harjoituksia eri soittimilla
- ostinorytmejä, yksinkertaista säestystä ja yhteissoittoa
- tutustumista musiikin elementteihin musisoinnin, kuuntelun, liikunnan ja musiikillisen keksinnän yhteydessä (rytmi, melodia, harmonia, sointiväri, muoto, musiikin esitys- ja merkintätavat)
- nuotinlukutaidon alkeiden kehittäminen
- suomalaisen ja muiden maiden musiikin kuuntelua eri aikakausilta ja säveltäjiltä
- elämyksellisiä kuuntelukokemuksia
- elämyksellistä liikkumista musiikin mukaan, kehollista ilmaisua, laulu- ja piirileikkejä

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa käyttää ääntään niin, että hän pystyy osallistumaan yksiaäniseen yhteislauluun
- hahmottaa musiikin perussykkeen niin, että pystyy osallistumaan soittamisen harjoitteluun ja yhteissoittoon
- osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä ottaen huomioon muut ryhmän jäsenet
- hallitsee lauluohjelmistoa, josta osan ulkoa
- osaa yksin ja ryhmän jäsenenä ääntä, liikettä, rytmiä ja melodiaa käyttäen keksiä omia musiikillisia ratkaisuja esim. kaiku-, kysymys/vastaus- ja solo/tutti-harjoituksissa
- tunnistaa kuulemaansa musiikkia ja osaa ilmaista kuuntelukokemustaan verbaalisesti, kuvallisesti tai liikkeen avulla

ARVOSANAN 5 KUVAUS 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- ei osallistu yhteislauluun
- ei hallitse lauluohjelmistoa
- ei osallistu soittamisen harjoitteluun ja yhteissoittoon
- ei tunne eikä osaa käyttää musiikillisiä peruskäsitteitä yksin eikä ryhmän jäsenenä
- ei tunnista kuulemaansa musiikkia eikä osaa ilmaista kokemustaan verbaalisesti, kuvallisesti tai liikkuen

VUOSILUOKAT 5-9

5-9-luokkien musiikin opetuksessa jäsennetään musiikillista maailmaa ja musiikillisia kokemuksia sekä opitaan käyttämään musiikin käsitteitä ja merkintöjä musiikin kuuntelun ja musisoinnin yhteydessä.

TAVOITTEET

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- oppii ymmärtämään musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriä ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin

KESKEISET SISÄLLÖT

- äänenkäyttöä kehittäviä harjoituksia ja erilaisiin laulutapoihin perehdyttävää yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa, josta osa ulkoa
- yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia sekä monipuolisesti eri musiikkityylejä ja -kulttuureja edustavaa soitto-ohjelmistoa
- monipuolista kuunteluohjelmistoa ja sen jäsentämistä ajallisesti, paikallisesti ja kulttuurisesti
- omien musiikillisten ideoiden kokeilua ja tuottamista esimerkiksi ääntä, laulua, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osallistuu yhteislauluun ja osaa laulaa rytmisesti oikein sekä melodianlinjan suuntaisesti
- hallitsee jonkin rytmi-, melodia- tai soitussoittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan yhteissoittoon
- osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja sekä esittää näkemyksiä kuulemastaan
- osaa kuunnella sekä omaa että muiden tuottamaa musiikkia niin, että pystyy musisoimaan yhdessä muiden kanssa
- tunnistaa ja osaa erottaa eri musiikin lajeja ja eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia
- tuntee keskeistä suomalaista musiikkia ja musiikkielämää
- tuntee ja osaa käyttää musiikin käsitteitä musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä
- tuntee ja osaa käyttää musiikin elementtejä rakennusaineina omien musiikillisten ideoidensa ja ajatustensa kehittelyssä ja toteutuksessa

PÄÄTTÖARVIOINNIN KUVAUS ARVOSANALLE 5

Oppilas

- ei osallistu yhteislauluun
- ei kykene osallistumaan yhteissoittoon
- ei hallitse minkään rytmi- tai melodiasoitTIMEN perustekniikkaa
- ei osaa eritellä kuulemaansa musiikkia
- erottaa joitakin musiikin lajeja toisistaan
- tuntee heikosti kansallista musiikkikulttuuriamme
- ei tunne eikä osaa käyttää musiikin käsitteitä
- ei tunne eikä osaa käyttää musiikin elementtejä omassa musisoinnissaan

7.16 KUVATAIDE

Peruskoulun kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä sekä antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. Keskeistä kuvataideopetuksessa on ymmärtää visuaalisen kulttuurin ilmenemismuotoja yhteiskunnassa: taidetta, mediaa ja ympäristöä. Opetuksen tavoitteena on, että oppilaalle syntyy henkilökohtainen suhde taiteeseen. Kuvataiteen opetus luo perustaa suomalaisen, oppilaan oman ja hänelle vieraiden kulttuureiden visuaalisen maailman arvostamiselle ja ymmärtämiselle.

Taiteellisen ilmaisun ja toiminnan lähtökohtina ovat ympäristön kuvamaailma, aistihavainnot, mielikuvat ja elämykset. Opetuksen tavoitteena on kehittää mielikuvitusta ja edistää oppilaiden luovan ongelmanratkaisun ja tutkivan oppimisen taitoja. Aihepiirit kytketään oppilaalle merkityksellisiin kokemuksiin ja sisältöihin. Kuvataiteen opetuksessa tulee ottaa huomioon oppiaineen sisäinen integraatio, jolloin ilmaisulliset, taidolliset ja tiedolliset tavoitteet toteutuvat samanaikaisesti kuvallisissa harjoituksissa. Oppiaineelle on ominaista teemallisuus, joka mahdollistaa kiireettömän ilmapiirin ja pitkäjänteisen työskentelyn.

VUOSILUOKAT 1–4

Kuvataiteen opetuksessa vuosiluokilla 1_4 tulee harjoittaa monipuolisesti aistihavaintojen tekoa ja mielikuvituksen käyttöä. Lähestymistapa on leikinomainen. Kuvailmaisun perustaidot sekä kuvataiteelle ominaisten työtapojen ja materiaalien käyttö ovat opetuksen perussisältöä. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia, jonka osia ovat suunnittelu, luonnostelu, työn toteuttaminen, esillepano ja arviointi. Oppilasta kannustetaan töidensä viimeistelyyn ja niiden säilyttämiseen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia taitoja ja tietoja: havaintojen tekoa, mielikuvien prosessointia, kuvittelun, keksimisen ja luovan ongelmanratkaisun taitoja, esteettisten valintojen tekoa ja niiden perustelua sekä omien tavoitteiden asettelua

- kuvan tekemisen ja tilan rakentamisen taitoja ja materiaalin tuntemusta
- tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä kuvia ja keskustelemaan niistä sekä arvostamaan erilaisia näkemyksiä taiteesta ja kuvallisesta viestinnästä
- tuntemaan oman kulttuurinsa ja omassa kokemuspiirissään olevien vieraiden kulttuurien kuvallista perinnettä, nykytaidetta, suomalaista rakennusperinnettä, arkkitehtuuria ja muotoilua sekä oman kotipaikkakuntansa tärkeitä rakennuksia ja luonnonympäristöjä
- arvioimaan ympäristönsä esteettisiä arvoja, viihtyisyyttä ja toimivuutta
- tarkastelemaan eri medioiden merkitystä omassa elämässään
- käyttämään kuvallisen viestinnän välineitä ja ymmärtämään todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- ymmärtämään, että taiteesta ja kuvallisesta viestinnästä on erilaisia näkemyksiä, sekä keskustelemaan omista ja muiden töistä kuvataiteen käsittein.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- Kuvailmaisun keinot, tekniikat ja ilmaisutavat, maalaaminen, piirtäminen, grafiikka, muovailu ja rakentelu
- sommittelun elementit: viiva, väri, muoto, tila, liike ja aika
- kuvien tarkastelu ja arvioiminen ja niistä keskustelu kuvataiteen käsittein.

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- Oman paikkakunnan museo- ja taidenäyttelyvierailut tai taiteilijan työhön tutustuminen tai oman kunnan koulujen taidenäyttelyyn osallistuminen
- taidekuvien tarkastelua tekemällä omia kuvia ja keskustelemalla kuvista
- suomalais-kansallisia mestareita, esimerkkejä eri aikakausien taiteesta ja nykyaide.

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- Lähiympäristön luonto, rakennukset ja ympäristön muutosten tunnistaminen
- esineet, esineiden suunnittelu ja valmistaminen
- kolmiulotteinen rakentaminen, ympäristösuunnitelmien valmistaminen ja pienoismallit.

Media ja kuvaviestintä

- Kuvakerronnan perusteita
- kuvitus, sarjakuva, mainoskuva, valokuvaus sekä video, digitaalinen kuva
- television, tietokonepelien, elokuvien, sarjakuvien ja mainonnan visuaalisten viestien kriittinen tarkastelu ja tutkiminen.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

Oppilas

- osaa antaa kuvallisen muodon ajatuksilleen, tunteilleen ja mielikuvilleen sekä muuntaa havaintojaan kuviksi

- osaa käyttää keskeisiä välineitä ja tekniikoita omassa kuvan tekemisessään sekä käyttää luonnostelua työskentelynsä apuna
- osaa huolehtia työvälineistä ja materiaaleista
- osaa sommittelun perusteita
- osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä itsearvioinnissaan.

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Oppilas

- osaa keskustella omista ja toisten tekemistä kuvista sekä perustella omia taidemieltymyksiään ja käyttää keskustelussa kuvataiteen käsitteitä
- tietää, mitä taiteilijat, arkkitehdit ja suunnittelijat tekevät, tuntee joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksia ja arkkitehtien töitä sekä omassa kokemuspiirissään olevien vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua
- osaa toimia museossa ja taidenäyttelyssä
- osaa ohjatusti käyttää tietolähteinä taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa.

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Oppilas

- tunnistaa ja osaa arvioida esteettisiä ja eettisiä arvoja omassa lähiympäristössä ja koulussa
- tuntee suunnittelun ja muotoilun perusteita
- osaa työskennellä suunnitelmia tehdessään yksin ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Media ja kuvaviestintä

Oppilas

- osaa arvioida omaa median käyttöään, tehdä omia valintoja ja perustella näkökantojaan
- osaa havaita ja arvioida todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- osaa käyttää joitakin kuvaviestinnän välineitä.

ARVIOINNIN KUVAUS ARVOSANALLE 5 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

Oppilas

- on heikosti motivoitunut, mutta pyrkii pääsääntöisesti annetun aiheen mukaiseen tuotokseen ja saa valmiiksi osan töistään
- vaatii runsaasti opettajan ohjausta ja tukea sekä välineiden käytössä että työn toteutuksessa
- ei pysty arvioimaan omia töitään

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Oppilas

- ei ole kiinnostunut taiteesta ja kulttuurista

- osaa heikosti keskustella omista ja toisten tekemistä kuvista sekä ei osaa perustella omia taidemieltymyksiään ja käyttää keskustelussa kuvataiteen käsitteitä
- tietää heikosti, mitä taiteilijat, arkkitehdit ja suunnittelijat tekevät
- ei osaa toimia museossa ja taidenäyttelyssä
- ei osaa ohjatusti käyttää tietolähteinä taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa.

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Oppilas

- ei havainnoi esteettisesti lähiympäristöään
- ei tunnista ja ei osaa arvioida esteettisiä ja eettisiä arvoja omassa lähiympäristössä ja koulussa
- tuntee heikosti suunnittelun ja muotoilun perusteita
- osaa heikosti työskennellä suunnitelmia tehdessään yksin ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Media ja kuvaviestintä

Oppilas

- hallitsee kuvakerronnan perusteet heikosti
- ei osaa arvioida omaa median käyttöään, tehdä omia valintoja ja perustella näkökantojaan
- osaa heikosti havaita ja arvioida todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- osaa heikosti käyttää joitakin kuvaviestinnän välineitä

VUOSILUOKAT 5-7

Kuvataiteen opetuksessa 5-7 luokalla painotetaan kuvan merkitystä ilmaisun ja viestinnän välineenä sekä kuvallisen ilmaisun perusteiden ja tekotapojen sekä mediateknologian hallintaa. Opetuksessa kehitetään oppilaan taiteen ja taidehistorian tuntemusta sekä kuvantulkintataitoja kuvallisten tehtävien avulla. Tavoitteena on, että oppilaiden ymmärrys eri kulttuureista ja niiden välisestä vuorovaikutuksesta kehittyy. Oppimistilanteiden tulee tukea oppilaiden mahdollisuuksia yhdessä työskentelyyn ja vuorovaikutukseen sekä yhteisiin taide-elämyksiin. Tavoitteena on, että opetuksessa oma työskentely, työprosessin tallentaminen ja arviointi yhdessä toisten kanssa kehittävät oppilaan ymmärrystä kuvataiteen prosesseista ja tukevat kuvallisen ajattelun kehittymistä ja taiteellista oppimista.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- Piirustus, grafiikka, maalaus, keramiikka, kuvanveisto, tilataide ja taide ympäristössä
- sommittelu: muoto, väri, tila, liike ja aika
- kuvataiteen tyylien ja kuvasymboliikan käyttäminen kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin.

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- Keskeisiä piirteitä taiteen historiassa ja nykytaiteessa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa
- ohjattuja näyttelyvierailuja, taiteilijavierailuja ja internetin kulttuuripalvelujen hyödyntämistä
- kuvien analysointia: taidekuvan rakenteen tutkimista, sisällöllistä tulkintaa ja taidekriittikää.

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- Luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutuksen tarkastelua
- erilaisten ympäristöjen arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- arkkitehtuurin ja muotoilun ilmaisukeinoihin ja tyylipiirteisiin sekä perinteisiin tutustuminen
- tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista
- suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoilun tärkeimpiin edustajiin tutustuminen
- muotoiluprosessiin tutustuminen

Media ja kuvaviestintä

- käydään läpi kuvan käyttötarkoituksia mediassa, mediaesitysten rakenteellista ja sisällöllistä analyysia
- valo- ja videokuvausta sekä digitaalisen kuvan käsittelyä
- kuvakerronnan muodoista tutustutaan kuvitukseen, sarjakuvaan ja liikkuvan kuvan erityispiirteisiin
- graafisessa suunnittelussa käsitellään kuvaa ja sanaa yhdessä, typografian ja taiton perusteita, mainonnan kanavia ja ilmaisukeinoja
- elokuvien ja TV-ohjelmien analysointia.

TAVOITTEET 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ:

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- oppilas hallitsee sommittelun peruskäsitteet

Maalaaminen

- oppilas hallitsee perusvälineiden käytön (materiaaleista vesi- ja peitevärit)
- oppilas tuntee läpikuulto- ja peittotekniikan
- oppilas tuntee pää-, väli- ja vastavärit sekä osaa sekoittaa niitä

Piirtäminen

- oppilas tuntee piirtämisen perusvälineet ja perustekniikat

Grafiikka

- oppilas on tutustunut kohopainantaan

Muovailu ja rakentelu

- oppilas on tutustunut erilaisiin muovailu- ja rakentelumateriaaleihin ja pystyy käyttämään niitä töissään
- oppilas kykenee omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaisemiseen kuvallisoin keinoin

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- oppilas on vähintään 1-2 kertaa lukuvuodessa saanut vierailta taidekohteessa
- oppilas tuntee keskeisiä piirteitä Suomen taiteen historiasta ja joitakin tärkeimpiä suomalaiskansallisia taiteilijoita ja heidän teoksiaan
- oppilas tuntee keskeisiä piirteitä maailman taiteen historiasta
- oppilas on tottunut taideteosten tarkasteluun ja arvioimiseen kuvataiteen käsittein

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- oppilas kykenee luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutuksen pohdiskeluun
- oppilas tuntee oman lähiympäristönsä tärkeitä rakennuksia ja osaa havainnoida lähiympäristössään tapahtuvia muutoksia
- oppilas on tutustunut joidenkin merkittävien arkkitehtien ja muotoilijoiden töihin
- oppilas tutustuu esineiden suunnitteluun ja muotoiluun omien töiden kautta (esim. pienoismallit)

Media ja kuvaviestintä

- oppilas osaa erottaa kuvan eri käyttötarkoituksia mediassa ja arvioida niitä
- oppilas hallitsee kuvakerronnan perusteita
- oppilas osaa erottaa esim. mainoksista ja sarjakuvista myönteisiä ja kielteisiä viestejä
- oppilas tuntee joitakin kuvantallentamisvälineitä ja on harjoitellut niiden käyttöä

TAVOITTEET 7. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- oppilas tuntee kuvataiteen keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- oppilas kykenee omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaisemiseen kuvallisin keinoin

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- oppilas on vähintään 1-2 kertaa lukuvuodessa saanut vierailta taidekohteessa ja osaa hyödyntää Internetin kulttuuripalveluja
- oppilas tunnistaa keskeisiä kuvataiteen ilmiöitä ja osaa sijoittaa niitä ajalliseen ja kulttuuriseen yhteyteen
- oppilas osaa tarkastella ja tulkita taiteen ja viestinnän kuvia

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- oppilas osaa erottaa, arvioida ja arvottaa erilaisten ympäristöjen ja esineitten esteettisiä ja ekologisia ominaisuuksia
- oppilas tunnistaa kulttuuri- ja tyylipiirteitä arkkitehtuurissa ja esineissä
- oppilas tuntee suunnittelu- ja muotoiluprosessin eri vaiheita ja osaa soveltaa suunnitelmallisuutta työskentelyssään

Media ja kuvaviestintä

- oppilas osaa kuvaviestinnän ja mediateknologian perusteita: valokuvausta, videokuvausta ja digitaalista kuvan käsittelyä ja graafista suunnittelua
- oppilas osaa erottaa kuvan eri käyttötarkoituksia mediassa ja analysoida niiden sisältöjä, rakennetta ja visuaalista toteutusta

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

Oppilas osaa

- ilmasta itseään kuvallisin keinoin
- käyttää kuvan rakentamisen keinoja ja kuvataiteen ja kuvallisen median keskeisiä materiaaleja ja työskentelytekniikoita
- valita työskentelyssään tavoitteisiinsa sopivimman materiaalin ja tekniikan
- selostaa kuvan tekemisen prosessin luonnoksista valmiisiin töihin.

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Oppilas osaa

- tunnistaa keskeisiä kuvataiteen ilmiöitä ja osaa sijoittaa niitä ajalliseen ja kulttuuriseen yhteyteen
- tarkastella ja tulkita taiteen ja viestinnän kuvia
- hyödyntää näyttely- ja museokäyntejä sekä Internetin kulttuuripalveluja.

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Oppilas

- osaa erottaa, arvioida ja arvottaa erilaisten ympäristöjen ja esineitten esteettisiä ja ekologisia ominaisuuksia
- tuntee suunnittelu ja muotoiluprosessin eri vaiheet ja osaa soveltaa niitä työskentelyssään
- tunnistaa kulttuuri- ja tyylipiirteitä arkkitehtuurissa ja esineissä.

Kuvaviestintä ja mediaosaaminen

Oppilas osaa

- kuvaviestinnän ja mediateknologian perusteita: valokuvausta, videokuvausta ja digitaalista kuvan käsittelyä ja graafista suunnittelua
- analysoida mediaesitysten sisältöjä, rakennetta ja visuaalista toteutusta.

Työskentelytaidot ja tiedonhankintataidot

Oppilas

- osaa havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan ja hyödyntää muilta saadun palautteen omassa työskentelyssään
- osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä hyödykseen itsearviointissa
- pystyy tehtävän mukaisesti sekä itsenäiseen työskentelyyn että vuorovaikutteiseen yhteistyöhön muiden kanssa
- osaa ohjatusti käyttää tietolähteinä taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KUVAUS ARVOSANALLE 5

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

Oppilas

- on heikosti motivoitunut, eikä pääsääntöisesti pysty annetun aiheen mukaiseen tuotokseen ja saa valmiiksi vain osan töistään
- vaatii runsaasti opettajan ohjausta ja tukea sekä välineiden käytössä että työn toteutuksessa
- ei pysty arvioimaan omia töitään

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Oppilas

- ei ole kiinnostunut taiteesta ja kulttuurista
- osaa heikosti keskustella omista ja toisten tekemistä kuvista sekä ei osaa perustella omia taidemieltymyksiään ja käyttää keskustelussa kuvataiteen käsitteitä
- tietää heikosti, mitä taiteilijat, arkkitehdit ja suunnittelijat tekevät
- ei osaa toimia museossa ja taidenäyttelyssä
- ei osaa käyttää tietolähteinä taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa.

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Oppilas

- ei tunnista ja ei osaa arvioida esteettisiä ja eettisiä arvoja omassa lähiympäristössä ja koulussa
- ei tunne suunnittelun ja muotoilun perusteita
- osaa heikosti työskennellä suunnitelmia tehdessään yksin ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Media ja kuvaviestintä

Oppilas

- ei hallitse kuvakerronnan perusteita
- ei osaa arvioida omaa median käyttöään, tehdä omia valintoja ja perustella näkökantojaan
- osaa heikosti havaita ja arvioida todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- osaa heikosti käyttää joitakin kuvaviestinnän välineitä

7.17 KÄSITYÖ

Mäntsälän kunnan käsityön opetuksen pohjana ovat valtakunnalliset käsityön opetuksen perusteet. Kunnan käsityön opetuksen opetussuunnitelmaa toteutetaan soveltuvin osin kaikissa kunnan ala- ja yläkouluissa ympäristö ja resurssit huomioon ottaen.

Opetuksen järjestäminen

1.- 2. – luokilla oppiaineena on alkuopetuksen käsityö, jonka sisällöt ja materiaalit valitaan askartelun, tekstiilityön ja teknisen työn alueilta.

3.-4. – luokkien aikana oppilaat opiskelevat sekaryhminä molempina vuosina lukukauden sekä tekstiilityötä että teknistä työtä.

4.- luokan keväällä oppilaat voivat valita pääasialliseksi käsityön alueeseen joko teknisen työn tai tekstiilityön 5 – 6- luokkia varten. Opetus käsittää myös sen osa-alueen sisältöjä, joita oppilas ei opiskele painotetusti. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi yhteisprojektein tai niin sanotuin vaihtokurssein.

6. luokan keväällä oppilaat valitsevat pääasialliseksi käsityön alueeseen joko teknisen työn tai tekstiilityön 7. luokkaa varten. Opetus käsittää myös sen osa-alueen sisältöjä, joita oppilas ei opiskele painotetusti. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi yhteisprojektein tai niin sanotuin vaihtokurssein.

8.-9.- luokilla käsityö on valinnaisaine. Oppilailla on mahdollisuus valita teknisen työn tai tekstiilityön kursseja.

ALKUOPETUKSEN KÄSITYÖ

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii tuntemaan, käyttämään ja soveltamaan erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä sekä oppii käsityöhön liittyviä käsitteitä
- oppii kädentaitoja kehittämällä ajattelun taitoja ja luovien ratkaisujen tekoa
- oppii avaruudellista hahmottamista suunnitellessaan ja toteuttaessaan käsityötuotettaan
- oppii valmistamaan ja korjaamaan arkipäivän käytännöllisiä tuotteita
- oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin
- oppii ottamaan vastuuta omasta elinympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteilla on elinkaari
- opettelee tarkastelemaan omaa työskentelyään käsityön parissa.

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2002, vuosiluokat 1-2)

TEKSTIILITYÖ

Lankatyöt:

- solmut
- tupsut
- punonta
- virkkaus
- pujottelu

Ompelutyöt:

- langan pujottaminen neulaan
- solmu langan päähän
- kaavan käyttö
- kankaan leikkaaminen
- erilaiset pistot
- painanta

TEKNINEN TYÖ

Puutyöt:

- liittäminen
- naulaaminen
- sahaaminen
- hiominen
- maalaaminen

Askartelu

Paperi-, kartonki- ja pahvityöt:

- leikkaaminen
- revintä
- taittelu
- liimaaminen

Massa- ja rakentelutyöt

Luonnonmateriaalityöt

Uusiomateriaalityöt

TAVOITTEET 3 - 6 -LUOKALLE

Opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa työstä ja materiaalin käytöstä lisääntyy ja hän oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua suhtautumaan arvioiden ja kriittisesti sekä omiin valintoihinsa että tarjolla oleviin virikkeisiin, tuotteisiin ja palveluihin.

Opetus toteutetaan oppilaan kehitysvaihetta vastaavin aihepiirein kokeillen, tutkien ja keksien. Käsityön opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon, kehittää luovuutta, esteettisiä, teknisiä ja psyykkis- motorisia kykyjä sekä ongelmanratkaisutaitoja. Oppilasta johdatetaan tutustumaan suomalaiseen ja myös muiden kansojen käsityön kulttuuriperinteeseen.

Tavoitteena on, että oppilas

- oppii tuntemaan käsityöhön liittyviä käsitteitä ja käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä
- omaksuu positiivisen asenteen työsuojeluun, oppii turvallista työvälineiden, koneiden ja laitteiden käyttöä sekä oppii huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä
- oppii käsityön perustekniikoita ja tuotesuunnittelua sekä harjaantuu niiden edellyttämässä taidoissa, jolloin hänen ajattelun taitonsa ja luovuutensa kehittyvät
- oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin
- oppii valmistamaan, huoltamaan ja korjaamaan arkipäivän käytännöllisiä tuotteita
- oppii ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteilla on elinkaari
- oppii vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- tutustuu arkielämään liittyvään teknologiaan
- oppii arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä

TEKNISEN KÄSITYÖN OPETUKSEN SISÄLLÖT 3. – 6. - LUOKILLE

3. lk

Oppilaat opettelevat mahdollisuuksien mukaan lukuvuoden aikana käyttämään töissään alla mainittuja tekniikoita. Opetellaan mittaamista ja merkitsemistä. Työskentely perustuu kirjoitettujen ohjeiden noudattamiseen ja soveltamiseen. Puuta työstettäessä opetellaan poikkisahaaminen, kairaaminen, talttaaminen, naulaliimaliitos, töiden viimeistely viilaamalla ja hiomalla. Pintakäsittelyssä käytetään petsaamista, öljyämistä ja maalaamista. Lisäksi kokeillaan lehtisahaa.

4. lk

Pyritään osittain itse suunnittelemaan töitä, joissa harjoitellaan halkisahaus, höylääminen, porakoneen ja hiomakoneen käyttöä. Pintakäsittelyssä tutustutaan eri värien ja laatujen käyttämiseen samassa työssä.

5. lk

Oppilaat suunnittelevat itse omia töitään. Opetellaan ruuviliitos, pyörötappiliitos, kuparipellin pakottaminen, niittaaminen ja uusia pintakäsittelymenetelmiä. Opitaan käyttämään porakonetta eri tarkoituksiin. Opetellaan muovin työstämistä. Tutustutaan elektroniikan komponentteihin ja aineiliitostekniikoihin valmistamalla yksinkertaisia elektroniikkatöitä. Tutustutaan tavallisimpiin suomalaisiin puulajeihin.

6. lk

Suunnitellaan ja valmistetaan kotiin ja omaan käyttöön erilaisia tarve-esineitä. Työskennellessä tutustutaan saranointiin ja erilaisiin puuliitoksiin. Harjoitellaan itsenäistä työskentelyä työpiirustusten mukaan. Valmistetaan vaativampia elektroniikkatöitä ja syvennetään tietoja komponenteista. Lisäksi voidaan tutustua polkupyörän perushuoltoon.

TEKSTIILIKÄSITYÖN OPETUKSEN SISÄLLÖT 3. – 6. - LUOKILLE

3. lk

Ompelu

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu ompelukoneen toimintaan. Koneompelun alkeet opetellaan paperiompelulla (ajokortti), jonka jälkeen oppilas opettelee langoittamaan koneen ja säätämään perusompeleet (suora ommel ja siksak)

Työnsä valmistamiseksi hän oppii koneompelun aloituksen ja lopetuksen, huolittelun, sauman ja käänteen. Työskennellessään oppilas harjaantuu käyttämään sakseja, mittoja, merkitsemisvälineitä, neuloja sekä silitysrautaa. Ensimmäinen ompelutyö tehdään rispaantumattomasta kankaasta, esimerkiksi huovasta tai tarlatanista. Pyritään tekemään työ, johon voi yhdistää kankaan kuviointia, esimerkiksi kirjontapistoja tai kankaanpainantaa.

Kankaan kuviointi

Kankaan kaaviopainantaa. Työvaiheen voi yhdistää helppoon ompelutyöhön.

Lankatyöt

virkkkaus: ketjusilmukka, kiinteä silmukka, pylväs (esimerkiksi patalappu tai sorminukke)

4. lk

Ompelu

Neljännellä luokalla vahvistetaan ompelun perusteita siten, että suunnitellaan helppo kolmiulotteinen työ. Työskentelyssä harjoitellaan mittaamista, kaavojen jäljentämistä, kaavan asettelua kankaalle langan mukaisesti materiaalia säästäen. Työnä esimerkiksi tilkkutyyny tai kassi.

Lankatyöt

neulonta: silmukoiden luominen, oikea silmukka, aina -oikein neule (esimerkiksi pääpanta)

Kankaan kuviointi

Kirjontapistoja (esimerkiksi pöytäliinaan tai tyynyliinaan)

Huovutus

Huovuttaessaan oppilas tutustuu villakuittuun ja sen ominaisuuksiin

5. lk

Ompelu

Ompelutyönä valmistetaan helppo alaosan vaate itselle. (esimerkiksi hame tai shortsit). Työ aloitetaan mittojen ottamisella, mittataulukoihin tutustumisella ja oikean kaavakoon valitsemisella. Opitaan kaava-arkin käyttöä sekä kaavan asettaminen ja -piirtäminen kankaalle. Harjoitellaan leikuusuunnitelman hahmottamista ja vaatteen työjärjestyksen ymmärtämistä. Oppilas vahvistaa ompelukoneen käyttötaitojaan. Hän tutustuu työnsä materiaaliin ja sen hoitoon.

Lankatyöt

- virkkkaus: kiinteä silmukka, pylväs (työnä esimerkiksi pieni laukku, sipulipussi tms.)
- neulonta: opetellaan oikea ja nurja silmukka (joustin)

Kankaan kuviointi

Kirjontapistoja, sekä viivaa piirtäviä että pintaa peittäviä pistoja luovasti käyttäen. Työ esimerkiksi käyttö- tai sisustustekstiili (liina, taulu jne.)

Kudonta

Kankaan kudontaan oppilas perehtyy kutomalla palttinasidoksisen työn. Kudontatyö voidaan toteuttaa erilaisia materiaaleja (poppana-, trikoo-, matonkude tai luonnon materiaalit)käyttäen tai yhdistäen. Työn voi valmistaa yksinkertaisilla kehyksillä, pöytäkangaspuilla tai vastaavilla.

6. lk

Ompelu

Kuudennen luokan vaateen suunnittelussa korostetaan ratkaisujen yksilöllisyyttä ja toimivuutta. Valmistetaan yläosan vaate, jonka toteutuksessa oppilas tekee taloudellisen leikkuusuunnitelman ja toimivan työjärjestyksen. Uutena asiana tutustutaan joustavan materiaalin ompeluun ja ompelukoneiden joustinompelumahdollisuuksiin.

Lankatyöt

virikkaus: työ toteutetaan esimerkiksi isoäidin neliötä käyttäen

neulonta: suljettu neule (esimerkiksi lapanen),sileä neule ja joustin. Työtä varten oppilas oppii neuleen leventämisen ja kaventamisen. Työskentelyn apuna opitaan käyttämään sanallista ja kuvallista ohjetta.

Kankaan kuviointi

Konekirjontatyö suunnitellaan ja toteutetaan päällikeompelua ja / tai erilaisia koneompeleita käyttäen.

KÄSITYÖN ARVIOINNIN PERUSTEET 3. – 6. LK

Käsityössä arvioidaan työn suunnittelua, valmistusprosessia ja työn lopputulosta. Arviointi on jatkuvaa vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä. Erityisen tärkeää on oppilaan itsearviointi. Oman toiminnan tarkkailu ja muilta saatu palaute lisää itsetuntemusta ja ohjaa oppilasta vastuulliseen ja laadukkaaseen työskentelyyn. Suunnittelua arvioitaessa otetaan huomioon ratkaisujen omaperäisyys, toimivuus ja esteettisyys sekä materiaalin ja valmistustekniikan valinta. Valmistusprosessin aikana arvioitavia asioita ovat oppilaan kyky toimia itsenäisesti ja joustavasti suunnitelman tai työohjeen mukaan. Oppilaan kyky hankkia tietoja ja soveltaa näitä tietoja omaan työskentelyyn, yritteliäisyys, työtekniikkojen hallinta ja vastuullisuus sekä työturvallisuus vaikuttavat arviointiin. Tulosta arvioitaessa kiinnitetään huomiota siihen, miten työ vastaa käyttötarkoitustaan ja millainen työn jälki on.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. - LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- on kiinnostunut työn suunnittelusta ja toteutuksesta
- yleensä muistaa opetetut asiat
- yrittää ratkaista ongelmat itse, mutta joskus joutuu kysymään opettajan neuvoa
- haluaa auttaa myös muita oppilaita
- osaa työskennellä pitkäjänteisesti
- noudattaa työturvallisuudesta annettuja ohjeita
- tuotokset ovat siistejä ja käyttökelpoisia

KUVAUS OPPILAAN VÄLTÄVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Välttävä osaaminen näkyy esimerkiksi seuraavin tavoin

Oppilas

- ei suunnittele aktiivisesti omaa työtään
- ei ole innostunut (tai on välinpitämätön työnsä toteutuksesta)
- häiritsee toistuvasti muiden oppilaiden työskentelyä ja aiheuttaa vaaratilanteita itselleen ja muille
- ei kuuntele annettuja ohjeita eikä toimi niiden mukaan
- opettaja joutuu jatkuvasti puuttumaan työskentelyyn virheiden ja laiminlyöntien takia
- osa oppilaan töistä saattaa jäädä keskeneräiseksi

7.18 LIIKUNTA

Liikunnan opetuksen päämääränä on antaa oppilaille sellaisia taitoja, tietoja ja kokemuksia, joiden pohjalta on mahdollista omaksua liikunnallinen elämäntapa. Tämä edellyttää yksilöllisten kehittymismahdollisuuksien huomioon ottamista osana ryhmäopetusta. Liikunnanopetuksen tehtävänä on vaikuttaa myönteisesti oppilaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin sekä ohjata oppilasta ymmärtämään liikunnan terveydellinen merkitys. Liikunnan opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan fyysis-motorinen kehitys. Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Liikunnan opetuksessa korostetaan vastuullisuutta, reilua peliä sekä turvallisuutta. Opetuksessa ohjataan myös tutustumaan kansalliseen ja kansainväliseen liikuntakulttuuriin. Liikunnan opetuksen yhtenä tehtävänä on myös opastaa käyttäytymään turvallisesti liikenteessä. Opetuksessa otetaan huomioon luonnon olosuhteet ja vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä lähiympäristön ja koulun tarjoamat mahdollisuudet.

VUOSILUOKAT 1 – 4

Vuosiluokkien 1–4 liikunnan opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan valmiudet sekä yksilölliset kehittymismahdollisuudet. Opetus toteutetaan leikinomaisesti kannustavassa ilmapiirissä kohti lajitaitoja niin sisä- kuin ulkoliikunnassakin. Liikunnan opetuksen tulee antaa tilaa oppilaan aktiivisuudelle, mielikuvitukselle ja oivalluksille.

TAVOITTEET

Oppilas

- kokee liikunnan ja oppimisen iloa
oppii monipuolisesti liikunnan motorisia perustaitoja ja saa virikkeitä harrastaa liikuntaa
- oppii turvalliset liikuntatavat ja uimataidon
- harjaantuu sekä itsenäisen työskentelyn taidoissaan että yhteistyötaitoissaan kannustavassa ilmapiirissä ilman keskinäisen kilpailun korostumista
- oppii hyvää käytöstä, sovittujen sääntöjen noudattamista ja reilun pelin henkeä

- oppii toimimaan pitkäjänteisesti ja suhtautumaan realistisesti omiin suorituksiinsa
- oppii pukeutumaan tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten sekä huolehtimaan puhtaudestaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

- Perusliikuntaa, voimistelua välineillä ja telineillä
- musiikkiliikuntaa, leikkiä ja pikkutansseja
- eri palloilulajeja sekä niiden viitepelejä ja pienpelejä
- vesiliikuntaa, kuten veteen totuttautumista, vesileikkejä ja uintiharjoituksia
- luontoliikuntaa
- talviliikuntaa kuten luistelua ja hiihtoa.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- hallitsee motoriset perustaidot ja osaa käyttää niitä monipuolisesti eri liikuntamuodoissa
- osaa joitakin perus-, väline ja telinevoimistelun liikkeitä
- osaa joitakin pallopelejä sekä käsitellä pelivälinettä myös leikkeihin ja harjoituksiin sovellettuna
- osaa luistelussa liukumisen, eteenpäin luistelun ja jarrituksen
- osaa hiihdossa perinteisen hiihdon ja luisteluhiihdon sekä mäenlaskun alkeita
- osaa liikkua luonnossa alkeiskarttaa hyväksi käyttäen ja luontoa kunnioittaen
- pystyy uimaan vähintään 50 metriä
- osaa ilmaista itseään luovasti liikunnan avulla ja liikkua jonkin rytmin tai musiikin mukaan
- toimii itsenäisesti ja ryhmässä sovittujen ohjeiden mukaan sekä osallistuu vastuullisesti ja yritteliäästi liikunnan opetukseen.

VUOSILUOKAT 5-9

Vuosiluokkien 5-9 liikunnanopetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan yksilölliset valmiudet, sukupuolten erilaiset tarpeet sekä kasvun ja kehityksen erot. Luokilla 5-6 jalostetaan opittuja liikemalleja kohti lajitaitoja. Opetuksessa painotetaan liikunta- ja lajitaitojen oppimista, niiden soveltamista ja fyysisen kunnan kehittymistä. Monipuolisen liikunnan avulla tuetaan oppilaan liikunnallisen harrastuksen löytymistä.

TAVOITTEET

Oppilas

- kehittää motorisia perustaitojaan sekä fyysistä kuntoaan ja oppii liikunnan lajitaitoja
- oppii ymmärtämään liikunnan merkityksen oman terveyden ylläpitämisessä sekä tarkkailemaan ja kehittämään omaa toimintakykyään ja hyvinvointiaan
- kehittää uimataitoaan sekä oppii vedestä pelastamisen taitoja

- oppii liikkumaan turvallisesti ja pukeutumaan asianmukaisesti erilaisiin liikuntatilanteisiin
- kokee liikunnan ja oppimisen iloa
- oppii liikuntaharjoitusten yhteydessä itsenäisen ja ryhmätyöskentelyn taitoja sekä kehittyvä vastuullisuudessa ja toisten ihmisten huomioimisessa.

KESKEISET SISÄLLÖT

- Perusliikuntaa, kuten yleisurheilun juoksua, hyppyjä ja heittoa
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tansseja
- palloilua ja mailapelejä
- luontoliikuntaa, kuten suunnistusta ja retkeilyä
- uinti ja vedestä pelastaminen
- talviliikuntaa, kuten luistelua ja jääpelejä, hiihtoa sekä muita talviliikuntamuotoja
- fyysisen kunnon kehittymisen seuranta ja arviointia sekä lihashuoltoa
- johonkin uuteen liikuntalajiin tutustumista ja liikuntatietoutta.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Osaaminen

Oppilas

- Oppilas osaa ydintaidot perusliikunnassa kuten juoksussa, pituus- ja korkeushypyssä sekä heitto- ja työntölajeissa
- Oppilas pystyy voimistelussa suoriutumaan pienistä sarjoista permannolla, välineillä ja telineillä
- Oppilas osaa jonkin suomalaisen kansantanssin ja seurataksin ja osoittaa liikkumisessaan rytmillistä luovuutta
- Oppilas osaa yleisimpien palloilulajien perusteet ja osaa pelata niitä sääntöjen mukaan
- Oppilas osaa suunnistaa karttaa apuna käyttäen luontoa kunnioittaen, ymmärtää jokamiehen oikeudet sekä velvollisuudet
- Oppilas pystyy uimaan syvään veteen hypättyään vähintään 200 metriä, josta 50 metriä on selkäuintia, sekä hallitsee vedestä pelastamisen taitoja
- Oppilas osaa luistella sujuvasti ja hallitsee hiihdon perustyyliä

Toiminta

- Oppilas osoittaa aktiivisuutta sekä oppimis- ja yrittämishalua liikuntatunneilla ja suhtautuu koululiikuntaan myönteisesti
- Oppilas osoittaa toiminnassaan vastuuta ja kykyä ottaa toiset huomioon sekä noudattaa sopimuksia ja sääntöjä ja reilun pelin periaatetta
- Oppilas pystyy itsenäiseen harjoitteluun ohjatussa tilanteessa sekä toimimaan ryhmässä ja joukkueessa

Tiedot

Oppilas ymmärtää terveyden ja liikunnan väliset yhteydet
Oppilas tuntee kansallista ja kansainvälistä liikuntakulttuuria.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KUVAUS ARVOSANALLE 5

Oppilas

- osaa vain motorisia perustaitoja ja omaa heikon liikehallinnan
- tuntee eri lajien perusteita välttävästi
- osoittaa passiivisuutta liikuntatunneilla ja suhtautuu koululiikuntaan kielteisesti
- kokee yrittämisen tarpeettomaksi
- ei ota vastuuta omasta toiminnastaan eikä ota muita huomioon

Liikuntaa tukevista valinnaisaineista päätetään koulukohtaisesti

7.19 KOTITALOUS

TAVOITTEET

Kotitalousopetuksen tarkoituksena on kehittää arjen hallinnan edellyttämiä käytännön taitoja, yhteistyövalmiuksia ja tiedonhankintaa sekä niiden soveltamista arkielämän tilanteissa. Kotitalouden opetuksen ydintavoitteena on edistää oppilaan kehittymistä vastuuntuntoiseksi, aktiiviseksi ja yhteistyökykyiseksi ihmiseksi sekä perheen ja yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen tehtävänä on herättää ja vahvistaa oppilaassa myönteisiä asenteita kodin tehtäviä ja tasapuolista työnjakoa kohtaan sekä auttaa omaksumaan tiedollisia ja taidollisia valmiuksia terveellisten elämäntapojen ylläpitämiseen ja kodin tehtävien hoitamiseen. Tavoitteena on myös ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota asuinympäristön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen sekä kulttuuriperinteen säilyttämiseen.

SISÄLLÖN VALINNAN PERUSTEET

Kotitalous on taitoaine, jonka opetus perustuu käytännön toimintaan ja ryhmässä toimimiseen sekä oppilaan omien lähtökohtien huomioon ottamiseen ja kokonaisvaltaiseen kasvun tukemiseen. Kotitalous oppiaineena korostaa työn tekemisen iloa ja sen avulla oppimista. Kotitalous harjoituttaa tiedonhankinta- ja käsittelytaitoja, käytännön toimintataitoja sekä yhteistyötaitoja. Oppiaineessa perehdytään moniin ihmisen hyvinvoinnin ja hyvän elämän kannalta tärkeisiin kysymyksiin, jotka käsittelevät nuorta itseään, kotia ja perhettä sekä niiden yhteyksiä muuttuvaan yhteiskuntaan ja ympäristöön.

Kotitalouden oppimäärä muodostaa kokonaisuuden, joka koostuu seuraavista keskeisistä sisältöalueista:

- Ravitsemus ja ruokakulttuuri
- Koti ja ympäristö

- Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta
- Perhe ja yhdessä eläminen

Sisältö valitaan oppiaineen rakenteen kannalta johdonmukaisesti ja nousujohteisesti ottaen huomioon oppilaan kehitysvaihe. Sisällön valinnan lähtökohtana on oppilaan kiinnostuksen ja harrastuksen herättäminen ja säilyttäminen sekä valmiuksien luominen ammatinvalinnalle ja jatko-opinnoille.

Tietoja sovelletaan välittömästi käytäntöön ja opetuksessa tulee varata riittävästi aikaa käytännön taitojen harjaanuttamiseen. Tästä syystä opetus järjestetään seitsemännellä vuosiluokalla kolmen oppitunnin jaksoina hajautetusti. (Samoin tulee myös kahdeksannen ja yhdeksannen luokan valinnainen kahden tai neljän viikkotunnin opetus järjestää kahden tai neljän tunnin jaksoina hajautetusti.) Opetusjärjestelyissä otetaan huomioon kotitalousopetuksen toiminnallinen luonne ja työharjoituksiin liittyvät turvallisuusnäkökohdat. Tästä johtuen ryhmäkoko on korkeintaan kuusitoista oppilasta opetuskeittiötä kohden. Erityistä tukea vaativia oppilaita integroitaessa ryhmäkoko pitää olla suositusten mukaisesti pienempi - korkeintaan 10 oppilasta, tai ryhmässä tulee olla avustaja.

Käytännön sovelluksia valittaessa otetaan huomioon valtakunnallisten säädösten ja suositusten lisäksi oppilaiden ja kotien toivomuksia ja tarpeita. Oppilaiden ruokatottumuksia kehitetään yhteistyössä koulun ruokailu- ja terveydenhoitohenkilöstön sekä kotien kanssa. Kodin ja koulun yhteistyötä pyritään lisäämään myös käytännön kotitehtävien avulla.

Peruskoulun tasa-arvokasvatuksen vuoksi on tärkeää, että kotitaloutta opetetaan kaikilla luokka-asteilla tytöille ja pojille sisällöltään samanlaisena yhteisopetuksena.

OPPIAINES JA TAVOITTEET SISÄLTÖALUEITTAIN

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

Keskeiset sisällöt:

- Ravitsemussuositukset ja terveellinen ruoka
- Ruoan laatu ja turvallisuus
- Perusruoanvalmistusmenetelmät
- Aterioiden suunnittelu ja erilaiset ruokailutilanteet suomalaisessa ruokakulttuurissa
- Ruokakulttuurien muuttuminen

Tavoitteena on saada oppilas

- oppimaan ruokataloutteen liittyviä perustaitoja
- käyttämään tarkoituksenmukaisia, turvallisia ja kestävä kehityksen mukaisia aineita ja työtapoja
- ymmärtämään monipuolisen ruokavalion merkitys
- tiedostamaan puutteellisen tai virheellisen ravitsemuksen seurauksia
- soveltamaan ravitsemustietoutta ruoan valintaan
- soveltamaan käytäntöön suomalaisia kansanravitsemuksen kehittämiseksi annettuja suosituksia
- tiedostamaan kotitalouksien toimintaan liittyvää kansallista kulttuuria sekä kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia
- tutustumaan kodin ja kotiseudun ruokaperinteeseen sekä myös muiden maiden kansalliseen ruokakulttuuriin
- kehittämään suunnittelu- ja käytännön työn taitojaan

Koti ja ympäristö

Keskeiset sisällöt:

- Asunnon ja tekstiilien hoito
- Kotitalouden jätehuolto
- Kotitalouskoneiden ja kodin laitteiden käyttö

Tavoitteena on

- saada oppilas ymmärtämään hygienian merkitys työn ja viihtyisyyden kannalta
- saada oppilas kiinnostumaan asunnon viihtyisyydestä ja toimivuudesta
- harjaannuttaa oppilasta kodinhoitoon ja vaatehuoltoon liittyvissä tehtävissä
- ohjata kiinnittämään huomiota asuinympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen
- herättää huomaamaan kotitalouksien/yksilöiden toiminnan vaikutus ympäristöön.

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- Keskeiset sisällöt:
Oman rahankäytön suunnittelu
- Kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet
- Tuotteiden ja palvelujen hankinta ja käyttö
- Kulutuksen ympäristövaikutukset

Tavoitteena on ohjata oppilas

- toimimaan harkitsevana ja vastuunsa tuntevana kuluttajana
- tiedostamaan kulutuksen monimuotoisuutta ja kulutukseen liittyviä ongelmia
- tekemään taloudellisia valintoja
- kiinnittämään huomiota elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen
- valitsemaan teknokemiallisia tuotteita ja kodin työvälineitä tarkoituksenmukaisesti ja käyttämään niitä turvallisesti
- käyttämään kuluttajan vaikutusmahdollisuuksia
- suunnittelemaan ja tekemään päätöksiä itsenäisesti ja kriittisesti
- arvioimaan ajan, energian ja varojen tarkoituksenmukaista käyttöä
- ymmärtämään kotitalouksien kansantaloudellinen merkitys

Perhe ja yhdessä eläminen

Keskeiset sisällöt:

- Hyvät tavat, tapakulttuuri ja kodin juhlat
- Sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri
- Tasa-arvo ja ajankäyttö perheessä

Tavoitteena on ohjata oppilas

- ymmärtämään hyvien tapojen ja tasa-arvon merkityksen yksilön ja perheen hyvinvoinnin kannalta
- käyttäytymään hyvin
- ymmärtämään myönteisten ihmissuhteiden ja tasa-arvon merkitys kotona ja työelämässä
- tuntemaan omalta osaltaan vastuuta kodin tehtävien suorittamisesta
- käyttämään omia taitojaan kodin ja perheen hyväksi
- arvostamaan kodin ja kotiseudun perinteitä
- arvostamaan perhettä yhteiskunnan perusyksikkönä
- ymmärtämään kodin ilmapiirin sekä vanhempien kasvatusvastuun merkitys lapsen kehitykselle

OPETUSSUUNNITELMAN ERITYISPIIRTEITÄ

Uusmaalaisuus ja mäntsäläläisyys oppimäärän soveltamisessa:

Oppisisällön ja sovellusten valinnassa otetaan huomioon paikalliset olosuhteet –nopeasti kasvava ja kehittyvä maaseutumainen kunta asuin- ja elinympäristönä.

Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan Mäntsälän seudulla järjestettäviä ja olevia kotitalouteen liittyviä palveluita ja ajankohtaisia sekä opetukseen soveltuvia tilaisuuksia.

Ystävyysskuntien/-kaupunkien sekä kansainvälisten hankkeiden avulla mahdollisuuksien mukaan syvennetään kansainvälisyystietoja ja -taitoja.

ARVIOINTI

Arviointi suoritetaan koulukohtaisten arviointiperiaatteiden mukaisesti. Jatkuva näyttö, tuntiaktiivisuus ja tavoitteellisuus ovat arvioinnin perusta. Oppilas arvioi myös itse taitojaan ja työtapojaan.

Kotitalousopetuksessa keskeinen toimintaa ohjaava käsite on arjen hallinta. Kotitalouden taidot voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen: 1) käytännön toimintataitoihin, 2) tiedon hankinta- ja tiedon käsittelytaitoihin ja 3) yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoihin. Kotitaloudessa tiedon ja taidon yhteys on välitön. Tavoitteena on edetä muistitiedosta ymmärrettyyn tietoon. Oppilaan taidot eivät aina kehity rinnakkain samalle tasolle, vaan jokin taidon alue voi kehittyä muita nopeammin tai hitaammin. Arvosanaa annettaessa voidaan painottaa oppilaan parasta osaamisen aluetta.

Kotitalouden arvioinnissa otetaan huomioon opetussuunnitelman tavoitteet ja kotitalouden sisältö- ja taitoalueet. Arvioinnin tehtävänä on tiedottaa sekä oppilaalle että tämän huoltajille, miten oppiminen ja kasvu ovat edistyneet asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi arvioinnilla kehitetään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin, jonka tarkoituksena on tukea itsetuntemuksen kasvua, kehittää opiskelutaitoja sekä auttaa oppilasta ymmärtämään opiskelemansa syvällisesti.

Kotitalouden numeroarviointi toteutetaan koulukohtaisesti, kuitenkin vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa: numeroarvosanat ilmoitetaan lukukausi- tai jaksotodistuksissa. Kaikille yhteisen kotitalouden arvosana on samalla myös päättöarvosana, jolloin 7. luokalla annettu kevätlukukauden arvosana näkyy myös oppilaan päättötodistuksen arvosanana. Valinnaisesta kahden ja neljän viikotunnin kotitalousopetuksesta annetaan erillinen arvosana myös päättötodistuksessa. Kotitalouden lyhytkurssit arvioidaan koulun yleisten arviointiperusteiden mukaisesti suoritusmerkinnällä. Lyhytkurssilla voi olla korottava vaikutus kaikille yhteisen kotitalouden arvosanaan.

Kotitalouden numeroarvioinnin tukena käytetään sanallista arviointia työn aikana opettajan ja oppilaan välisenä vuorovaikutuksena sekä oppilaan täydentämän oppimispäiväkirjan avulla, jolloin oppilas voi arvioida mm. oppimistaan, onnistumistaan, opiskelutekniikkaansa, tehokkuuttaan ja vastuullisuuttaan.

Kotitalouden tietoja ja taitoja arvioidaan systemaattisin kokein, sekä havainnoimalla. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota oppilaan kehittymiseen mm. yritteliäisyyteen, vastuuntuntoon, koulutyöhön suhtautumiseen, säännölliseen ja huolelliseen tehtävien suorittamiseen, aktiiviseen ja omatoimiseen osallistumiseen työskentelyssä sekä kykyyn ja haluun yhteistyöhön. Työskentelyssä huomioidaan siisteys ja työn tulokset. Harrastuneisuus mitataan kotona suoritettujen tehtävien raportoinnilla.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Oppilas

- osaa noudattaa hyviä tapoja ja ottaa muut huomioon käyttäytymisellään sekä toimia itsenäisesti ja ryhmässä
- tuntee kotitaloustyön suunnittelun, tasapuolisen työnjaon ja ajankäytön perusteita ja osaa soveltaa niitä oppimistilanteessa.

Käytännön työtaidot

Oppilas

- tuntee ruoka-aineiden ominaisuuksia, tavallisimpia ruoanvalmistuksen menetelmiä ja osaa käyttää näitä hyväkseen ruoanvalmistuksessa
- osaa valmistaa ohjatusti suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia ja koostaa ateriansa ravitsemussuositukset huomioon ottaen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia työtapoja ja tavallisimpia kodinkoneita ja -välineitä turvallisesti
- osaa tulkita tekstiilien hoito-ohjeita ja hoitaa tavallisimpia tekstiilejä
- osaa tehdä kodin siivouksen perustehtäviä
- osaa toimia ympäristöä säästäen, valita tarkoituksenmukaisia pesu- ja puhdistusaineita sekä huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta.

Tiedonhankinta- ja käsittelytaidot

Oppilas

- osaa etsiä ja hyödyntää kotitalouden tietoja eri lähteistä, tulkita yleisimpiä tuote- ja pakkausmerkintöjä ja symboleja sekä pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta
- osaa pääpiirteittäin kertoa mistä kotitalouksien menot koostuvat ja tehdä oman rahankäyttösuunnitelmansa
- tuntee tärkeimmät kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet.

ARVIOINNIN KUVAUS ARVOSANALLE 5

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Oppilas

- ohjauksessa tulee esille yhteistyökykyä

- osoittaa harvoin toisten huomioimista käyttäytymisessään
- harvoin myönteinen, aktiivinen ja vastuuta ottava

Käytännön työtaidot

- tarvitsee jatkuvasti opettajan ohjausta
- vaikeutena tehdä tarkoituksen mukaisia valintoja
- huolimaton ja pinnallisesti tekevä
- ei osoita omatoimisuutta

Tiedonhankinta- ja käsittelytaidot

- osaa ohjauksessa etsiä tietoa
- tietojen hyödyntäminen ja tulkitseminen heikkoa

7.20 VALINNAISET AINEET

Valinnaisaineet ja niiden opiskeltavat tuntimäärät määritellään koulukohtaisesti perusopetuslain ja -asetusten sekä Opetushallituksen antamien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan.

7.21 OPPILAANOHJAUS

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Oppilaan turvallista siirtymistä opintojen nivelvaiheissa tuetaan oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat. Oppilaanohjaus on koko työyhteisöä koskevaa kokonaisvaltaista yhteistyötä.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsenäisyyttä, vastuullisuutta ja itsetuntemusta
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaisia oppimistyyliä
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa

- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

VUOSILUOKAT 1–2

Oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää oppilaan opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä osaltaan estää oppimisvaikeuksien syntymistä. Luokanopettaja ohjaa oppilaita erityisesti opiskelun taidossa ja auttaa opiskeluvaikeuksien ilmaantuessa. Oppilasta ohjataan suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin. Ohjauksen avulla oppilas oppii käyttämään monipuolisia työtapoja ja hankkimaan tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 1–2 aikana eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä.

VUOSILUOKAT 3–6

Vuosiluokkien 3–6 aikana oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta ohjataan myös hänen tehdessään ainevalintoja perusopetuksen aikana ja nivelvaiheissa. Vuosiluokkien 3–6 aikana aloitetaan tutustuminen ammatteihin ja työelämään. Ohjauksen tehtävänä on lisäksi ohjata oppilaita kehittämään tiedonhankinnan valmiuksia ja käyttämään monipuolisia työtapoja. Oppilas ohjataan myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen. Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 3–6 aikana pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Ohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelman mukaisesti. Lisäksi oppilaalle annetaan tarvittaessa henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

VUOSILUOKAT 7–9

Perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien oppilaanohjaus järjestetään siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syntyvästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- työelämään tutustumisesta.

Kaikki koulun opettaja- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvat osallistuvat oman toimenkuvansa mukaan opinto-ohjaukseen. Päävastuu opinto-ohjauksen suunnittelusta ja toteutuksesta on opintojen ohjaajalla. Luokanvalvoja seuraa oman luokkansa oppilaiden edistymistä ja puuttuu tarvittaessa ongelmiin. Aineenopettajan tehtävänä on ohjata oppilasta oman oppiaineensa opiskelussa sekä auttaa oppilasta kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja jatkokoulutustietouttaan oman opetusaineensa erityiskysymyksissä. Oppilaalle järjestetään henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Oppilaalle annetaan tarvittaessa pienryhmäohjausta.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta ohjataan ja tuetaan jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjataan käyttämään yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Oppilaalle järjestetään mahdollisuus tutustua työhallinnon tarjoamiin tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin. Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammasteista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Tämän yhteistyön keskeisen osan muodostavat esimerkiksi työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt, eri alojen tiedotusmateriaalien käyttö ja työelämään tutustuminen (TET).

Oppilaalle järjestetään työelämään tutustumisen jaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle annetaan mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumisen järjestelyistä päätetään koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa.

LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS

TAVOITTEET

Oppilas

- muodostaa kokonaiskäsityksen opetuksesta ja koulun toimintatavoista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii tuntemaan hänelle sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista ja opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

KESKEISET SISÄLLÖT

- Kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- opiskelun taidot
- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot
- työelämätietous, elinkeinorakenne ja ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin
- opiskelu ja työskentely ulkomailla
- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä.

SEURANTA

Oppilaiden jatko-opintovalintojen toteutumista seurataan oppilaitosyhteistyön ja käytettävissä olevien tilastollisten yhteistietojen avulla.

8 Oppilaan arviointi

Oppiaineet, aineryhmät, käyttäytyminen ja työskentelytaidot arvioidaan sanallisesti, numeroarvosteluna tai näiden yhdistelmänä. Mäntsälässä käytetään alakouluissa yhtenäisiä todistuslomakkeita lukuvuositodistuksina. Vuosiluokilla 1-2 käytetään sanallista arviointia, numeroarviointi aloitetaan 3. vuosiluokalta.

8.1 Arviointi opintojen aikana

Opintojen aikaisen arvioinnin tavoitteet:

- Arvioinnin tulee olla yksilöllistä, totuudenmukaista ja monipuolista.
- Arvioinnin tulee olla ohjaavaa, kannustavaa sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin.
- Opettaja seuraa, havainnoi ja dokumentoi oppilaan opiskelua ja keskusteleo oppilaan kanssa tämän edistymisestä. Keskustelujen avulla opettaja tukee oppilaan oppimisprosessia ja ohjaa häntä tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa.
- Arvioinnin kohteena ovat oppilaan edistyminen, työskentely, käyttäytyminen, oppimistaidot ja sosiaaliset valmiudet sekä eri sisältöalueista esiin nostetut seikat.
- Oppilaan edistymistä ja työskentelyä eri oppiaineissa tai aineryhmissä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin, mahdollisen oppimissuunnitelman tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tavoitteisiin.
- Arvioinnin pohjana ovat perusteisiin sisältyvät kuvaukset oppilaan hyvästä osaamisesta sekä arvosanan 5 kuvaukset.

Tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

Oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Tämä koskee myös oppilaita, joiden vaikeudet ovat lieviä ja joille ei ole tehty erityisen tuen päätöstä. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Arviointipalaute auttaa oppilasta tunnistamaan omat kehittymistarpeensa.

Erityistä tukea saavan oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Jos oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin hyvän osaamisen kuvauksiin. Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi *perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty.*

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arvioitaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

Työskentelyn arviointi

Oppilaan työskentelyä arvioidaan työskentelylle asetettujen tavoitteiden suunnassa.

Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Työskentelytaitoja arvioitaessa huomioidaan työskentelytaidot oppiaineiden yhteydessä sekä työskentelytaidot yleensä. Arvioitaessa työskentelytaitoja osana oppiaineen arviointia voi vaikutus oppiaineen numeroon olla korottava tai alentava.

- Oppimaan oppimiselle ja työskentelylle asetetut tavoitteet
- Oppilas osallistuu ohjattuun keskusteluun
- osallistuu syy-seuraussuhteiden pohdintaan
- osaa käyttää käsiteltävien aiheiden keskeisiä käsitteitä
- osallistuu käsitteiden soveltamiseen
- osallistuu ongelmien ratkaisemiseen
- oppii suunnittelemaan omaa työskentelyään
- keskittyy työskentelyyn
- osaa toimia ohjeiden mukaan
- ryhtyy työhön ja saattaa sen valmiiksi
- huolehtii työskentelyvälineistä
- huolehtii tehtävistään
- osallistuu rakentavasti yhteiseen työskentelyyn
- oppii arvioimaan omaa työskentelyään.

Hyvän osaamisen (arvosana 8) kuvaukset:

- Oppilaan työskentely on vastuuntuntoista.
- Oppilas osaa suunnitella työskentelyään.
- Oppilas keskittyy työskentelyyn ja tekee työnsä loppuun.
- Oppilas kykenee yhteistyöhön.

Välttävän osaamisen (arvosana 5) kuvaukset:

- Oppilaan keskittyminen työskentelyyn vaihtelee.
- Oppilas tarvitsee opettajan apua työn suunnittelussa ja toteuttamisessa.
- Oppilaalla työn loppuun saattaminen vaihtelee.
- Yhteistyössä toisten kanssa toistuvasti vaikeuksia.

- Oppilas tarvitsee opettajan ohjausta yhteistyön sujumiseen.

Käyttäytymisen arviointi

Oppilaan käyttäytymistä arvioidaan asetettujen tavoitteiden suunnassa. Arviointi kohdistuu siihen, miten hyvin oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön, arvostaa omaa ja muiden työtä ja noudattaa sääntöjä.

Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet:

Tavoitteena on, että oppilaan käytös on myönteistä ja toiset huomioivaa.

Hän on auttavainen, oma-aloitteinen ja rehellinen.

Oppilas oppii noudattamaan koulun ja luokan sääntöjä.

Hän oppii huolehtimaan ympäristöstään sekä arvostamaan omaa ja toisen työtä.

Hän oppii hyvät tavat.

Hyvän osaamisen (arvosana 8) kuvaukset:

Oppilas on kielenkäytössään asiallinen. Hän ei yleensä häiritse työrauhaa.

Oppilas pitää oman lähiympäristönsä siistinä.

Oppilas saattaa työnsä loppuun. Hän käsittelee työnsä tuotoksia huolellisesti.

Oppilas noudattaa yleensä annettuja ohjeita.

Välttävän osaamisen (arvosana 5) kuvaukset:

Oppilas häiritsee opetusta jatkuvasti. Hän on yhteistyöhaluton. Hän käyttäytyy muita kohtaan röyhkeästi ja väkivaltaisesti

Oppilas sotkee työympäristöään

Oppilas tarvitsee työn loppuunsaattamisessa opettajan jatkuvaa ohjausta.

Oppilas on piittaamaton yhteisesti sovituista säännöistä

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Perusopetusasetuksen 11§ :ssä on määritelty opinnoissa etenemisen ja vuosiluokalta siirtymisen periaatteet.

Luokalta siirtämisen periaatteet, hylätty suoritus ja luokalle jättäminen

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä eri oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan arvosanan taikka vastaavan sanallisen arvion, siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että oppilas kykenee selviytymään seuraavan luokan opinnoista hyväksytysti.

Hylätty suoritus

Oppilaan suoritus voidaan katsoa hylätyksi, jos hän ei ole yltänyt opetussuunnitelmassa määriteltyihin keskeisiin tavoitteisiin, hän ei hallitse oppiaineeseen määriteltyjä sisältöjä siinä määrin, että hänellä olisi edellytyksiä jatkaa aineen opiskelua seuraavalla vuosiluokalla, hänen tietonsa ja taitonsa oppiaineessa ovat hyvin puutteelliset ja hajanaiset.

Luokalle jättämisen periaatteet

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen vuosiluokan suorituksensa yhdessä tai useammassa oppiaineessa on hylätty ja arvioidaan, ettei hän selviä seuraavan vuosiluokan opinnoista. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle myös, jos se on yleisen koulumenestyksen vuoksi tarpeen, vaikka oppilaalla ei olisikaan hylättyjä suorituksia.

Jos oppilas aiotaan jättää vuosiluokalle yleisen koulumenestyksen vuoksi, on huoltajalle varattava mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Päätöksen oppilaan luokalle jättämisestä tekevät rehtori ja oppilasta opettaneet opettajat yhdessä.

Ehdollinen päätös vuosiluokalle jättämisessä

Jos oppilaan vuosiluokan suoritus on yhdessä tai useammassa aineessa hylätty, voidaan oppilaan jättämisestä vuosiluokalle tehdä myös ehdollinen päätös, jossa mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen on vuosiluokalta siirtymisen edellytyksenä. Mikäli oppilas osoittaa erillisessä kokeessa hallitsevansa ehdollisessa päätöksessä edellytetyt tiedot ja taidot, hän siirtyy seuraavalle vuosiluokalle.

8.2 Päätöarviointi

Arvioinnin tehtävä

Päätöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa.

Arvioinnin periaatteet

Päätöarvioinnin tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdella oppilaita tasavertaisesti. Päätöarvosanan tulee kussakin yhteisessä oppiaineessa perustua oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8–9.

Päätöarviointia varten on laadittu perusopetuksen päätöarvioinnin kriteerit kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin. Oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päätöarvioinnin kriteereiden pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Jos yhteisen oppiaineen opiskelu päättyy ennen perusopetuksen päättövaihetta, oppilaan osaaminen arvioidaan kyseiseen oppiaineeseen laadittujen perusopetuksen päätöarvioinnin kriteerien mukaan.

Päätöarvioinnin kriteerit määrittelevät tieto- ja taitotason arvosanalle kahdeksan (8).

Päätöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen.

Oppilas on saavuttanut perusopetuksessa vaadittavat tiedot ja taidot välttävästi (5), mikäli hän pystyy osoittamaan jossakin määrin kriteerien edellyttämää osaamista.

Päätöarvioinnissa työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan.

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen.

Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päätöarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päätöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

8.3 Todistukset

Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos niissä on oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, todistus on näiltä osin salassa pidettävä, ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen.

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset ovat

1. Lukuvuositodistus
2. Välitodistus
3. Erotodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana voidaan lisäksi antaa välitodistuksia. Jakso-opetusta noudatettaessa jakson päättyessä annettava jaksotodistus voi toimia välitodistuksena. Lukuvuoden aikana annetut jaksotodistukset voivat yhdessä muodostaa lukuvuositodistuksen.

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy Mäntsälän kunnan sisällä toiseen kouluun.

Todistuksiin merkitään todistuksen nimi, opetuksen järjestäjän ja koulun nimi, oppilaan nimi ja syntymäaika, todistuksen antamispäivä, allekirjoitus, arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Jos työskentely arvioidaan erikseen, merkitään sen arvio todistukseen. Lukuvuositodistukseen merkitään myös tieto luokalta siirtymisestä sekä mahdollisesta luokalle jättämisestä. Numeroarvostelua käytettäessä todistukseen merkitään perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Todistuksissa tulee olla merkintä, että ne ovat Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukaisia. Opetuksen järjestäjä päättää todistuksen ulkoasusta.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen. Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään puolet on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli ja sillä opetetut oppiaineet.

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.*

Perusopetuksen päättötodistus

Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa aineissa ovat vähintään välttäviä.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin: Päättötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtorin allekirjoitus, yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvosteltavien valinnaisten aineiden arviointi sanoin (välttävä – erinomainen) ja numeroin (5-10). Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppimäärä.

Päättötodistukseen tulee maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista. Arviota oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Numeroin arvosteltavista valinnaisista aineista merkitään nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana.

Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien kyseiseen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja opiskellut vuosiviikkotuntimäärät.

Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalla tulee merkintä ”osallistunut”. Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai merkintä ”hyväksytty” vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvostellaan numeroin.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot.

Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Päättötodistukseen tulee merkitä oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen perusopetuksen oppitunneista on päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin koulun opetuskielellä.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen.

Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen. Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa

8.4 Toiminnan jatkuva arviointi

Mäntsälän kunnan perusopetuksen arviointisuunnitelma perustuu kunnan koulutoimen yhteiseen laatukäsikirjan mukaiseen arviointijärjestelmään sekä perusopetuksen tavoitteisiin. Lisäksi kouluilla voi olla niiden oman toiminnan kehittämiseen liittyviä arviointikohteita. Laatukäsikirjan mukaista arviointijärjestelmää käytetään opetuksen ja koulujen toiminnan kehittämisen välineenä.

Laatukäsikirjan mukaista arviointisuunnitelmaa tarkennetaan vuosittain koulutoimen talousarvion ja koulujen työ- ja kehittämissuunnitelmien laadinnan yhteydessä. Lisäksi voidaan osallistua valtakunnallisiin arviointeihin ja kansainvälisiin koulututkimuksiin. Laatukäsikirja pitää sisällään kaksi laadun arvioinnin tasoa: opetuksen järjestäjän taso sekä alue- ja koulutasot. Koulutoimen kuntatason arvioinnin kokonaisvastuu on sivistyslautakunnalla ja toteutuksen vastuu sivistyspalvelukeskuksen koulutoimella. Koulutason arvioinnin vastuu on rehtorilla ja mahdollisella koulun työryhmällä, mutta arvioinnin toteutukseen osallistuu koko henkilöstö. Kuntatason arvioinnin tuloksista tiedottaa tarpeen mukaisesti sivistyspalvelukeskuksen kehittämissyksikkö ja koulutason tuloksista koulut itse (rehtori).

Opetussuunnitelman arviointi sisältyy laatukäsikirjan arviointijärjestelmään.